

Täysistunto

Torstai 12.4.2018 klo 16.00—19.53

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.53.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.00—17.02 ja 18.59—19.53) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (17.02—18.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
ulkoministeri Timo Soini
puolustusministeri Jussi Niinistö
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään tosiaan ministeriaitioon mutta nyt sitten seuraavaksi pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys kansalaisten terveystietojen käyttämisestä (Krista Kiuru sd)

Suullinen kysymys SKT 46/2018 vp

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäisenä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Krista Kiuru.

Keskustelu

16.01 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on nyt jo kotvan matkaa käsitelty eduskunnassa ja sen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Pahasti näyttää siltä, että uudistus ei ole kuitenkaan vielä valmis. Yksi päivän uutisista nimittäin on se, että soten markkinamalli tuntuu tarvitsevan totutusta poikkeavaa korvausjärjestelmää. Olemme lukeneet nyt juttuja, joissa on kerrottu hallituksen valmistelevan jokaisen suomalaisen pisteyttämisestä sekä rahallisen arvon laskemista. Pisteytys ja arvojen laskeminen tehtäisiin jokaisen omien terveystietojen pohjalta, eikä tästä edes kerrota kansalaiselle itselleen. Yleinen periaatehan Suomessa on ollut kuitenkin se, että kansalaisille kerrotaan, mihin henkilötietojen suojan piiriin kuuluvia tietoja käytetään. Kysyn nyt, arvoisa ministeri: voisitteko te kertoa kaikille, kuka meitä pisteyttää ja miksi ja minkä takia ihmiset eivät saa näitä tietoja itse käyttöönsä?

16.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan mielelläni valiokunnan puheenjohtajan kysymykseen, koska ymmärrän hyvin, että harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista johtuen tämä aihepiiri on herättänyt suomalaisissa huolta, eikä asiaa varmaan helpota se, kun samanaikaisesti uutisoidaan ja käydään voimakasta kansainvälistäkin keskustelua meistä sosiaalisessa medias-
sa olevista tiedoista ja niiden väärinkäytöstä.

Suomalaisissa tietorekistereissä terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden osalta on meistä paljon tietoa, itse asiassa poikkeuksellisen paljon. Kun kysytään kansainvälisiltä toimijoilta, Suomi nähdään kiinnostavana kohteena esimerkiksi tehdä tutkimustietoa juuri siitä syystä, että meillä on niin pitkään kerätty tietoa vaikkapa neuvolajärjestelmämme ansiosta.

Arvoisa eduskunta, hallituksen sote-uudistuksen tavoitteena ei ole pisteyttää kansalaisia heidän terveytensä tai sairautensa pohjalta. Tuo tieto on erheellinen ja virheellinen. [Puhemies koputtaa] Kukaan kansalainen ei tule pisteytetyksi henkilökohtaisesti, eikä hänen tietojensa luovutettaisi yksityisille sote-toimijoille juuri pisteytyksenomaisesti. Näin ei tapahdu.

Puhemies Paula Risikko: Muistutan, että minuutti on minuutti. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä uskallan väittää, että jokainen meistä kokee, että terveystiedot ovat kyllä pyhimmistä pyhimpiä. Siltä osin asia on vakava sekä eettisesti että juridisesti. Nyt tämä esitetty profilointi aiheuttaa kansalaisissa kyllä ihan aitoa huolta, joka otetaan vakavasti. Ei täällä riitä pelkästään ministerin sana eikä teidän bloginne — missä ovat ne yksiselitteiset lakipykälät ja perustelut ja oikeutus tälle hankkeelle? Nyt me olemme, ministeri Saarikko, pelkästään teidän sananne varassa. Huomasin myös, että tietosuojavaltuutettu ja oikeusoppineetkin ovat yllättyneet tästä

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

hankkeesta. Kysyn vielä kerran, arvoisa ministeri, teiltä: voisitteko te kertoa nyt eduskunnalle, miten te olette selvittäneet kansalaisten yksityisyydensuojaan liittyvät, tietosuojaan liittyvät asiat ja onko tällaista terveystietojen perusteella tehtävää profilointia näin suuressa mittakaavassa Suomen lakien ja EU-säädösten mukaista tehdä?

16.05 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan mielelläni. Ensinnäkin on hiukan eriskummallista ja jotenkin hämentävää, että jos mietitään yleisemmin, aiemmin vaikka tässä salissa käytyä, keskustelua nimenomaan sosiaali- ja terveyspalveluiden tiedoista ja kansalaisten terveystiedoista, niin yleensä huoli on ollut pikemminkin siitä, miksi tieto ei kulje ja miksi viranomaiset eivät voi vaihtaa tietoja, jotta se toimisi kansalaisen tai potilaan parhaaksi, [Välihuutoja vasemmalta] ja nyt olemme päinvastaisen keskustelun äärellä. Tämä linkittyy nyt valinnanvapauden korvausmalleihin. Me emme ole luomassa järjestelmää, jossa yksittäisten kansalaisten terveystietoja ja sitä kautta ikään kuin ihmisen arvoa määriteltäisiin. Se on puistattava vertauksenakin. Mutta me olemme luomassa tiedolla johtamisen mallin, jossa ikään kuin voimme varmistua, että sote-keskuksessa, siellä terveydenhuollon palveluiden ytimessä ja sydämessä, rahaa liikkuu ihmisistä, jotka ovat listautuneet ja valinneet sote-keskuksen, sen mukaan, paljonko he tarvitsevat hoitoa. — Jatkan tästä mielelläni lisää.

16.06 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tuntuu, että puhumme ehkä vähän eri asioista, kun puhumme tiedolla johtamisesta tai asiakaspisteityksestä. Siis tämä teidän sote-mallinne on nyt johtamassa siihen, että Suomessa tarvitaan tietoa siitä, miten meistä tehtäisiin houkuttelevampia asiakkaita sosiaali- ja terveyspalveluyrityksille. Siis asiakaspisteityksestä puhutaan siksi, että terve ja hyvätuloinen ihminen on asiakas, jonka kaikki yritykset haluavat, koska hän tuo rahaa yritykselle mutta ei välttämättä käytä sitä rahaa sieltä. Mutta esimerkiksi ylipainoinen, pitkäaikaissairas eläkeläinen ei ole yritykselle houkutteleva asiakas, ellei hän tuo yritykseen asiakkaaksi tullessaan isoa rahasäkkiä mukanaan. Vasta sen jälkeen hän on houkutteleva asiakas. Tarvitaan siis meille jokaiselle annettavat asiakaspisteet. Voisin ajatella, jos en tietäisi, että kysymys ei ole Suomesta. Arvoisa ministeri, [Puhemies koputtaa] eikö tämä ole eettisesti vähintäänkin epäilyttävää?

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän tähän vastaukseen annetun ajan vain lyhyesti vastaamalla, jotta ainakin tämä tulisi selväksi tämän aika monimutkaisen kokonaisuuden äärellä: Sote-keskukset, yksityiset tai julkiset palveluntuottajat, eivät valitse asiakkaitaan, vaan kansalaiset valitsevat. Niin terveet kuin sairaat tekevät itse valinnan sote-keskuksesta, ja tuota valintaa on mahdollisuus vaihtaa puolen vuoden välein.

16.08 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin mielenkiintoinen keskustelu. En huomannut, oliko tuossa ministeri Saarikon vastauksessa sitä, että jos niitä tietoja kerätään tai niitä on käytettävissä — sehän on monesti hyvä asia, että tieto kulkee, että asiakkaiden ei tarvitse sitten sitä paperinippua kuljetella mukanaan, niitä vanhoja röntgenkuvia — niin pitääkö tämä tieto paikkansa, että asiakkaalla ei olisi oikeutta saada tietää sitä, mitä kyseisellä yksiköllä hänestä on siellä rekistereissä. Minusta se on aika huolestuttavaa. Meillä on yleisesti ottaen aina oikeus rekistereistä tai tiedostoista tar-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kistaa, mitä tietoja meistä on ja millä perusteella niitä tehdään. Monesti ne saattavat olla vanhojakin kirjauksia, joissa voi olla esimerkiksi lääkärin tai jopa sosiaalityöntekijän omia mielipiteitä. Etteivät ne nyt sitten vaikuttaisi, olen erittäin huolestunut tästä asiasta. Kertokaa nyt, mitä tietoja siis mahdollisesti kerätään ja minne ja saako niistä aina tiedon halutessaan ja erityisesti maksutta.

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäkin kysymys oli osuva, jotta voin korjata tuon väärinkäsityksen. On eri asia puhua potilasarkistotiedoista ja potilaskertomustiedoista. Ne ovat meidän kaikkien luettavissa. Toivottavasti, kaikki kollegat, olette käyttäneet palvelua kanta.fi, jossa sähköisessä arkistossa on kaikki terveystieto aina vaikkapa laboratoriokoetuloksia myöten. Ja sitä itse asiassa ollaan laajentamassa myös siihen, että sosiaalipalveluiden tiedot ihmisistä ovat nähtävillämme, niin ammattilaisten yhteistyössä kuin ennen kaikkea kansalaisten itsensä katsottavissa, mitä vaikka lääkäri käyntimme jälkeen on tuosta vastaanottotapaamisesta kirjoittanut. Nämä tiedot ovat, totta kai, käytössä sillä palveluntuottajalla, jonka sote-keskuksen asiakas ja kansalainen on valinnut.

Mutta tulisiko rahaa sillä perusteella, mitä juuri sinusta tai minusta, meistä kaikista kansalaisista, potilasarkistoissa on kirjoitettu? Ei, rahoitus ei perustu siihen, vaan on yleisiä korvausperiaatteita esimerkiksi siitä, että diabetesta sairastava ikääntynyt ihminen kuljettaa mukanaan [Puhemies koputtaa] ikään kuin erisuuruista rahapottia kuin vaikka työssä käyvä, terve ihminen.

16.10 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä suomalaiset ovat syystäkin järkyttyneitä näistä uusista tiedoista, että sotien myötä tullaan laskemaan jokaiselle ihmiselle hinta sen mukaan, miten paljon hän rasittaa terveydenhuoltoa. Tässä arvotetaan ihmisiä terveyden perusteella, eikä tällä ole mitään tekemistä tiedonkulun kanssa.

No, tarve tehdä tällainen korvausmalli on suoraa seurausta hallituksen aikeista kaupallistaa suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto. Tässä bisnes-sotessa yritysten kannustin on harjoittaa kermankuorintaa eli valikoida potilaita oman tuotonsa maksimoimiseksi, ja se on niin ilmeistä, että nyt hallituksen on välttämättä tehtävä tällainen tietoturva- ja oikeudellisia ongelmia sisältävä korvausmalli, jonka kautta näitä firmoja yritetään estää harjoittamasta tätä pelättyä kermankuorintaa. Arvoisa ministeri, olisiko nyt aika perääntyä laajamittaisesta yksityistämiseen ja kermankuorintaan ajavasta valinnanvapausmallista, jonka perustavista valuvioista tässä nyt kannetaan huolta?

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olipa hyvä, että tämä kermankuorintatematiikka tuli esiin, mikä usein käsitteellisesti sote-uudistuksen äärellä mielellään uhkakuvana maalataan. [Kari Uotila: Asiantuntija kertoo!]

Itse asiassa on juuri niin, että nämä korvausperusteet palveluntuottajille, yksityisille ja julkisille, joita itse asiassa nytkin järjestelmässämme on, uuden sotien aikana rakentuvat siten, että korvauksista noin kaksi kolmasosaa perustuu siihen, että henkilö on listautunut sote-keskuksen asiakkaaksi, siis itse valinnut sen, ja tuo loppuosa perustuu suoritteisiin eli esimerkiksi toimenpiteisiin tai käynteihin tai maakunnan itsensä määrittelemiін kannustekertoihin ja -tekijöihin. Ellei tällaista niin kutsuttua kapitaatiokorvausta eli asiakkaaseen

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

perustuvaa osuutta olisi, meidän maksaisimme vain siitä osuudesta, kuinka paljon ihmiset käyttäisivät palveluita, ja se vasta kermankuorintaa olisi, koska silloinhan se kannustaisi mahdollisimman paljon jopa turhiin lääkärikäynteihin.

Puhemies Paula Risikko: Ruotsalaisella eduskuntaryhmällä oli tämä samainen kysymys, joten myönnän puheenvuoron edustaja Henrikssonille.

16.13 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Det är inte konstigt att medborgarna har svårt att hänga med i vad det här handlar om, att sätta en poäng på varje patient. Hur ska man få reda på vilka sjukdomar någon har? På vilket sätt kommer ett sådant register att upprätthållas? Det skulle vara bra om minister Saarikko skulle kunna berätta om det här är något som regeringen har berett en längre tid eller om det här är en fråga som THL nu har lyft till behandling.

Arvoisa puhemies! Ei ole kummallista, että kansalaisilla on vaikeuksia ymmärtää, mistä tässä sote-pisteytyksessä on kysymys. Minun mielestäni me emme myöskään täällä eduskunnassa oikein vielä tiedä — ja sen takia olisi, arvoisa ministeri, tärkeätä, että vääntäisitte sen meille rautalangasta — syntykö uusi rekisteri vai eikö synny, ja jos ei synny uutta rekisteriä, niin mistä ne tiedot kuitenkin saadaan, minkälaisia pisteitä jokaiselle meistä tulee sinne sote-keskukseen, ja millä tavalla turvataan se, että nämä tiedot eivät vuoda sitten väärin käsiin. Tällä hetkellä tiedetään, että Facebookin omistaja on istunut monta tuntia Yhdysvalloissa kuulusteluissa, ja nyt on todella myös meillä edessä se tilanne, että hirveän paljon tärkeätä tietoa ollaan keräämässä. Millä tavalla varaudutaan siihen, että tiedot eivät joudu väärin käsiin?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt alleviivata todellakin tarkkaan ja vakavalla mielellä, että ei ole tarpeellista eikä oikein keskustella suomalaisten terveystietojen turvallisuudesta samassa yhteydessä, kun arvioi sitä, ollaanko menossa maailmaan, jossa ihmisten tietoja luovutetaan, kuten Facebook teki. Suomessa on vahva lainsäädäntö tietosuojasta, ja meillä on EU:sta uusi direktiivi, joka itse asiassa vain vahvistaa ja selkiyttää tätä. Sote-uudistus noudattaa näitä tekijöitä.

Ja mitä tulee valinnanvapauden korvausmalleihin, täällä on eduskunta käsitellyt valinnanvapausesitystä jo viime keväänä, ja siinä esityksessä itse asiassa nämä korvaustekstit, pykälät, muotoilut ja kriteerit, siltä osin kuin niistä jotain jo tiedettiin, ja niitä parhaillaan itse asiassa vasta valmistellaan, olivat hyvin samankaltaisia. [Välihuutoja vasemmalta] Silloin esimerkiksi tietosuojavaltuutettu tietojeni mukaan lausui tästä esityksestä eikä kiinnittänyt tähän mitään erityistä huomiota.

16.15 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan siitä, voitaisiinko kerätä kansalaisten sosiaali- ja terveystietoja johonkin uuteen rekisteriin ja sitä kautta pisteyttää ihmisiä, niin on ymmärrettävää, että kysymys on tietenkin hyvin herkästä asiasta. Tätä levottomuutta, joka on herännyt tämän kysymyksen myötä, taustoittaa myös se, että pääministeri Sipilä otti äskettäin esille eräässä tietotekniikkaa koskevassa paneelissa kysymyksen siitä, voitaisiinko Kelan hallussa olevia ihmisten terveys-tietoja mahdollisesti myydä ja paikata tällä tavalla valtiontaloudessa olevia aukkoja. On

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

myös tiedossa, että Kanta-palvelu ei ole toiminut aina parhaalla mahdollisella tavalla, on tapahtunut tietovuotoja, ja myös HUSin potilastietoja on joutunut väärin käsiin. Eli kysyn nyt vielä: oletteko nyt aivan varmasti hallituksessa testanneet sitä, miten tämä teidän suunnittelemanne uusi pisteytystyökalu ja asiakasrekisteri ovat linjassa EU:n tietosuojadirektiivin kanssa, joka paraikaa on eduskunnan käsittelyssä ja joka tietääkseni suhtautuu hyvin tiukasti ihmisten tietojen keräämiseen erilaisiin rekistereihin?

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On eri asia keskustella siitä, kulkeeko tieto meistä vaikkapa sote-keskukselle, sinne lääkärin vastaanotolle, aiempi potilashistoriamme. Uskon, että kaikki ajattelemme, että on hyvä asia, että ammattilaisten käytössä meidän hoitoamme arvioitaessa on se potilashistoria ja aiempi hoito, jota olemme saaneet. On eri kysymys arvioida sitä, miten tietojamme anonyymisti massana käsitellään esimerkiksi tutkimuksen tai näiden korvausperusteiden pohjana.

16.17 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ensinnäkin on huolestuttavaa, että kansalaisia arvotetaan näin rahan mukaan, että [Välihuutoja] kuinka sairas olet, sellainen hinta sinusta maksetaan. Me haluaisimme sellaisen järjestelmän, että olit kuinka sairas tai millainen tahansa, niin kun tulet hoitoon, saat palvelua ja sinua autetaan eikä katsota, minkälainen pisteytys ja hintalappu sinusta tulee.

Nyt kun te olette viemässä näitä markkinoille ja yksityisiä sote-keskuksia perustetaan Suomeen ja ihmiset kirjautuvat näihin, niin kysyisinkin ministeriltä: miten varmistatte, että nämä yritykset eivät tule valikoimaan näitä asiakkaita? Jos tulee tilanne, että tämmöinen paljon hoitoa tarvitseva ihminen tulee ja hänelle sanotaan, että no, ei sinulle löydykään aikaa, ja pienen hetken päästä sanotaan, että sinä oletkin jo niin huonossa kunnossa, että tarvitset erikoislääkäripalveluita julkiselle puolelle, niin miten tässä varmistetaan, että ihmiset saavat ennakoivasti hoitoa ja tässä ei katsota pisteitä ja rahamääriä, vaan tässä tältä kermankuorinnalta vältytään?

16.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä oli monta erittäin hyvää kysymystä.

Onko ensinnäkin väärin, että ihmistä arvotetaan sillä perusteella, kuinka paljon hänellä on sairauksia? Totta kai se on väärin, jos me ajattelemme ihmisarvon arvottamista. Mutta jos me arvotamme sitä ikään kuin siltä osin, että varmistamme, että monisairas ihminen saa varmasti tarvitsemansa hoidon ja siihen eurot riittävät ja anonymisoitu tieto kulkee hänen mukanaan tai hänestä kulkee massana korvaus osaksi sote-keskusta, minusta se ei silloin ole väärin, koska silloin me varmistamme tämän uudistuksen ytimen toteutumisen, paljon sairastavien ihmisten auttamisen.

Ja vielä toinen tärkeä kysymys: voidaanko valikoida asiakkaita tai potilaita? Ei voida. Sote-keskus ei voi päättää, ketkä heille asiakkaiksi listautuvat. He voivat ilmoittaa tietyn määrän jälkeen, että me emme pysty ottamaan vastaan enempää potilaita, [Välihuutoja vasemmalta] mutta se raja ei voi tulla yksittäisen kansalaisen kohdalla vastaan, [Puhemies koputtaa] ei missään tapauksessa, ei julkisen eikä yksityisen terveydenhuollon toimijalle. Minusta on tärkeää, että kysyitte tätä.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

16.20 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on uskomatonta tämä opposition pyrkimys väärillä tiedoilla ja mielikuvilla hämmentää kansalaisia ja lisätä kansalaisten väärin käsityksiin perustuvaa levottomuutta tämän asian tiimoilla. [Jukka Gustafsson: Ministeri kehui kysymyksiä!] Tähän saakka oppositio on sanonut, että tämä on hirveää kermankuorintaa ja että jokainen sote-keskus haluaa saada asiakkaaksi vain niitä terveitä kolmekymppisiä lenkkeileviä nuoria aikuisia ja että vain näitä pyritään saamaan ja kuorimaan kermaa. Nyt teille on ilmeisesti vuoden päästä valjennut, että terveen hoitamisesta maksetaan vähemmän kuin sairaan hoitamisesta, [Naurua] ja nyt teille tämäkin on iso ongelma. Totta kai tässä pyritään siihen, että monisairas, työtön, pitkäaikaistyötön ihminen olisi yhtä houkutteleva asiakas kuin se nuori kolmekymppinen lenkkeilijä, ja siihen päästään sillä, että siitä kolmekymppisestä työterveyshuollon asiakkaasta maksetaan rajusti vähemmän sille sote-keskukselle kuin siitä monisairaasta. Ja nyt tämäkin on ongelma! [Välihuutoja vasemmalta] Voitteko ymmärtää opposition outoa käyttäytymistä, ministeri Saarikko? [Naurua]

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koen, että en aivan täältä rohkaistu pisteyttämään opposition suorituksia, mutta totean, että keskustelunaiheena tämä on arvokas siihen nähden, että ajan henki on meitä kaikkia huolestuttava sen suhteen, mihin tietojamme käytetään, ja asia on parhailaan hyvin laajasti myöskin hallituksen ja eduskunnan käsissä EU:n tietosuojadirektiivin voimaannon vuoksi. Siinä nimenomaan ollaan kiristämässä ja tarkentamassa säädöksiä ja tapaa, jolla meistä kerättyjä tietoja voidaan toisaalla käyttää.

Siitä, arvoisa puhemies, olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä, että on tietysti kansalaisissa turhaa huolta herättävää antaa kuvaa siitä, että me olisimme pisteyttämässä kansalaisia paremmiksi tai huonommiksi. On eri asia puhua korvausjärjestelmästä kuin terveystiedoistamme, joiden sujuvasta käytöstä ja liikkuvuudesta me itse asiassa kaikki kai olemme samaa mieltä ja toivomme, että se tapahtuu meidän potilaiden parhaaksi. On eri asia keskustella siitä korvausperusteena kuin potilaiden hoidon tukena.

16.22 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan muistuttaa tässä keskustelussa, että anonymisointi ei ole mikään taikasana. Sen ongelma on se, että jos se tehdään liian tehokkaasti, siitä datasta katoaa konteksti ja se muuttuu arvottomaksi. Toisaalta jos se tehdään liian huolimattomasti, niin on varsin yksinkertaista tietojäyhdistelemällä päätellä, kuka on kyseessä, ja tämän ovat tutkijat osoittaneet moneen kertaan.

Meillä on Suomessa tosiaan varsin kehittyneet rekisterit, mutta ongelmana on taas se, että meillä on nyt tulossa yhtä aikaa tämä EU:n tietosuoja-asetus ja toisaalta me haluamme parantaa näiden tietojen käyttöä. Molemmat näistä ovat tärkeitä periaatteita. Minä haluan, että tietoni ovat turvassa; toisaalta haluan, että potilastietoni edistävät lääketiedettä. Ja nyt haluankin kuulla: miten perusteellisesti ja huolella hallitus aikoo olla tarkkana tässä, että me emme mene tässä anonymisoinnissa ja näiden tietojen käytössä ja sen rajoittamisessa kummassakaan suunnassa liian pitkälle vaan löydämme sen toimivan kompromissin?

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se oli asiantuntijan hyvä kysymys, johon totean oikeastaan sen tosiseikan, että vaikkapa naapurimaa Ruotsiin katsoessamme siellä valinnanvapausmallin ollessa toi-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

minnassa korvausmalleista on nähty jo monia eri versioita ja eri maakäräjillä myöskin erilaisia toteutumia, ja ikään kuin sen tasapainon löytäminen toimenpidekohtaisuuden ja asiakaskohtaisen perusmaksun välillä on vaikeaa ajatellen soten rahoitusta. Mutta yhtä vaikeaa on tasapainoilu sen, mikä on tiedon yksityisyyden ja vain meidän parhaaksi käytön osuus, ja toisaalta sen tutkimuseettisen näkökulman välillä, että olisi hyvä, että vaikkapa uuden lääkkeen keksimiseksi tutkijat voisivat hyödyntää terveystietoja kyseisen sairauksiryhmän osalta. Täällä eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä niin kutsuttu toisiolaki, joka tulee helpottamaan tutkijoiden näkökulmasta esimerkiksi juuri sitä, että tieto olisi saatavilla helpommin yhden luukun takaa mutta jälleen kerran niin, että yksittäisen potilaan tietoja ei missään tilanteessa voisi olla tunnistettavissa. Laaja, vaikea kysymys, johon ei voi vastata vain yhden lain kautta.

16.24 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koko sosiaali- ja terveyspalveluitten uudistus on iso ja kansalaisia hämmentävä, vähän pelottavakin asia: pelätään sitä, miten hoivaa tulevaisuudessa saadaan, terveys tulee hoidettua ja niin edelleen. Nyt tämä uusi pisteytyskeskustelu, joka lähti liikkeelle julkisesta keskustelusta, on hämmentänyt edelleenkin, ja minusta on aika pahankuuloista, että täällä ikään kuin nauretaan tälle vakavalle asialle. Tämä on ihmisten mielestä todella vakava asia, ja tämä johtuu siitä, että tämä iso kokonaisuus, terveys- ja sosiaalipalvelut, on tärkeä tavallisten kansalaisten kannalta, hyvinvointivaltion aivan keskeisiä asioita.

Nyt kysyn teiltä, ministeri Saarikko: olenko ymmärtänyt oikein, että jos ei tilaaja—tuottaja-erottamista tapahtuisi, eli ei tilaajaa ja tuottajaa erotettaisi, niin ei mentäisi tammöiseen markkinamalliin vaan huolehdittaisiin siitä, että julkinen sektori on järjestäjä ja päätuottaja ja ostaa sitten tarvittaessa yksityiseltä tai kolmannelta sektorilta palveluita — eli tammöistä pisteytysjärjestelmää ei tarvittaisi laisinkaan, ei tarvittaisi systeemiä, jossa ihmisiä arvotetaan rahan näkökulmasta?

16.25 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minä toivon, että me täällä eduskunnan salissa välttäisimme sitä, että tästä pisteyttämisestä tulee tammöinen, että me itse rupeamme uskomaan, että todellakin ihmisiä pisteytetään. Ei tehdä yksilötasolla näin.

Mutta sitten haluan sanoa tästä maakuntien rahoitusmallista, kun osa tästä joukosta täällä tuntee sen erinomaisen hyvin, että maakuntien rahoitusmallista yli 80 prosenttia tulee THL:n vuonna 2013 tehdyn tutkimuksen perusteella ja siinä sairastavuus on tärkein kriteeri. Ja sen sairastavuuden osalta — kun te katsotte sitä lakiesitystä — on hyvin tarkasti määritelty diagnoosikohtaisesti ne sairaudet, mistä minkäkin verran tulee sitä rahoitusta. Meidän kannattaa ymmärtää se, että jotta me pystymme katsomaan rahoitusta tai tässä kohtaa tätä korvausmallia, niin ei se tule mistään ilmasta. Se vaatii tutkimustietoa, ja sitä THL on tekemässä juuri, kun tekee tätä korvausmallia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys julkisen talouden suunnitelmasta (Ville Tavio ps)

Suullinen kysymys SKT 47/2018 vp

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Nyt siirrymme hetkeksi aikaa kehysbudjettikeskusteluun, vaikka siitä on ensi tiistaina pidempi keskustelu, mutta moni ryhmä on pyytänyt siitä kysymyksen. Otetaan ne kysymykset. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Tavio.

Keskustelu

16.27 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä valtiontalouden kehitys on todella ajankohtainen aihe nyt, ja perussuomalaisetkin ovat laatineet siihen oman perussuomalaisen vaihtoehdonsa, jossa painotetaan työllisyyttä, yrittäjyyttä ja hyvinvointia. [Simon Elo: Kuulostaa tutulta!]

Koska täällä ei ole kuitenkaan vastuuministeriä paikalla, mikä on mielestäni hyvin valittavaa, kysyn sisäministeriltä kysymyksen liittyen tähän hallituksen kokonaispolitiikkaan, jossa on leikattu köyhiltä eläkeläisiltä mutta maahanmuuton osalta sen sijaan piikki on yhä auki. Perussuomalaiset ovat täällä ainut puolue, joka säästäisi myös maahanmuutossa. Meillä on vastuulliseen maahanmuuttopolitiikkaan tässä ohjelmassamme uusia esityksiä. Haluan nostaa niistä yhden esiin, nimittäin Suomen kansalaisuuden saamisen edellytykset ja niiden tiukentamisen. Kysynkin sisäministeriltä: aiotteko harkita, että Suomen kansalaisuuden saamisen ehtoja tiukennettaisiin?

16.28 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että hallituksen omalta osaltaan tekemillä maahanmuuttopoliittisilla päätöksillä on myös vaikutusta siihen, että maahanmuuton tilanne on hallittu tällä hetkellä, ja näkymä on myös kehysriihessä sentyypinen, että meidän ei tässä yhteydessä tarvitse lisätä maahanmuuttoon varautumisen kuluja, toisin kuin eräinä vuosina on ollut tarve tehdä. Ja tämä on ollut yksi pohja sille, että on voitu nyt panostaa osaamiseen, koulutukseen, työllistämiseen, kuten tässä riiehessä voimallisesti tehtiin, ja onneksi työpaikkoja syntyy ja talous kasvaa.

Tästä kansalaisuuskysymyksestä: Arvioimme eri prosesseissa sitä, miten erityisesti terrorismirikoksiin liittyen ja erityisesti yhteiskunnan kansallisen turvallisuuden vaarantamiseen liittyvien tekijöiden perusteella kansallisuutta voidaan arvioida aiempaa tarkemmin ja miten myöskin sen peruuttamiskysymystä voidaan tietyissä tilanteissa arvioida aiempaa tarkemmin. Tältä osin kysymys on perusteltu, ja sitä prosessia viedään eteenpäin. Mutta mitään merkittäviä muutoksia siihen [Puhemies koputtaa] kansalaisuuskysymykseen ei ole, ja se ei ole sinänsä meidän strateginen ongelma, kun puhutaan esimerkiksi maahanmuuton määrästä, mistä kysymys lähti liikkeelle. Silloin puhutaan aivan muista kysymyksistä kuin kansalaisuuden hakemisesta.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä kehysriihipäätöksistä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.29 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo hallituksen jatkuva väite, että turvapaikanhakijoiden määrä olisi vähentynyt teidän toimistanne — me

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kaikki tiedämme, että se on täysin virheellinen. Sehän on johtunut ihan muiden maiden toimista ja muun muassa EU—Turkki-sopimuksesta.

Mutta minkä takia kansalaisuus on itse asiassa hyvin olennainen myös tässä turvapaikkakysymyksessä? Juuri sen takia, että kun turvapaikanhakijana nykyään tullaan Suomeen, niin kansalaisuus saadaan 4 vuoden kuluessa. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestelmässä on nykyisin kyse siitä, että turvapaikanhakija tulee tänne jäädäkseen. Turvapaikkajärjestelmä ei ole mikään väliaikaisen, tilapäisen suojan järjestelmä, niin kuin sen kuuluisi olla. Suomessa tämä yleinen asumisaikaedellytys, mikä vaaditaan, jotta saa kansalaisuuden, on 5 vuotta. Sen sijaan esimerkiksi Itävallassa se on 10 vuotta, Tanskassa 9 vuotta, Saksassa 8 vuotta, Norjassa 7 vuotta. Eli Suomessa on kaikkein helpointa saada kansalaisuus. Sen pitäisi olla kunnia-asia — ennen sen myönsi presidentti, nykyään niitä jaetaan liukuhihnalta. Eikö tosiaan olisi ministerin mielestä syytä tarkistella uudelleen tätä asumisaikaedellytyksen pituutta eurooppalaiselle tasolle?

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Mykkänen. — Vaikka tämä ei varsinaisesti ollut kehysriihikysymys, niin otetaan tässä kuitenkin.

16.30 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Ei. Kehysriihen osalta voidaan todeta ainoastaan, että onneksi olemme tilanteessa, jossa meillä ei kasvava osa valtiontaloudesta ole varattuna maahanmuuton kuluihin, kuten eräinä vuosina on täytynyt tehdä. Se on osaltaan ollut tietysti hallituksen päätösten ansiota, mutta totta kai tämä yleinen maahanmuuttotilanne on toisenlainen, minkä takia nyt on ollut tilaa sitten myönteisille suomalaisten työllistämiseen ja koulutukseen liittyville päätöksille.

Tästä kansalaisuuskysymyksestä: Todella, ensinnäkin minusta pääsääntö on se, että totta kai heille, jotka kokevat henkilökohtaista uhkaa, kansainvälisten sopimusten ja meidän oman perustuslain nojalla myönnetään turvapaikka. Ja jos he tämän prosessin aikana, 5 vuotta täällä oltuaan, täyttävät kansalaisuuden edellytykset, niin silloin sitä periaatetta emme näe tarvetta muuttaa. Kysymys on sitten siitä, että meidän täytyy olla tietysti tarkoina kaikissa vaiheissa, myös kun oleskelulupa on myönnetty, se pitää voida perua, jos nähdään vakavaa vaaraa turvallisuudelle. Täällä eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä lainsäädäntö, joka liittyy tähän. Samoin kansalaisuudenmyöntämisvaiheessa täytyy olla aiempaa tarkempi näissä kysymyksissä, [Puhemies koputtaa] jokaisessa kohdassa, jossa siihen voidaan puuttua.

Mutta sinänsä siihen, etteikö 5 vuodessa [Puhemies: Aika!] Suomen kansalaisuutta voi nuhteeton ihminen ansaita, en halua puuttua.

16.32 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus piti eilen kehysriihensä, ja siinä nähtiin taas lisää iskuja vasten nuorten kasvoja. Näköjään aiemmat tämän kauden valtavat koulutusleikkaukset eivät ole vielä riittäneet tälle hallitukselle, vaan leikkaaminen jatkuu myös tulevina vuosina. Korkeakoulujen indeksijäädytykset pysyvät, eikä ammatillisille oppilaitoksille tehtyjä leikkauksia peruta. Tällä viikolla samainen hallitus oli huolissaan nuorten syrjäytymisestä ja alhaisesta syntyvyydestä. Miten hallitus vastaa tähän omaan huoleensa ja myös meidän kaikkien muiden huoleen: se lisää epävarmuutta, lisää määräaikaista työsopimuksia ja helpottaa irtisanomista. Itse asiassa yksi työllistämistä eniten heikentävistä tekijöistä on juuri koulutuksen puute. Arvoisa opetusministeri,

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

miksi hallitus ei millään lopeta perusrahoituksen leikkauksia, vaan syventää korkeakoulujen ja [Puhemies koputtaa] ammatillisten oppilaitosten ahdinkoa?

16.33 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Kannustan kysyjää ehdottomasti nyt tutustumaan tämän riihen saldoon ja niihin panostuksiin, joita hallitus on tehnyt koulutukseen eilisillä päätöksillään osaavan työvoiman saatavuuden vahvistamiseksi: muuntokoulutusta, muunlaista koulutusta, jolla ihmiset voivat opiskella uuteen ammattiin ja työllistyä. Päiväkotien tasa-arvoa vahvistetaan 10 miljoonan euron tasa-arvoavustuksella, jota myönnetään nyt ensimmäistä kertaa. Tänäpä hyväksyttiin uusi varhaiskasvatustaki, lukiolaki. Lukio-opetukseen tuli lisää resursseja, muun muassa henkilökohtaisempaan opinto-ohjaukseen. Kieltenopetusta varhastetaan Suomessa. Tämä kehysriihi tuotti useita päätöksiä, joilla vahvistetaan oppimistuloksia, joilla vahvistetaan koulutuksen laatua, joilla viedään suomalaista koulutusta eteenpäin ja nuorten tulevaisuudennäkymiä valoisammiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kysymys, edustaja Andersson.

16.34 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen kehysriihtä sinisten eduskuntaryhmä linjasi keskeisimmäksi tavoitteekseen perusturvaindeksien jäädytyksen [Simon Elon välihuuto] poiston. Muun muassa sinisten kansanedustaja Tiina Elovaa on sanonut, että koska nousukausi on alkanut, olisi tämä moraalisesti oikea teko. Olemme vasemmistoliitossa aivan samaa mieltä. Tämän talouden myönteisen suhdannekäänteen pitäisi näkyä myöskin pienituloisten arjessa. Se olisi oikein ja oikeudenmukaista. Vaan miten kehysriihessä kävi? Perusturvaindeksien jäädytykset jätettiin voimaan, ja sen sijaan hallitus tekee pieniä korotuksia yksittäisiin etuuksiin. Hallitus yrittää nyt sanoa, että eriarvoisuutta torjutaan korottamalla takuueläkkeitä ja pienempiä vanhempainpäivärahoja hieman, [Välihuutoja oikealta] mutta jättää kokonaan kertomatta, keitä ovat ne pienituloiset, jotka hallitus nyt jätti kehysriihessä kokonaan huomioimatta. [Eduskunnasta: Hunnigolle!] Ne ovat muun muassa kaikki Suomen kansaneläkettä saavat eläkeläiset sekä kaikki työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa [Puhemies koputtaa] saavat työttömät. [Puhemies: Kysymys!] Ministeri Mattila, miksi pienituloisia, erityisesti kansaneläkeläisiä ja työttömiä kurittavat etuusleikkaukset jätettiin voimaan?

16.35 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin, kehysriihi on nyt puitu, ja tulos on tässä. [Naurua] Keskeiset tavoitteet määrittelevät varmasti silloin asianosaiset ihmiset, mutta, arvoisa puhemies, mikäli olen tulkinnut oikein, tämä on opposition kyselytunti hallitukselle, ei suinkaan puoluepoliittinen kyselytunti.

En allekirjoita myöskään sitä, että tässä on leikattu kaikesta ja kaikessa. Jos puhutaan tästä eriarvoisuuspaketista, mielestäni se on sangen tasapainoinen, sangen kohtuullinen, samoin jos puhutaan oppimateriaalilisän korottamisesta, päivärahojen korotuksesta tai lääkekaton laskemisesta tai takuueläkkeen nostosta useita kertoja tällä vaalikaudella. Mitä tulee tähän eriarvoisuuspakettiin vielä, se kiinnittää huomiota myös ylivelkaantuneiden hyväksi laitettaviin satsauksiin, joten tämä eriarvoisuuspaketti tässä taloudellisessa tilanteessa on aivan kohtuullinen.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä toisen ministeripuheenvuoron, ministeri Vehviläinen.

16.36 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan muistuttaa edustaja Anderssonia siitä, missä tilanteessa lähdimme liikkeelle 2015 sen jälkeen, kun teidänkin puolueenne oli ollut hallituksessa. Tilanne oli erittäin katastrofaalinen: julkisen talouden tilanne oli huono, ja meidän piti tehdä myös näitä todella raskaita ja ikäviä sopeutus päätöksiä.

Mitä tulee näihin indekseihin, niin minä muistutan siitä, että kyllä meidän puoleltamme myös sanottiin aika selvästi jo viime viikolla, kun keskusteltiin, että ei taida olla mahdollisuuksia tähän mennä: Hallitus on valinnut tien, että työllisyys paranee, vienti vetää ja talous on paljon paremmassa kunnossa. Se on antanut mahdollisuuden siihen, että tässä kehysriihessä olemme pystyneet tekemään noin 70 miljoonan euron erittäin hyvät, täsmentävät kohdennukset sinne perusturvan puolelle ja heikoimmassa asemassa olevien hyväksi. Erityisesti haluan korostaa tätä vähimmäispäivärahojen korottamista. En pidä sitä mitättömänä, [Puhemies koputtaa] että kansalaisen tulo nousee noin 80 euroa kuukaudessa.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän myöskin kristillisdemokraattien eduskuntaryhmän kysymys. Edustaja Räsänen Päivi, olkaa hyvä.

16.38 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden suunnitelmassa lasketaan jopa 4 miljardin euron edestä sote-reformista saatavien säästöjen varaan, mikä on kyllä hyvin monelta taholta ja monien asiantuntijoiden näkökulmasta kyseenalaistettu, ja erityisesti näitten toimeenpanokustannusten, muun muassa palkkaharmonisoinnin, osalta. Työtuomioistuinhan antoi nyt tuoreen ratkaisun, jonka mukaan Kainuun sote -kuntayhtymässä fysioterapeuttien palkat tulee yhdenmukaistaa korkeimman palkkatason mukaisiksi. Kun jo vuosi sitten arvioitiin, että tuon palkkaharmonisoinnin kustannukset olisivat haarukassa 75:stä aina 700 miljoonaan euroon, ja nyt arvioidaan, että nämä palkkaharmonisoinnin kustannukset voivat olla vielä huomattavasti suuremmat, niin kysyn nyt teiltä: mikä on nyt hallituksen arvio palkkaharmonisoinnin kustannuksista, millä tavalla aiotte ratkaista tämän ongelman, ja pidätkö todellakin tuota säästö tavoitetta edelleenkin realistisena?

16.39 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa sote-uudistukselle on laskettu noin 3 miljardin euron kustannusten vähentämisen tavoite. Kuten varmasti edustaja Räsänen tietää, meidän kustannukset ovat nousemassa aika tavalla ensi vuosikymmenellä, ja haluamme sitä kustannusten tasoa laskea.

Mutta sitten näihin muutuskustannuksiin: Se on aivan totta, että varsinkin viime viikkojen aikana, kaikki maakunnat kun ovat käyneet niin sanotut omat neuvottelunsa valtiovarainministeriön ja muiden ministeriöitten kanssa, on noussut esille monia muutuskustannuksia, kuten tiloihin liittyvät kustannukset, ict-muutuskustannukset ja myös tämä palkkaharmonisaatioasia. Te tiedätte myös sen varmastikin hyvin, ja aika moni edustaja täällä, että täällä ovat olleet jo vuoden verran nämä päälait käsittelyssä, ja tämän eduskunnassa käsittelyssä olevan lainsäädännön mukaan palkkaharmonisaation osalta on tarkoitus edetä neuvotteluteitse, ja se tarkoittaa sitä, että valtakunnallisesti järjestöt neuvottelevat, mutta

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

maakunnissahan se tehdään, ja se on tämänhetkinen tilanne, miten aiomme tässä mennä. Mutta olemme huomanneet kyllä nämä työtuomioistuimen ratkaisut tässä aivan viime ajoilta.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan pari vastauspuheenvuoroa vielä tähän.

16.40 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on siitä, että eduskunnan kyselytunnilla oppositio saa esittää kysymyksiä arvoisille ministereille. Olisi kovin toivottavaa, että opetusministeri vastaisi niihin kysymyksiin, mitä hänelle on esitetty. Täällä kysyttiin korkeakoulutuksen indekseistä, täällä kysyttiin ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Näihin kysymyksiin ei saatu vastauksia. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Ministeri Mattila, tämän vaalikauden aikana indeksijäädytykset kokonaisuudessaan lähentelevät euromääräisesti jo puolta miljardia euroa. Se tarkoittaa työttömien osalta kokonaisuudessaan noin 300 euron leikkausta heidän pussistaan. Me tiedämme varsin hyvin, että kehysriihi on puitu. Sitä ei tarvitse enää meille uudestaan kertoa. Kysymys on siitä, minkä takia indeksijäädytyksiä ei peruta, minkä takia Kelan maksamia etuuksia ei sidota takaisin elinkustannuksia vastaaviksi.

Ja, ministeri Vehviläinen, teidän talouskurinne on kovin valikoivaa. Miten voi olla se tilanne mahdollista, että ihmisten perusturvasta ja koulutuksesta leikataan valtavasti ja samaan aikaan sote-uudistuksen osalta tämä 3 miljardin euron etumerkki on vaihtunut jo plussaksi? [Puhemies: Kysymys!] Toisaalta vero- ja yritystukien osalta valtavasti olisi [Puhemies: Kysymys!] mahdollisuutta kohdentaa paremmin.

Kysymys kuuluu siitä, että tässä annettiin muutamille ministereille erityiskysymyksiä, [Puhemies: Mikä on teidän kysymyksenne?] ja luettelon voi toistaa uudestaan.

16.42 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakaan ei ole tarkoitus olla vastaamatta, mutta tässäkin teidän kysymyksessänne tuli vähän jokaiselle kysymyksiä. Haluan nyt korostaa tiukasti sitä, että jos muistan oikein, niin viime kyselytunnilla täällä vaadittiin myös näiden vähimmäispäivärahojen korotusta, ja se on nyt tehty, ja siitä pitää minun mielestäni olla meidän kaikkienkin tyytyväisiä, että näin on tehty.

Mutta mitä sanoin sitten tästä indeksiasiaista, niin me jokainen tiedämme sen, että se on iso rahasumma, mitä nämä koko kansaneläkeindeksiin liittyvät korotukset olisivat, ja me teimme sen valinnan, kun meillä oli edelleenkin hyvin rajatusti rahaa, että me haluamme todelliset, riittävät, isot korotukset sinne, minnekä me laitamme, ja me ajattelimme, että vähimmäispäivärahat ovat juuri se. Haluan muistuttaa vihreitä ja vasemmistoliittoa, että te ette olleet viime vaalikaudella valmiita korottamaan näitä vähimmäispäivärahoja. Te korotitte työmarkkinatukea. [Välihuutoja vasemmalta ja vihreiden ryhmästä] — Niin, mutta te ette korottaneet perusturvaa vähimmäispäivärahojen osalta, vain työmarkkinatuen osalta [Puhemies koputtaa] ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan osalta.

16.43 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus teki eilen ainakin yhden hyvän päätöksen: se päätös toi kevään ja ilon Tampereelle, erityisesti Tampereen Työväen Teatterille, kun hallitus ymmärtääksemme on luopunut tuomasta tätä esittävän taiteen valtiosuusuudistusta tänne eduskuntaan. Haluan tässä yhteydessä myöskin

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kiittää Pirkanmaan kaikkia kansanedustajia siitä, että väriin katsomatta — viittaaan vuoden 1918 tapahtumiin — ajoimme läpi tämän merkittävän taiteellisen uudistuksen, että Työväen Teatterin kansallinäyttämöasema säilyy. Voitteko nyt opetus- ja kulttuuriministeriön puolesta kuitata, että olemme ymmärtäneet asian nyt oikein, että taiteellinen työ voi jatkua? [Naurua]

16.44 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuriministeri Terho ei ole tänään täällä, mutta voin todeta sen, että hallitus teki eilen ison ja merkittävän päätöksen sen suhteen, että kulttuurin rahoitus Suomessa nousee — 7 miljoonaa euroa kulttuuriin lisäresurssia — ja tiedämme kaikki, että kulttuuri on meidän sivistyksellistä pääomaa, se tuottaa paljon uutta ja hyvinvointia yhteiskuntaan ja kulttuuri on merkittävä kantava voima meidän yhteiskunnassa, sivistyspääoman osa.

Ministeri Terho kertoo etenemisaskeleista kulttuurin valtionosuuksien uudistamiseksi varmasti, kun on paikalla täällä — on tänään estynyt.

Mutta haluaisin — jos puhemies sallii — ihan lyhyesti vastata muilta osin, kun tässä tuli kysymyksiä koulutuksen osalta, siihen, että tämän riihen tuloksena hallitus teki merkittävät päätökset osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi, ja tästä potista tulee myöskin resursseja korkeakouluille, samoin kuin ammatilliseen koulutukseen, [Puhemies ko-puttaa] toisin kuin tässä edellä esitettiin.

16.45 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialisti on puristi: mikään ei kelpaa. [Eduskunnasta: Sininen on turisti! — Naurua] Aikaisemmin vaadittiin vähimmäisetuuksien nostamista, myös demarien osalta, nyt sekään ei kelpaa. Työllisyys nousee, tämä hallitus tulee saavuttamaan tavoitteensa, jopa 110 000:sta uudesta työpaikasta, kun demareiden johdolla tuli viime kaudella 100 000 työtöntä. Suomen suunta on kääntynyt.

Miksi ei kansaneläkeindeksin jäädytystä poistettu? Me päätimme käyttää sen 70 miljoonaa tehokkaammin. [Touko Aalto: Kertaluonteisesti!] Niille, joita tämä indeksikorotus olisi koskenut, se olisi tuonut 8 euroa kuussa. Tämä ratkaisu tuo 80 euroa kuussa. Sen kai myös sosialistikin ymmärtää, mikä ero siinä on.

Kysyn vielä opetusministeriltä riiheen liittyen: mitä tuli toisen asteen maksuttomuuden hyväksi?

16.46 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässäkin salissa monta kertaa olemme yhteistä huolta kantaneet siitä, ettei kenelläkään nuorella jäisi koulutus kesken tai suorittamatta siksi, että toisella asteella lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa on oppimateriaalikustannuksia, niin tähän huoleen hallitus vastaa nyt uudella oppimateriaalillisella, joka tulee osaksi toisen asteen opiskelijoiden opintotukea. Voi siis sanoa, että toisen asteen opiskelijoiden opintotuki nousee, jotta voidaan kattaa lukion ja ammatillisen koulutuksen kustannuksia tilanteessa, jossa perheellä tai nuorella on vaikea taloustilanne eikä niitä materiaaleja pysty hankkimaan: silloin sitä apua tulee. Tämä on merkittävä, iso, uusi panostus koulutuksen ja mahdollisuuksien tasaarvoon, jotta jokaisella on mahdollisuus opiskella tässä maassa.

16.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työsuhdeturva on kaikille ihmisille tärkeä turva. Sen varaan rakennetaan todella paljon elämästä. Sen varas-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

sa itse asiassa on monella perheen perustaminen, jopa asunto, asunnon hankkiminen, asuntolainan saaminen, ja ylipäättänsä elämän edellytysten rakentaminen. Kehysriihen talouspäätösten lisäksi kaikkien yllätykseksi hallitus ilmoitti, että se antaa vapaan irtisanomisoikeuden pienimpiin yrityksiin ja sen lisäksi nuorten työntekijöiden määräaikaisuuksia helpotetaan.

Arvoisa perheministeri, kun tässä on ollut paljon huolta myös siitä, että nuorilla on epävarmuutta perustaa perhettä, niin miten arvioitte, miten nämä työehtojen heikennykset, joita hallitus on tekemässä, vaikuttavat nuorten ihmisten haluun perustaa perhettä, ja oliko teillä tästä jokin näkemys kehysriihessä, esitittekö huolen näistä päätöksistä?

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee näihin esiin nostamiinne työsuhteen turvan kysymyksiin, toivon, että näihin halutessanne voidaan palata sitten, kun asiasta vastaava ministeri on paikalla, mutta vastaan mielelläni kysymykseen syntyvyyden kokonaiskuvasta. On erittäin hyvä, että se on keskustelun aiheena opposition ja hallituksen ja sitä kautta koko Suomen tulevaisuuden osalta. Minä voisin käyttää puheenvuoroni kertomalla niistä positiivisista perheiden päätöksistä, juuri näiden pienimpien äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen nostosta 80 eurolla kuussa tai adoptioperheiden paremmista perhevapaista tai jo nyt olemassa olevasta yksinhuoltajakorotuksen lisästä, joka viime budjetissa päätettiin, tai opintotuen huoltajakorotuksesta. Mutta valitettavasti, edustaja Lindtman, minä uskon, että yksikään näistä asioista ei ole yksittäinen vastaus sille, miksi Suomessa syntyvyys on alenemassa. Kysymys on isommasta epävarmuustekijästä ja muuttuneista toiveista ja odotuksista. Ja, edustaja Lindtman, kaikkein paras lääke myös epävarmuuteen [Puhemies koputtaa] on työllisyys, ja se on tämän hallituksen myötä noussut myös nuorten ihmisten keskuudessa.

16.49 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin siniset mainostavat, että nämä perusturvan indeksijäädytykset peruuntuvat, mutta nyt he ovatkin iloisia siitä, että ne eivät peruuntuneet. Takki kääntyi taas. Hallitus on tehnyt sellaista politiikkaa, että aluksi leikataan ihan järjettömän paljon ja sitten — nyt kun on vaalivuosi tulossa — pikkuisen laitetaan esimerkiksi päiväkoteihin rahaa. Se ei mitenkään ole riittävä, kun me tiedämme, mikä se tilanne päiväkodeissa on.

Perussuomalaiset ovat ehdottaneet asioita, millä saisimme isoja säästöjä: Esimerkiksi jos tämä hallitus ottaisi käyttöön täysimääräisesti turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman, missä esimerkiksi perheen yhdistämisestä voitaisiin saada säästöjä. Jos meillä olisi aidosti määräaikaiset oleskeluluvat, voitaisiin saada säästöjä. Lisäksi kun ottaisimme nämä laittomasti maassa olevat ihmiset säilöön, niin se vähentäisi vetovoimatekijöitä ja näin toisi myöhemmin säästöjä. Se ei tuo säästöjä, että Sipilä laittaa kutsuhuudon, että irakilaiset tulevat tänne ja pääsevät hänen asuntoonsa.

16.50 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tietysti keskustelu lainehtii, että ensin puhutaan siitä, että nuoria suomalaisia on liian vähän, ja sitten yritetään tukkia rajat aiempaa voimakkaammin. Linjansa tässäkin.

Mitä tulee näihin mainittuihin, erityisesti tämä säilöönotto, mistä keskusteltiin täällä eduskunnassa kyselytunnilla aikaisemminkin, maksaisi satoja miljoonia euroja, jos tämä otettaisiin käyttöön siinä mallissa kuin perussuomalaiset aiemmin esittivät. Ei todellakaan ole säästöpäätös, vaan nimenomaan valtion varoja tuhlaava päätös, tarpeeton päätös tässä

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

vaiheessa, myös epäinhimillinen päätös. Perheen yhdistämisen tulorajoja on kiristetty, kuten tiedätte. Se on ollut raskas päätös, vaikea inhimillinen päätös, mutta se on lähtenyt nimenomaan siitä, että turvapaikkajärjestelmää ei käytettäisi hyväksi. Tällä hetkellä perheen yhdistämiset eivät ole valtiontaloudellinen ongelma. Uusintahakemusten, kielteisten päätösten, palautusten kanssa teemme yhdessä töitä laajalla rintamalla. Varmasti eduskunnan enemmistö jakaa ne näkemykset. Ei siinä ole mitään, mihin nämä toimenpiteet auttaisivat, mitä te esitte. Noista toimista ei ole valtion talouden tilkkeeksi. Paljon tärkeämpää on esimerkiksi se, että me houkuttelemme työperäistä maahanmuuttoa, nuoria ihmisiä tänne töihin, opiskelemaan. Se tarttuu myös siihen ongelmaan, mikä tässä aivan oikein tuli esille, että meillä syntyvyyden lasku on kymmenen vuoden tähtäimellä [Puhemies: Aika!] yksi isoimpia ongelmia.

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi lisäkysymys tähän kehyspäätöskeskusteluun. Edustaja Adlercreutz.

16.52 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Perussuomalaisten ehdotus säilöönnotosta on kyllä harvinaisen harkitsematon ja kallis, ja olen iloinen, että ministeri Mykkänen näin pontevasti sen torppasi. Kiitos siitä.

Kehysriiheessä oli konkreettisia asioita, kuten 100 miljoonaa lisää valinnanvapauskokeiluihin tilanteessa, jossa lakiesitys on jo eduskunnassa, tilanteessa, jossa niitä ei päästä tekemään oikeassa taloudellisessa raamissa. Eli ihan kuten asiantuntijatkin ovat todenneet, jossain määrin hukkaan heitettyä rahaa.

Siellä oli myöskin lupauksia, muun muassa maakuntien rahoituksen turvaaminen. Ja uusimaalaisena tämän on äärimmäisen tervetullutta, koska me tiedämme täällä, että ensimmäisenä vuonna meitä kohtaa 300 miljoonan euron vaje. Haluaisin nyt vielä varmistaa: Olihan tämä lupaus? Kyllähän tämä tarkoittaa, että esimerkiksi Uudenmaan kohdalla tätä 300 miljoonan euron vajetta ei ole?

Jag vill ännu försäkra mig om att det här verkligen var ett löfte, att vi i Nyland inte kommer att ha ett underskott på 300 miljoner euro det första året.

16.53 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa jo edellä edustaja Räsäselä sanoin, on ollut äärimmäisen hyödyllistä, että on käyty viime viikkojen aikana tarkat keskustelut ja neuvottelut kaikkien maakuntien kanssa — valtiovarainministeriö myös Uudenmaan maakunnan kanssa. Totean erityisesti Uudenmaan maakunnan osalta sen, että se rahoitusmalli, joka tänne tuli vuosi sitten, joka valmisteltiin 2016, ei ota riittävällä tavalla huomioon esimerkiksi Uudenmaan maakunnan väestönkasvua, ja siitä meidän täytyy käydä yhdessä keskustelua ja katsoa, mitä se vuonna 2020 on. Ja sen osalta olemme myös linjanneet toissa iltana hallituksessa, että tulevana syksynä meillä on mahdollisuus tehdä maakuntien rahoituslakiin täydentävä esitys, että se pitää saada kuntoon.

Toinen asia liittyy näihin muutostaloudellisiin, joista äsken myös sanoin, eli ict-, tila- ja palkkaharmonisaatiokustannuksiin. Niissä on ongelmia varmasti kaikissa maakunnissa, ja ne on käytävä huolella läpi. Ensi syksynä ministeriö [Puhemies koputtaa] käy kaikkien maakuntien kanssa koetalousarviokeskustelut, ja silloin tiedämme tästä asiasta enemmän.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys Kriisinhallintakeskuksen siirtämisestä pääkaupunkiseudulle (Markku Rossi kesk)

Suullinen kysymys SKT 48/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Keskustan eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Rossi.

Keskustelu

16.54 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tyrmistyneenä saimme lukea viime perjantaina sisäasiainministeriön tiedotteen Kuopiossa sijaitsevan Kriisinhallintakeskuksen siirtämisestä Helsinkiin tai pääkaupunkiseudulle. [Kari Uotila: Kepulaista keskittämispolitiikkaa!] Esitys on asenteellinen, puutteellisesti valmisteltu ja perustuu käsittääksemme hyvin paljon myös vääriin tietoihin. Muun muassa henkilöstö on tuon 11 vuoden aikana ollut hyvin voimakkaasti tukemassa juuri Pelastusopiston yhteydessä ja rinnalla sijaitsevan Kriisinhallintakeskuksen toimintaa. Tätä asiaa ei ole myöskään valmisteltu kuten meidän lainsäädäntömme edellyttää, että asia viedään alueellistamisen koordinaatioryhmään käsiteltäväksi. Kun perjantaina ilmoititte tästä, niin sitten maanantaina tämä asia saatettiin myös AKR:lle käsiteltäväksi. Ministeri Mykkänen, haluan tiedustella teiltä: onko tämä ilmoituksenne hyvän hallintotavan mukaista?

16.55 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Päätös CMC:n, siis Kriisinhallintakeskuksen, hallinnollisesta siirtämisestä sisäministeriön yhteyteen erillisyksiköksi on pöydällä. Tästä on käyty keskustelut niin Kriisinhallintakeskuksen johtajan kuin tietysti myös samassa yhteydessä tehdyn pelastuskoulutuksen kokoamisen, Kuopion kokoamisen, osalta pelastuskoulun rehtorin kanssa etukäteen. Hallituksessa seurantavastuullisia ministereitä on asianmukaisesti informoitu, myöskin alueellistamisen koordinaatioryhmän puheenjohtajaa on informoitu. Tässä tilanteessa, kun AKR:ään, alueellistamisen koordinaatioryhmään, mennään 24.4., minusta se on sen verran laaja foorumi, että on täysin luontevaa ja hyvin tyypillistäkin, että ministeriö julkistaa linjauksensa tässä vaiheessa. Muodollinen virallinen päätös tietysti ministeriössä tehdään sen jälkeen, kun myöskin alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunto on käsitelty meillä. 24.4. tämä lausunto sieltä saadaan ja sen jälkeen virallinen päätös tehdään.

Sinänsä tästä itse asiasta: Tämä on puhtaasti toiminnan ja veronmaksajan kannalta tehty linjaus. Kriisinhallintakeskuksen synergiat Pelastusopiston yhteydessä Kuopiossa eivät valitettavasti ole toteutuneet. Noin puolet asiantuntijoista on tähänkin asti etätyönä toiminut muualta, [Puhemies koputtaa] ja kaikki asiantuntijat ovat katsoneet, että sen toimintaedellytykset vaativat sitä, että se toimisi pääkaupunkiseudulla. [Puhemies koputtaa] Viime vuonna myöskin selvitystyöryhmä, [Puhemies: Aika!] jossa asiantuntijat selvittivät, esitti samaa.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

16.57 **Markku Rossi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko todeta, arvoisa ministeri, että tuo teidän käsityksenne ei pidä paikkaansa.

Kysyn myös: miksi sisäasiainministeriössä, teidän uudeksi ministeriksi tulonne jälkeen, kanta on muuttunut niin voimakkaasti? Vielä viime vuonna edeltäjänne katsoi, että Kriisinhallintakeskus säilyy ja sitä kehitetään Kuopiossa ja tuolloin myös voidaan jatkaa verkostomaista johtamista, joka on tämän päivän maailmaa. Kriisinhallintakeskuksen toiminta Kuopiosta käsin kansainvälisenä toimintayksikkönä on pelannut erinomaisen hyvin. Henkilöstö on tämän juuri kertonut. Tämä muutos tapahtuu nyt sitten ministerin vaihdoksen jälkeen, ja koko hallinto alkaakin yks kaks puhua, että nyt sitten ei ole toimintaedellytyksiä Pelastusopiston yhteydessä, jonne myös maakunnallisesti hyvin monien vaikuttajien, toimijoiden taholta on panostettu erittäin paljon koko siviilikriisinhallinnan kehittämiseksi. Ministeri Mykkänen, mielestäni teidän perusteenne eivät ole päteviä.

16.58 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, päätös on pöydälläni tänä keväänä, nyt. Silloin kun tätä arvioin, minä en voi antaa itselleni anteeksi, jos teen sen toisin perustein kuin katsoen toiminnallisia ja veronmaksajien kannalta olevia perusteita. Tältä osin myöskin jos katsoo aluetaloutta: kun meillä sattumalta samaan aikaan on päätös, joka on maakuntahallinnon muodostamisesta johtuva, että pelastuskoulutus ei enää ole kuntien tehtävä, siinä tapauksessa taas on toisin päin. Olen ymmärtänyt, että myöskin edustaja Rossi on sen osalta sitä mieltä, että se on oikeaa kokoamispolitiikkaa, että kootaan isomman yksikön eli Kuopion Pelastusopiston yhteyteen tämä pieni erilliskoulutus, mikä Helsingissä on ollut, ja siitä taas saadaan siellä synergiaetuja, jotka toimivat. Kriisinhallintakeskuksen osalta esimerkiksi yhteisiä harjoitustiloja ei ole valitettavasti pystytty käyttämään, vaan ne ovat olleet Niinisalossa, Santahaminassa, Poliisikoulun yhteydessä, ja se on kansainvälistä toimintaa, jossa tämä synergiaetu toimii paljon paremmin silloin, kun kumpikin yksikkö löytää siis itselleen toiminnallisesti paremman kodin. Siksi tämä päätös tehdään. Tietenkin poliittisesti [Puhemies koputtaa] voisi olla helpompi pitää paikallaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys valinnanvapauskokeilusta (Pia Kauma kok)

Suullinen kysymys SKT 49/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vielä kysymys, edustaja Kauma.

Keskustelu

16.59 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Sote- ja maakuntauudistukseen liittyvä valinnanvapauslaki on määrä hyväksyä kesäkuussa. Jos ja kun laki etenee, voivat niin kutsutut valinnanvapauspilotit käynnistyä 1. heinäkuuta alkaen. Kehysriihen yhteydessä hankkeeseen varattuja määrärahoja nostettiin 100 miljoonasta peräti 200 miljoonaan euroon. Pilotivaiheessa eri maakuntien alueella tullaan siis kokeilemaan, kuinka valinnanvapauden eri elementit, sote-keskukset, suunhoidon yksiköt, [Vasemmalta: Sille löytyi kyllä rahaa!]

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti, tulevat toimimaan. Hakemuksia tuli kaikkien maakuntien alueelta, ja piloteista saatava tieto on jatkoa ajatellen äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Uudenmaan alueella asuu lähes kolmasosa suomalaisista, ja se on ylivoimaisesti suurin maakunta. Näin ollen Uudenmaan alueelta saatava tieto olisi luonteeltaan erittäin kattavaa, ja se auttaisi erottamaan, mikä valinnanvapaudessa toimii alusta lähtien ja mikä kaipaa parannuksia. Kysynkin ministeri Vehviläiseltä: millaisin kriteerein pilottivaiheeseen päätyvät maakunnat tullaan valitsemaan, ja onko Uudenmaan alueen erityispiirteet tarkoitus huomioida jo pilottivaiheessa?

Puhemies Paula Risikko: Tämä taitaa olla ministeri Saarikolle, olkaa hyvä.

17.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Kauma kysymyksessään totesi, hallitus tosiaan teki päätöksen siitä, että valinnanvapauspilotit on syytä nähdä vahvana vaiheistuksen osana sote-maakuntauudistuksen voimaannpanossa. Tätähän meiltä edellytti viime kesänä myös perustuslakivaliokunnan lausunto, joka edellytti sitä, että valinnanvapaus astuisi voimaan vaiheittain. Näin tapahtuu lakipykälissä valinnanvapauden lainsäädännön osalta, se porrastuu eri vuosille, mutta pilotit lain pykäliin tuotuna ovat myös osa tätä.

Ja aivan kuten kysyjä totesi, näitä hakemuksia tuli todellakin 18 maakunnasta, myös Uudeltamaalta. Se antaa minusta hyvän käsityksen siitä, että kaikkialla uudistus etenee ja sen halutaan konkretisoituvan todeksi myös kansalaisten palveluissa. Tietojeni mukaan, nyt kun tuo hakemusten määräaika on päättynyt, Uusimaa jätti 67 miljoonan euron suuruisen hakemuksen. Ottamatta kantaa lienee selvää, että aivan koko summan osalta, kun jaossa [Puhemies koputtaa] on se 200 miljoonan kokonaisuus... Me joudumme käymään neuvotteluja, ja nyt on asiantuntija-arvioiden aika. Mutta mikään ei ole estämässä, etteikö Uusimaa voisi olla saamassa pilottirahaa.

Puhemies Paula Risikko: Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuun käsitelty. Jatkamme kehyskeskustelua tiistaina.

Kyselytunti päättyi.

3. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2017

Kertomus K 7/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.02 Juho Eerola ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvostossa tapahtuu monenmoista. Valtuuskuntamme tuli juuri eilen Islannin Akureyrasta, jossa pidettiin teemaistunto aiheesta meri. Meri ja meriympäristö ovat pohjoismaisen yhteistyön painopistealueet tänä vuonna Norjan toimiessa Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtaja-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

maana. Norjan tavoitteena on, että Pohjoismaat vievät yhdessä eteenpäin meriresurssien säännösteltyä ja kestävää hyödyntämistä.

Vuoden 2017 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Rauhoitutaanpa ja kuunnellaan valtuuskunnan puheenjohtajan puheenvuoro.

Näin, kiitoksia, arvoisa puhemies.

Eli vuonna 2017 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Suomi. Puheenjohtajuus tarkoitti, että neuvoston työtä johtivat suomalainen presidentti ja varapresidentti ja että Pohjoismaiden neuvoston 69. täysistunto järjestettiin tässä rakennuksessa, Eduskuntatalossa, syksyllä 2017. Lisäksi Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta oli laatinut määrätietoisuuden puheenjohtajuusohjelman.

Kolme pääteemaa puheenjohtajuusohjelmassamme olivat sivistyksen Pohjola, puhtaan energian Pohjola sekä verkostoituva Pohjola. Poikkileikkaava teema puheenjohtajuusohjelmassa oli pohjoismaisten rajaesteiden poistaminen. Lisäksi Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlallisuuksien teema Yhdessä — Tillsammans näkyi puheenjohtajuuskaudella.

Sivistyksen Pohjola tarkoitti pohjoismaisen osaamisen ja koulutuksen sekä kansansivistyksen ja kulttuurin esille tuomista. Puhtaan energian Pohjola sisälsi pohjoismaisten energiemarkkinoiden ja bioenergian edistämistä sekä Pariisin ilmastopäätöksen yhteispohjoismaista seuranta. Verkostoituva Pohjola toi huomiota arktisiin kysymyksiin ja liikkuvuuteen sekä sen esteisiin Pohjolassa.

Suomi ja Pohjoismaat ovat eläneet yli 200 vuotta ilman keskinäisiä sotia. Suomi itsenäisenä valtiona on luonnollinen osa pohjoismaista yhteistyötä. Puheenjohtajuusvuoden aikana muille pohjoismaalaisille kerrottiin Suomen historiasta ja Suomelle tärkeää juhlavuotta juhlistettiin yhdessä pohjoismaisen perheemme kanssa. Samalla kerrottiin suomalaisille pohjoismaisuuden tärkeydestä ennen ja nyt.

Poikkileikkaava teema puheenjohtajuusohjelmassa oli rajaesteiden poistaminen. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus on tärkeää ja liittyy tiiviisti talouskasvuun ja työllisyyden lisäämiseen. Suomi halusi puheenjohtajuuskaudellaan nostaa rajaesteet ja niiden purkamisen vahvasti poliittiseen fokukseen: miten poistetaan rajaesteitä, miten estetään uusien rajaesteiden syntyminen ja miten tuodaan lisää tietoisuutta asian osalta niin kansallisiin parlamentteihin kuin myös ministeriöihin? Tavoitteena oli tehdä Pohjolan kansalaisten arjesta helpompaa liikkumisen osalta. Tämän osalta saatiin puheenjohtajuusvuonna paljon aikaiseksi. Myös täällä eduskunnassa meidän tulisi toimia niin, että uusia rajaesteitä ei synny, kun laadimme uusia lakeja tai kun implementoimme EU-direktiivejä.

Pohjoismaiden neuvosto on kertomusvuonna harjoittanut aktiivista tiedotus- ja painostustoimintaa Pohjoismaiden hallituksia kohtaan näissä rajaestekysymyksissä. Esimerkiksi Pohjoismaiden neuvoston syksyn 2017 istunnon huippukokous pohjoismaisten pääministerien kanssa käytiin juuri tästä teemasta. Suomen valtuuskunta ja neuvoston presidentti sekä allekirjoittanut eli varapresidentti ovat olleet aloitteellisia rajaestekysymysten esille nostamisessa.

Tehokas pohjoismainen rajaestetyö edellyttää tehokasta organisaatiota. Suomen valtuuskunta teki viime vuonna jäsenehdotuksen, jossa muita Pohjoismaita kannustetaan jär-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

jestämään poikkihallinnollista rajaestetyön organisoimista. Jäsen ehdotus esiteltiin neuvoston istunnossa täällä Helsingissä, ja sen käsittely jatkuu tänä vuonna.

Pohjoismaiden neuvosto käsittelee yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia kysymyksiä, ja nämä kysymykset olivat vahvasti näkyvillä myös kertomusvuoden istunnossa.

Neuvostossa keskusteltiin Pohjolan kansainvälisestä roolista sekä pohjoismaisen yhteistyön globaalista vaikuttavuudesta. Pohjoismaiden neuvostolla on tärkeä rooli näiden asioiden eteenpäinviemisessä, ja kysymys on siitä, miten Pohjoismaat voivat tehdä enemmän yhteistyötä näillä sektoreilla. Esimerkiksi Pohjoismaiden neuvoston istuntoon kutsuttiin pohjoismaiset kehitysministerit keskustelemaan muun muassa pohjoismaisen yhteistyön tiivistämisestä kehitysyhteistyökysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Neuvoston uusi kansainvälinen strategia vuosille 2018–2022 hyväksyttiin viime syksyn istunnossa. Siinä kehoitetaan Pohjoismaiden hallituksia hyödyntämään nykyistä enemmän pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuuksia. Strategiassa todetaan, että Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen toiminta tulee seuraavina vuosina keskittymään lähialueille, Baltiaan, arktiselle alueelle sekä myös EU:hun.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenet ovat kaikki olleet aktiivisia ja tehneet lukuisia jäsen ehdotuksia ja kirjallisia kysymyksiä kaikille pohjoismaisille hallituksille ja olleet aktiivisia myös budjettivallan osalta.

Haluan tässä yhteydessä lopuksi kiittää koko meidän Suomen valtuuskuntaa aktiivisesta toiminnasta Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuusvuoden aikana.

17.10 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset puheenjohtaja Eerolalle hyvästä esityksestä. Olen itse jäsenenä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnassa ja sen tiimoilta Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnassa ja kerron hieman tämmöisestä uudesta menettelystä, mikä aloitettiin nyt tällä kaudella. Eli valiokunta kutsuttiin uuden toimintamallin mukaiseen poliittiseen dialogiin Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysministerien kokoukseen Oslossa marraskuussa. Valtuuskuntamme kävi ministerien kanssa keskustelua suosituksesta laajentaa tutkimusta palomiesten ja muiden ammattikuntien edustajien ammattiin liittyvästä syöpäriskistä.

Toimin valiokunnan esittelijänä suositukseen liittyen. Valitettavasti suositus ei sillä kertaa saanut ministerineuvoston kannatusta, mutta poliittinen dialogi menettelytapana sai kiitosta sen toimivuudesta. Tulevaisuudessa tehdään arviointi tästä uudesta järjestelmästä, johon kuuluu siis poliittinen dialogi ja 12 viikon vastausaika ministerineuvostolle ja hallitukselle.

Eduskunnan puolustusvaliokunnan jäsenenä näen hyvänä, että Pohjoismaiden neuvosto käsittelee yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyviä aiheita. Erityisesti on keskusteltu muun muassa siitä, mitä Pohjoismaat voivat tehdä yhdessä levottomana aikana, epävarmuudesta Itämeren alueella sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöstä. Pohjoismaiden strategista kumppanuutta vahvistamalla voidaan parantaa Pohjolan turvallisuutta sekä saada Pohjolan ääni paremmin kuuluviin kansainvälisissä järjestöissä. Esille on noussut myös rauhanturvaamisen tehostaminen.

Suomi korosti pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä puolustuspolitiikan tärkeyttä puheenjohtajuusohjelmassa. Neuvostolla on tärkeä rooli näiden asioiden eteen-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

päinviemisessä ja siinä, miten Pohjoismaat voivat tehdä enemmän yhteistyötä näillä sektoreilla.

Pidän toimintakertomusta asianmukaisena ja hyvänä. — Kiitos.

17.12 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, fru talman! Niin kuin tästä valtuuskunnan puheenjohtaja Eerolan puheenvuorosta kävi ilmi, Pohjoismaiden neuvoston toimintakertomus pitää sisällään todella monenlaisia asioita, ja voisi puhua vaikka mistä.

Aina kun puhutaan Pohjoismaista, niin pidän tärkeänä, että muistutamme itseämme myös, että kyse on paitsi organisaatioista ja toimintatavoista myös arvoista ja periaatteista — kyse on laajasta hyvinvointiyhteiskunnasta, julkisista palveluista, demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta, tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvosto käsittelee yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia asioita. Nämä ovat viimeisten vuosien aikana vahvasti tulleet pohjoismaiseen poliittiseen ja parlamentaariseen yhteistoimintaan. Tämän aihepiiriin yksi tärkeimmistä pohjoismaisista keskusteluista viime vuoden aikana käytiin täällä Helsingissä, kun presidentti, rauhannobelisti Martti Ahtisaari kävi itse asiassa tästä puhujanpöytästä vuoropuhelua Pohjoismaiden neuvoston kanssa Pohjoismaiden neuvoston täysistunnon yhteydessä viime syksynä. Nobelisti Ahtisaaren viesti pohjoismaisille päättäjille oli kovin selkeä: ”Kyllä minä sanon, että Pohjoismaitten täytyy käyttää hyväkseen omaa erityisasemaansa. Toivon hartaasti, että tuo pohjoismainen yhteistyö näissä rauhanturvaan ja rauhanneuvotteluihin liittyvissä kysymyksissä tulisi lisääntymään entisestään.” Päätimme viime vuonna Pohjoismaiden neuvostossa ja olemme suositelleet pohjoismaisille hallituksille, että meidän on syytä ja aikomus vahvistaa rauhankäytännön pohjoismaisena tavaramerkkinä. Olemme kannustaneet pääministereitä sisällyttämään rauhankäytännön ja rauhanneuvottelut teemaksi, kun pohdimme Pohjolan roolia globaalisti. Olemme myös linjanneet, että johonkin Pohjoismaahan perustetaan rauhankäytännön sarkisto, johon kootaan kaikki rauhankäytännön liittyvä aineisto. Lisäksi olemme päättäneet ja esittäneet hallituksille, että Pohjoismaat lanseerisivat yhteisen rauhanneuvotteluihin keskittyvän korkeasteen tutkinnon. Ja vielä presidentti Ahtisaaresta: Hän myös muistutti meitä siitä, miksi meillä Pohjoismailla on tässä rauhankäytännön paitsi historiallisesti saavutettuja tuloksia myös toisenlainen erityisasema. Hän muistutti meitä siitä, että rauhankäytännössä on kyse politiikasta, psykologiasta, tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta ja toimivasta yhteiskunnasta eli kaikesta siitä, missä me Pohjoismaina olemme onnistuneet.

Arvoisa puhemies! En voi olla kertomatta: Kollegamme, edustaja Vanhanen, entinen pääministerimme ja pitkäaikainen poliittinen toimija, tuli muutama viikko sitten Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseneksi ja oli ensimmäistä kertaa tällä viikolla kanssamme Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnossa. Tein sieltä istunnosta tämmöistä Instagram-päiväkirjaa ja haastattelin siihen myös kollegaamme, ex-pääministeri, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Vanhasta ja kysyin häneltä, mitkä ovat hänen ensimmäiset vaikutelmansa pohjoismaisesta yhteistyöstä, Pohjoismaiden neuvostosta. Hänen viestinsä oli hyvin selkeä: tämä on se poliittinen perhe, jossa meidän pitää toimia.

Ja aivan lopuksi, arvoisa puhemies, hyvät kollegat: Kun käsittelemme viime vuoden Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomusta, niin haluan erityisesti vielä pöytäkirjaan merkittäväksi sen, että kun Suomi viime vuonna juhli historiansa 100-vuotista itsenäisyyttä, oli sykkähdettävää nähdä, miten muut pohjoismaiset parlamentit ja päättäjät halusivat osallistua tähän juhlintaan, ja se osaltaan mielestäni on entisestään

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

vahvistanut sitä historiallista, erittäin tärkeää ja arvokasta yhteyttä, joka meillä on näiden maiden kesken keskuudessamme. — Kiitos.

17.16 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Maailman epävakauden kasvaessa Pohjoismaat ovat perhe, johon on hyvä kuulua. On tärkeää entisestään syventää yhteistyötämme, edistää vapaata liikkuvuutta ja työmarkkinoita maiden välillä, lisätä yhteistyötä kansainvälisillä areenoilla sekä rauhantyötä. Jos puhumme maailmalla yhdellä suulla, painoarvomme on suuri.

Pohjoismaat ovat ensimmäinen vapaan liikkuvuuden alue, jossa asukkaat voivat siirtyä ilman passia Pohjoismaasta toiseen. Maiden välillä on silti monia rajaesteitä, jotka estävät pohjoismaalaisten vapaan asumisen, työskentelyn ja opiskelun toisessa Pohjoismaassa. Yhteispohjoismaiset markkinat edellyttävät, että myös arjen rajaesteet poistetaan.

Viime vuosi oli Suomen puheenjohtajuusvuosi ja tärkeä juhlatuosi 100-vuotiaalle Suomelle. Pohjoismaiden neuvosto kokoontui vuoden pääkokoukseen Helsingissä. Hyväksymme kokouksessa esityksen, että pohjoismaalaisille tulee yhteinen e-kansalaisuus. Se helpottaa asumista ja työskentelyä naapurimaassa. Esimerkiksi ilman henkilötunnusta ei voi avata kännykkäliittymää Ruotsissa, mutta kun käytössä on yhteinen sähköinen henkilötunnus, se yhdistää maittemme tietorekisterit toisiinsa kuin liima. Alun perin idea lähti keskiryhmän aloitteesta pohjoismaisesta kansalaisuudesta, ja se jalostui hyvinvointivaliokunnan kokouksissa esitykseksi e-kansalaisuudesta.

Helsingin kokouksessa esittelin osaaminen ja kulttuuri -valiokunnan mietinnön koskien geoblokkauksen poistoa. Esitämme, että selvitetään kaikki taloudelliset seikat ja tekijänoikeuskysymykset geoblokkauksen poistamiseksi. Kysymys on siitä, että julkisten tv- ja yleisradioyhtiöiden tuotanto olisi internetissä nähtävissä kaikkialla Pohjolassa. Voisimme seurata Ruotsin television uutisia tai suosittua Skam-sarjaa Suomessa. Ehdoton edellytys on, että taiteentekijöille maksetaan työstään korvaukset, joten kaikki hyötyvät. Maittemme välinen kulttuurivaihto ja kielten ymmärrys paranevat.

Myös kielikysymys oli kokouksessa esillä. Suomen ja Islannin valtuuskuntien aloitteen ansiosta kieltemme asema neuvoston työssä on parantunut. Yhä suurempi osa aineistosta käännetään myös islanniksi ja suomeksi, ja voimme jättää aloitteita kielillämme. Kysymys kielten virallisesta asemasta on ratkaistava tänä vuonna Oslon kokouksessa selvitysten jälkeen.

Presidentti, Nobelin rauhanpalkinnon voittaja Martti Ahtisaari inspiroi Helsingin-kokousta puheellaan. Hän kertoi rauhantyöstä ja siitä, miksi pohjoismainen yhteiskuntamalli on maailman paras. Hän myös suositti Suomea liittymään YK:n ydinaseiden kieltosopimukseen. Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa tätä.

Pohjoismaiden neuvosto on päättänyt lukuisia suosituksia toimeenpantaviksi eri maissa. Yksi suosituksista on mikromuovin käytön kieltäminen kosmetiikassa. Ruotsi ottaa kiellon kesällä käyttöön — hienoa. Edellytän, että myös Suomen hallitus antaa esityksen mikromuovin kiellosta kosmetiikassa. Maailman muoviroskan vähentäminen vaatii tekoja ja poliittisia päätöksiä.

Ympäristönsuojelussa pohjoismainen yhteistyö on tarpeellista. Meidän on vaadittava parempaa suojelua sekä fossiilisten polttoaineiden hyödyntämiskieltoa Arktikselle. Neljä viidesosaa tunnetuista fossiilista polttoainevaroista on jätettävä maahan, kun haluamme, ettei maailma lämpene yli kahta astetta. On sulaa hulluutta etsiä uusia öljy- ja kaasuvaroja

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

herkällä Arktiksella. Lisäksi laivaliikenteelle on saatava raskaan polttoöljyn käyttökielto Arktiksella, sillä öljyonnettomuus olisi herkälle luonnolle tuhoisa.

Haluan nostaa vielä esiin koulutuksen ja tutkimuksen merkityksen. Maailman megatrendien edessä Pohjoismaat tarjoavat ratkaisuja. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaa edistävä vihreä teknologia, digitalisaatio ja rauhantyö ovat vahvuuksiamme, ja yhteistyö tutkimuksessa hyödyttäisi kaikkia. Keskiryhmän uusi aloite pohjoismaisesta verkostoyliopistosta tähtää siihen, että olisi enemmän yhteisiä maisteri- ja tohtorikoulutuksia. Yhteistyön lisääminen yliopistojen välillä parantaisi mahdollisuuksia poikkitieteelliseen tutkimukseen sekä lisäisi opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuudet ovat mittavat. Haasteita-kin on, kuten yhteisen painoarvon lisääminen EU-politiikassa. Pohjoismainen yhteistyö vaatii jatkuvaa työtä, ja sen tulokset hyödyttävät meitä kaikkia.

17.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä on muutamissa puheenvuoroissa käyty läpi myös Pohjoismaiden välistä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä, ja se on itse asiassa korostunut viime vuosina merkittävällä tavalla, ja myös tässä toimintakertomuksessa asiasta on varsin paljon kirjoitettu.

Turvallisuuspolitiikan muutos Itämeren ympäristössä mutta myös maailmanlaajuisesti näkyi myös meidän Nordefcon puheenjohtajakauden painopisteissä. Silloin tilannetietous, yhteistoimintakyvyn tiivistäminen ja alueellisen turvallisuuden lujittaminen olivat päälinnämäisenä päällä ja esillä. Ja nyt kun Nordefcon kymmenvuotishistoria on takana, niin katsetta ollaan kääntämässä eteenpäin, ja pidän erittäin myönteisenä sitä, että näitä kehittämistarpeita muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa on myös nostettu nyt esille. Tässä kertomuksessa todetaan, että on tarkoituksenmukaista, että Nordefcon visio 2020 päivitetään vastaamaan vallitsevaa turvallisuustilannetta, ja samassa yhteydessä tarkennetaan myös Nordefcon rakenteiden toimintaa.

Tässä isossa roolissa ovat kyberturvallisuus ja myös rauhanvälitys, josta edellä edustaja Feldt-Ranta puhui myös. Pidän sitä myös itse erittäin tervetulleena, että meillä Pohjoismailla on hyvät perinteet tässä ja paljon osaajia, niin nuorempia kuin vanhempia, kokeempia poliitikkoja. Tätä yhteistyötä kannattaa ehdottomasti syventää ja olla sillanrakentajana, eikä se tarkoita sitä, että emme olisi yhteisessä EU-rintamassa. Siinä me olemme, mutta meidän kannattaa käyttää näitä meidän erityistaitojamme ja osaamistamme ja yhteisiä meitä myös sillanrakentamisessa.

17.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä Pohjoismaiden neuvoston toimintakertomus vuodelta 2017 on ollut mielenkiintoista luettavaa, mutta joissain asioissa, kuten vahvasti fokuksessa olleessa pohjoismaisessa vapaassa liikkuvuudessa ja sen esteiden purkamisessa, on nähtävissä myös ongelmia.

Kuitenkin on niin, että kun tätä järjestelmää aikanaan rakennettiin, maailma oli kovin toisenlainen. Valtaosaltaan Suomen turvapaikkajärjestelmää hyväksikäyttävien siirtolaisten ryntäys vuodesta 2015 alkaen on perustunut pohjoismaiseen vapaaseen liikkuvuuteen. Virta on toki nyt vähentynyt muttei täysin loppunut. Esteiden vähentyessä liikkuvat myös aseet, huumeet ja muu arveluttava. Toivottavasti Pohjoismaiden neuvosto tulevana vuosi-
na ottaa tavoitteissaan huomioon myös muuttuneen Euroopan turvallisuustekijät.

On hienoa, että vihdoinkin kertomusvuonna, jolloin Suomi täytti 100 vuotta, on vakavasti ryhdytty korjaamaan sitä epäkohtaa, että suomen kieli ei ole ollut virallinen kieli Pohjois-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

maiden neuvostossa. Mielestäni on ollut tarpeetonta nöyristelyä aikaisemmilta suomalaisilta valtuuskunnilta olla vaatimatta tämän epäkohdan korjaamista. Toisaalta ehkä tämän kielellisen epäkohdan olemassaolo on paljastanut muiden Pohjoismaiden nuivan asenteen hyvin erilaisesta kieliperheestä tulevan suomen kielen arvojen merkitystä kohtaan. Kertomuksessa sanotaan, että suomen ja islannin kielen hyväksymistä työkieleksi lykättiin vuoden 2018 istuntoon. Toivottavasti se viimeistään siinä kohtaa saadaan kuntoon.

17.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Näin pohjoismaisen yhteistyön kunniaksi muutama sananen allekirjoittaneeltakin edustajalta.

Ensinnäkin, pohjoismaisella yhteistyöllähän on hyvät, pitkät perinteet, ja viime vuonna taisimme olla juhluvuoden puheenjohtajamaa, mikä on aivan ansiokas suoritus, ja toimme monia hyviä asioita esille. On syytä muistaa kuitenkin, että kaikki Pohjoismaat ovat länsimaisia demokratioita, näin ollen tämän yhteistyön kehys on erittäin antoisa ja turvallinen. Elikkä kaikki valtiot tunnustavat demokraattiset toimintaperiaatteet, niillä on toimiva parlamentarismi ja hyvä kansanvalta. Eli tämän suhteen meillä ei ole minkäänlaisia ongelmia.

Se, mikä meitä tietysti hieman erottaa, on tämä sotilaspoliittinen, puolustuspoliittinen näkökulma. Norja on Nato-maa kuten Tanskakin. Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana maana, kuten Ruotsikin, kulkee omia polkujaan. Islanti on hieman erillään, mutta sekin kuitenkin kuuluu pohjoismaiseen yhteistyökumppanuuteen hyvin vahvasti. Mielestäni pohjoismaisen yhteistyö on parhaimmillaan silloin, kun pidämme nämä arvot kunnialla ja pidämme kansakuntien välistä yhteistyötä tärkeänä.

Muistan, kun aikanaan muun muassa EEC-sopimusta tehtiin, 70-lukua elimme silloin, käytiin vahvaa keskustelua siitä, pitäisikö Pohjoismaiden tehdä joku omintakeinen kaupaliitto tai joku vastaava. Siitähän oli monia puheenvuoroja, monien kansanedustajien, monien poliitikkojen suulla sitä puhuttiin. Siitä nyt ei sen kummempaa tullut, mutta näin jälkeenpäin ajateltuna Pohjoismaathan olisivat olleet loistava kaupallinen yhteisö sinällään, koska olemme kaikki länsimaisia demokratioita ja sitä kautta meillä olisi ollut vahva mahdollisuus tehdä hyvää ja vahvaa yhteistyötä myös kaupan alalla ja luoda uutta elintäsoa koko Pohjolaa.

Mutta tulevaisuudessa olisi mahdollista, että noilla arktisilla alueilla pystyisimme tekemään paljon, paljon parempaa yhteistyötä Pohjoismaiden kesken. Arktiset alueet ihan varmasti tulevaisuudessa tulevat olemaan yhä kasvavan taloudellisen mielenkiinnon kohteena. Se on selvä asia, että siellä olevat luonnonrikkauudet, maakaasuvarat, öljyvarat, metallit, erilaiset mineraalit, mitä siellä on kaivettavissa esille, ovat aivan varmasti suuria rikkauksia, ja sen takia näillä alueilla Pohjoismailla sinällään on myös oma sananvaltansa.

Ymmärrämme toki sen, että Norjalla on niillä alueilla suurin painoarvo, mutta kaikesta huolimatta Suomellakin on pohjoisena valtiona omat tavoitteensa, joista tärkein lienee se, että saataisiin jonain päivänä syntymään tämä rautatieyhteys sinne Jäämeren rantaan, koska sehän on ihan varmaa, että tuo merireitti, Koillisväyläksi aikanaankin sanottu reitti, Tyynelle valtamerelle tai Japanin, mikäs se meri nyt nimeltään onkaan, kuitenkin sinne suuntaan, on varmasti jonain päivänä toimiva reitti. Miten sitten suuri itäinen naapurimme asiaan suhtautuu? Sillä on varmaankin omat tavoitteensa niidenkin alueiden suhteen. Joka tapauksessa tämän merireitin me tarvitsemme ja sitten myös yhteyden merelle tuolta pohjoisen kautta. Se on tulevaisuutta, koska siellä on Suomella valtavia malmioita, muun muassa Lapista löytyy isoja malmioita, monia, monia mahdollisuuksia kehittää omaa talouttamme samoin kuten kaivannaisteollisuuden alueella on valtavia kasvumahdollisuuksia.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

sia. Totta kai siellä on muitakin tavoitteita, luonnonsuojeluun liittyviä, alkuperäiskansojen tavoitteita ynnä muuta, mutta siitä huolimatta aina kaikessa kehittämisessä ja kehityksessä ovat olleet liikenneväylät asia numero yksi.

Pohjoisesta ulottuvuudestaan meillä on puhuttu monia, monia vuosia. Muistan, kun pääministeri Lipponen omana aikanaan toi tämän pohjoisen ulottuvuuden esille, mutta valitettavasti se on aika pitkälti puheen tasolle jäänyt. Toivoisin, että tässä asiassa muun muassa Euroopan unionissa saataisiin jotakin sellaista aikaseksi, että pohjoisille alueille saataisiin aidosti kehittämisrahaa lisää, olisivatko ne sitten TEN-verkkojen kautta vai mitä kautta tulossa, mutta siitä huolimatta nämä pohjoiset liikenneväylät pitäisi saada tässä maassa kuntoon. Onhan mielestäni kansallinen häpeä, että meillä vieläkin on tämä rata rakentamatta.

Ja sitten toivoisin hartaasti tässä yhteydessä, kun kerran olen puhumaan päässyt ja aiheeseen innostuneesti suhtaudun, että vaikka se nyt ei ihan pohjoisinta Suomea koske, niin kyllä meidän pitäisi tässä maassa nostaa esille tämän maan kehittämiskeinona oman sisävesireitistön kehittäminen niin, että saataisiin se Kymijoen kanava rakennettua. Se on meille ainut ja turvallinen kuljetustapa tulevana vuosikymmeninä ja vuosisatoina. Kaikki ne valtiot, jotka ovat sijoittaneet sisävesireittien kehittämiseen, ovat menestyneet ja pärjäävät yhä paremmin. Se olisi meidän omien maarojen sisällä, mikä olisi loistava rikkaus tälle kansakunnalle. Toivottavasti näihin asioihin kiinnitetään tulevaisuudessa huomiota.

Ymmärrän minä sen, että kun mainitsen sanat ”Kymijoen kanava”, niin nousee 28 vastaväitettä siitä, että jossakin joenmutkassa, joenpohjassa on joitakin aineita, mutta olkoonkin muutama kilometri vaikka saastunutta jokea, se on helppo ohittaa nykyisellä tekniikalla. Jos itse hankkeen hintaa verrataan nyt vaikka siihen Tallinnan hienoon tunnelihankkeeseen, jota en itse ihan hienona pidä, niin tämä Kymijoen kanavan hankkeen kustannusarvio ei ole kymmentä prosenttia siitä, mitä tämä Tallinnan tunneli on, ja vaikutusmahdollisuuksiltaan Suomen kansantaloudelle se on moni-, monikymmenkertainen verrattuna mihinkään muuhun liikennehankkeeseen, otetaan vaikka bioenergia tai metsäteollisuuden tuotteet, metalliteollisuus, matkailu, mikä tahansa.

Tämän takia, arvoisa rouva puhemies, lopuksi totean sen, että Pohjoismailla on paljon yhteistyötä edessään. Moni ehkä ajattelee sitä jopa väheksyvästi, mutta kuulun siihen joukkoon, joka näkee, että länsimaisten demokratioiden, pohjoisten valtioiden tulee tehdä yhteistyötä, koska demokratia on sellainen tilanne, johon on kovin vaikea päästä, mutta sen kun on saavuttanut, niin siitä kannattaa puhua vaikka joka päivä, ihan kyllästymiseen asti, koska se on säilyttämisen arvoinen kaikissa olosuhteissa.

17.32 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja kautta linjan tässä keskustelussa. Sinfoniaa yhtä kaikki. — Pohjoismaiden yhteistyö on jotain sellaista, jota on hyvä arvioida yhteistyönä hieman eri puolilla sivilisaatiota. Minun on hyvin vaikea löytää samaa määrää itsenäisiä valtioita jossain päin maailmaa, viittä kappaletta tässä tapauksessa, joiden keskinäiset erot olisivat pienempiä kuin mitä ne ovat Pohjoismaiden kesken, siltä arvoperustalta, johon muun muassa edustaja Feldt-Ranta täällä äsken viittasi. Ja kun ne näyttävät kaiken lisäksi olevan arvoja, joille tulisi olla vahvempaa kysyntää maailmanpolitiikassa ja kansainvälisessä politiikassa, sitä suuremmalla syyllä voi avoimesti puhua tämän tavoitteen edistämisen puolesta. Pohjoismaiden neuvosto tekee korvaamattoman tärkeää työtä keskinäisen yhteistyömme eteenpäinviemisessä. Myöskin täällä on siitä monia yksityiskohtaisia näytepaloja haluttu tuoda julki. Se on toimiva järjestelmä, ja sille pi-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

tää antaa poikkeuksellisen vahva, vakaa poliittinen tuki myöskin Suomen eduskunnan suunnasta.

Toinen näkemys keskinäisen yhteistyön vahvan kehityksen puolesta edelleenkin, toinen argumentti pohjoismaisesta yhteistyöstä on Pohjoismaiden keskinäinen esiintyminen oman maantieteellisen alueensa ulkopuolella. Tällöin on olennaista tietysti ennen muuta se, miten Euroopan unionin puitteissa onnistutaan koordinoimaan yhteisiä toimintoja. Siihen tulevat toki kolmantena ulottuvuutena mukaan myöskin baltit, Baltian kolme maata, mutta totta kai erityisesti draiverin rooli on niillä Pohjoismailla, jotka ovat Euroopan unionin jäseniä. Mutta ei vain Euroopan unionin puitteissa, vaan samaa metodologiaa on syytä totta kai generoida myöskin muilla kansainvälisen politiikan alueilla, erityisesti tilanteessa, jossa multilateralismi on haastettu ja jossa kansainvälisen sopimuspolitiikan kunnioittaminen on joutunut vastatuuleen. Tämänkaltaisella pohjoismaisella yhteistyöllä kansainvälisillä multilateraaleilla foorumeilla tulisi olla vahvaa kysyntää, ja meillä on mahdollisuus varmasti pohjoismaista yhteistyötä tässä suhteessa olla myönteisellä tavalla propagoimassa. Jos sopimusperustainen kansainvälinen järjestelmä, kansainvälinen oikeus ja multilateralismi, kansainväliset järjestöt siihen mukaan lukien, joutuu hankaluuksiin, on aivan varmaa, että se on ennen muuta pienten, ei voimapolitiikkaa harjoittavien yhteiskuntien ja valtioiden kannalta dramaattista.

Kolmas asia, johon haluan Pohjoismaiden yhteistyön nähdä liitettävän, on juuri se, josta edustaja Feldt-Ranta täällä puhui rauhanvälityksen merkeissä. Meillä on luultavasti yhdet parhaimmat edellytykset toimia tässä suhteessa senkaltaisena asioiden järjestelijänä, johon kohdistuu luontaisesti luottamusta, jota ilman rauhanvälitystoiminta ei ole mahdollista. Täällä tuotiin esille presidentti Ahtisaaren puheenvuoro tässä salissa esitettynä Pohjoismaiden neuvoston juhlaistunnon merkeissä. Siihen ei ole mitään muuta kuin myönteistä kannustetta esitettäväksi. Toivoisi, on se sitten Pohjoismaiden neuvoston pohjalla muodostuva yhteistyö tahi jokin muu institutionaalinen pohja viedä rauhanvälitystä eteenpäin myöskin tutkimuksen avulla — siinä puhuttiin myöskin arkistosta ja tämänkaltaisista tietopääomaa lisäävistä mahdollisuuksista — että tähän kykenisimme luomaan mallin, jolla tällaisena aikana... Katsokaa tämän hetken Syyriaa, katsokaa mihinpäin maailmaa tahansa, itään tahi länteen — ellei rauhanvälityksellä nyt ole tarvetta, niin en tiedä koska sitten. Tässä mielessä yhteinen pohjoismainen ikään kuin rauhanvälityksen henkinen pääoma yhdistettynä näiden maiden välillä on asia, jota olen myöskin peräänkuuluttamassa.

Arvoisa puhemies! Neljäs asia, jossa pohjoismainen yhteistyö erityisesti parlamentaarisella tasolla — haluan sen mainita — saattaisi olla myös sellainen resepti, metodi, jolla voitaisiin luoda vakautta ja kestävä kehitystä myöskin meitä kohtuullisen lähellä olevilla turvallisuusalueilla: Tiedämme hyvin, kuinka suurta epävakauden aikaa eletään tällä hetkellä Keski-Aasiassa valtioissa, joiden historiassa on ollut hyvin moninaisia vaiheita ja joilla nyt saattaa olla painetyynyissä hankaluuksia löytää sellainen kehityksen tie, joka antaa niille vakaan kehityksen edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Alueella, jolla Kazakstanin ja sen ympärillä olevien muiden valtioiden suunnassa paine kohdistuu tietyllä tavalla kahdesta ilmansuunnasta, niin Venäjän suunnasta kuin Kiinankin suunnalta, olisi toivottavaa, että nämä valtiot saisivat edessään olevassa vaiheessa itselleen itsetuntoa, sellaisia metodeja toimia identiteettinsä vahvistamiseksi, jonkalaista identiteettiä tietysti Pohjoismaissa edustetaan. Poliittisen realismin nimissä lienee mahdotonta, että hallitusten välisellä tasolla päästäisiin toistaiseksi eteenpäin, mutta tässä suhteessa juuri pehmeämpi, varovaisempi, yleisempi taso, eli parlamenttien välinen työskentely Pohjoismaiden neuvoston merkeissä,

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

voisi olla eräs mahdollisuus myöskin antaa sellaisia myönteisiä diplomaattisia palveluja kansainvälisen turvallisuusyhteisön käyttöön, joita Pohjoismaat voivat olla antamassa ja kontribuoimassa tällaista kehitystä.

17.39 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kanervan sinfonian kohokohdan jälkeen tässä kyllä omat nuotit tuntuvat olevan vielä hieman hakusessa. Kiitos kaikille, oikein hyviä puheenvuoroja, edustaja Hoskosella varsin innovatiivinen myös.

Kuten täällä on todettu, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisetkin aiheet, voisin sanoa nyt, ovat luonnollisestikin osana myös Pohjoismaiden neuvoston agenda. Pidänkin viisaana käytäntönä, että neuvoston istunnon yhteydessä neuvoston puheenjohtajiston jäsenet tapaavat säännöllisesti Pohjoismaiden pääministereitä, ulkoministereitä ja pohjoismaisen yhteistyön ministereitä.

Globalisaation hallintaan liittyvissä kysymyksissä on tarve maiden kehitysministeriöiden tiiviimpään pohjoismaiseen yhteistyöhön. Tähän Pohjoismaiden neuvosto vastasikin kutsumalla kehitysministerit istuntoonsa, jossa teemana olivat kehitysyhteistyökysymykset. Kun itse pääaineena tuolla valtiotieteellisessä olen lukenut, ja luen vielä hetken verran, kehitystutkimusta, niin tämä on erittäin tervetullutta, ja pidän hieman hämmästyttävänä sitä, että miksei tähän ole jo aiemmin kiinnitetty huomiota ja keskitytty.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi hieman tästä kyberturvallisuudesta, josta oli kokous Islannissa pidetyn neuvoston syyskokouksen yhteydessä: Kyber- ja hybridiuhat ovat pysyviä ilmiöitä. Meidän suomalaisten on syytä olla vähän ylpeitäkin siitä, että meillä on nyt täällä Helsingissä EU:n hybridikeskus. Neuvosto on myös aktiivinen kyberasioissa. Kertomuksessa todetaan, että on tärkeää, että neuvosto osaltaan edesauttaa turvallisuutta digitaalisessakin ympäristössä. En voi olla korostamatta yhteistyötä kyberturvallisuuskysymyksissäkin: kuten muussakin rikostorjunnassa, kansainvälinen yhteistyö on suorastaan elinehto.

Arvoisa puhemies! Kyllä poliitikot elävät hyvin tässä ajassa. Tämän vuoden, 2018, Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin puheenjohtajuusohjelman teemana on osallistava, innovatiivinen ja turvallinen Pohjola. Yksi painopiste on laajan turvallisuuden käsite ja yhteiskuntaturvallisuus. Keskitymme pohjoismaisen valmiushenkilöstön yhteistoiminnan kehittämiseen, siviiliturvallisuuden resurssien kasvattamiseen ja radikalisaation torjuntaan. Meidän ulkoministeri Soini on näyttänyt tästä hienoa esimerkkiä: hän on kiertänyt Suomen eri kouluissa puhumassa radikalisaatiota vastaan. Yhteistyötä kehitetään edelleen järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuntaan oikeussektorilla. Ihmiskauppaa, jota itsekin olen tutkinut maailmalla, torjutaan lisäämällä yhteistyötä Baltian maiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Laaja turvallisuuskäsite, osallistava Pohjola ja innovatiivinen kestävä kehityksen Pohjola: näitä teemoja ei voi muuta kuin tukea. — Kiitos.

17.43 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! On ollut ilo kuulla Pohjoismaiden neuvoston jäsenten kertomusta tästä viime vuodesta, mitä kaikkea hyvää siellä on tapahtunut.

Yhteen asiaan haluan kiinnittää erityistä huomiota. On erittäin tärkeätä, että täällä neuvostossa on puhuttu puolustus- ja turvallisuusasioista, niihin liittyvistä asioista, vaikka se ei Suomen pääteemana ollutkaan viime vuonna. Mutta joka tapauksessa turvallisuus ja puolustus ovat niin keskeisiä asioita, että niitä pitää käsitellä Pohjoismaiden kesken. Tällä hetkellä me edistämme voimakkaasti EU:n puolustusyhteistyötä, mutta meillä on jopa pi-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

demmät perinteet tästä Pohjoismaiden keskinäisestä puolustusyhteistyötä Nordefcon merkeissä.

Katsoin ja panin merkille tuosta toimintakertomuksesta, että Suomen päästä ovat käyneet niin puolustusministeri, puolustusvoimain komentaja kuin Huoltovarmuuskeskuksen johtaja alustamassa Suomen kokouksessa. Yhteinen tilannekuva, yhteistoimintakyky, huoltovarmuus, logistinen varautuminen ja niin edelleen ovat niitä teemoja, joita siellä on käsitelty. Se, että näitä teemoja käsitellään, edesauttaa varmasti meitä viemään niitä myös yhteiseen suuntaan ja parantamaan sitä keskinäistä vuorovaikutusta ja turvallisuutta näiden asioiden suhteen. Katsoin myös sen, että nyt kun tämä vuosi on koittanut, niin tämä turvallisuus nousee entistä vahvemmassi teemaksi ja Norja puheenjohtajanaan on ottanut sen jopa pääteemaksensa ja puolustus- ja turvallisuusasioita käsitellään entistä enemmän, Arktista aluetta varmastikin ja koko Pohjoismaita.

Kysyisinkin teiltä, jotka siellä valtuuskunnassa vaikutatte: Kun tällä hetkellä Pohjoismaiden neuvostossa järjestetään vuosittain tällainen pyöreän pöydän kokous, pyöreän pöydän keskustelu ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, voisiko tämän ottaa kenties omaksi valiokunnakseen jatkossa? Onko teillä tämäntyyppistä keskustelua? Nimittäin minun mielestäni se olisi hyvä, että tähän mentäisiin aivan säännöllisesti jopa aivan valiokunnan merkeissä.

17.45 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Pohjoismainen yhteistyö on jotain selkeää, jota oman ikäluokkani ihmiset eivät ehkä oikein osaa arvostaa riittävästi, koska se on jotenkin niin itsestään selvää: rajat voi ylittää, yhteistyö toimii, luottamus toimii. Kun kaikki toimii tällä tavalla, niin sitä ei ehkä osata arvostaakaan riittävästi. Arvostus tulee sitten, kun tulee ongelmia, eikä meillä ole näköpiirissä Pohjoismaiden kesken sellaista tilannetta, että näitä ongelmia nyt olisi tulossa. Tästä on hyvä esimerkki muutama päivä sitten tietoon tullut norjalaisen sotilasosaston liikkuminen Enontekiön suunnalla. Ilmeisen suunnistusvirheen takia partio harhautui Suomen puolelle. Norja ilmoitti itse asiasta, ja asia tietysti normaalin diplomaattisen käytännön mukaan yhdessä selvitetään, mutta tämä ei herätä suuria tunteita, koska taustalla on luottamus ja usko siihen, että mitään kätkeytyä viestiä tähän asiaan ei liity.

Edustaja Karimäki toi tässä esiin hieman ympäristöasioita, puhui mikromuovista ja siitä, miten Pohjoismaiden neuvostossa asiaan on suhtauduttu. Asia on tärkeä, ja se on meillä ollut ympäristövaliokunnassakin monta kertaa esillä eri näkökulmista. Tällä viikolla kehysriihessä tehtiin sellainen kirjaus, että hallitus on päättänyt selvittää muoviveron käyttöönottoa. Se ei ihan yksinkertainen asia ole, mutta sitä selvitetään. Se ei ole tietysti ihan sama asia kuin tämä mikromuoviasia mutta lähestyy samaa ongelmakenttää. Tavoite Pohjoismailla sekä globaalisti täytyy tietysti olla, että vuonna 2050 merissä on enemmän kalaa kuin muovia.

17.47 Anna-Maja Henriksson r: Värderade talman, arvoisa rouva puhemies! Det var trevligt att vara på Nordiska rådets session i början av veckan. Vi kom hem med den finska delegationen i går, och det var också roligt att se att den finska delegationen är mycket aktiv som helhet. Vi har ett bra samarbete i Nordiska rådet inom delegationen, och den vägen åstadkommer vi också en hel del saker, inte minst i debatterna i plenum och i våra utskott. Det är roligt att se den finländska aktiviteten.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Arvoisa puhemies! Suomella on ollut kunnia toimia Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajajamaana sekä juhlia 100 vuoden itsenäisyyttä vuonna 2017, jonka toimintakertomusta me nyt tänään käsittelemme.

Vapaa liikkuvuus on jo vuodesta 1952 ollut Pohjoismaitten päämäärä. Tämän päivän pohjoismaisen rajaestetyön tavoitteena on poistaa vapaan liikkuvuuden esteitä Pohjoismaiden välillä. Työntekijöiden ja yritysten mahdollisuudet liikkua yli rajojen edistävät talouskasvua ja työllisyyttä sekä Suomessa että koko Pohjolassa. On hienoa, että Suomen puheenjohtajuusvuonna nostettiin rajaestetyö, rajaesteiden purkamisen tärkeys pohjoismaisen liikkuvuuden kannalta ja rajaestetyön organisointi valokeilaan. Tätä työtä pitää nyt vain jatkaa.

Tiedämme, että erityisesti elinkeinoelämä on todennut, että taloudellinen kasvu voisi olla valtavaa, jos rajaesteitä pystyttäisiin poistamaan vielä tehokkaammin, ja tiedämme myös, että vapaa liikkuvuus yksityishenkilöille on vain positiivista. Yhä enemmän ja enemmän liikumme Pohjoismaitten välillä. Tänä päivänä on hyvin yleistä, että nuoret lähtevät jossain vaiheessa opiskeluaan tai valmistuttuaan johonkin toiseen Pohjoismaahan ainakin vähäksi aikaa kokemaan työelämää siellä tai muuten olemaan mukana siellä jonkun yliopiston tai korkeakoulun toiminnassa. Eli sujuva liikkuvuus tukee meitä kaikkia.

Rajaesteistä puheen ollen digitaalinen tunnistautuminen voisi monessa tapauksessa olla ratkaisuna monelle olemassa olevalle rajaesteelle. Pohjoismaitten neuvoston keskiryhmän, johonka myös RKP kuuluu, tekemä ehdotus yhteispohjoismaisesta sähköisestä tunnistautumisesta on saanut laajan tuen pohjoismaisilta hallituksilta, ja tämä ehdotus tulee oikeastaan RKP:ltä, sen kautta keskiryhmältä. Nyt viime kokouksessa elikkä tiistaina hyvinvointivaliokunta kokoontui, ja voin ilokseni todeta, että yli maarajojen, yli puoluerajojen löytyi valtava tuki tälle hankkeelle, ja se on hienoa nähdä. Ehdotusta yhteispohjoismaisen e-ID:n käyttöön otosta käsiteltiin siis Akureyrissä tässä valiokunnassa, ja nyt olemme saaneet ministerineuvostolta vastauksen, ja ministerineuvosto tukee tätä hanketta täysin. Nyt tällä hetkellä tilanne on se, että on olemassa virkamiestyöryhmä, jossa asiaa nyt ajetaan eteenpäin, ja hienoa olisi, jos saisimme nyt lähivuosina nähdä, että myös tässä asiassa Pohjoismaat voivat näyttää suunnan, voivat saada aikaiseksi sellaisen e-tunnistautumisen, sellaisen e-identiteetin tavallaan meille kaikille, että meidän on helppo liikkua Pohjoismaissa, helppo tehdä vuokrasopimuksia, helppo tehdä pankin kanssa pankkitilin avaamisia ja niin edelleen, koska nämä esteet ovat juuri ne, jotka vaikeuttavat ihmisten arkipäivää tänä päivänä Pohjoismaissa. Eli tässä asiassa Suomella on ollut tärkeä rooli.

Sitten on paljon muita asioita, joissa me pystymme edelleen olemaan etupenkillä, kun ajetaan pohjoismaista yhteistyötä eteenpäin. Tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja, esimerkiksi edustaja Kanervan puheenvuoro oli aivan erinomainen. Pystymme tekemään enemmän yhdessä, kun on kyseessä yhteistyö sekä puolustuksen osalta että yhteisten työmarkkinoitten kasvattamisen ja liikkuvuuden edistämisen osalta.

Vi har alltså ett mycket bra år bakom oss. Finland hade hand om ordförandeskapet i Nordiska rådet på ett framgångsrikt sätt. Nu är det roligt att se att mittengruppens initiativ om den så kallade e-identifikationen går framåt med stora steg, en stor förståelse, ett stort stöd från alla länder över alla partigränser, och Norden kan faktiskt i den här frågan visa att man är föregångare. Vi ska fortsätta med det jobbet, och jag tar också själv gärna lyra på att fortsätta driva den här för oss alla viktiga frågan framåt.

17.53 Erkki Tuomioja sd: Arvoisa puhemies! Ei ole sattumaa, että kaikki viisi Pohjoismaata ovat yleensä vähintäänkin kärkikymmenikössä, kun asetetaan maailman kaikkia maita järjestykseen niiden erilaisissa saavutuksissa, oli kysymys tasa-arvosta, hyvinvoinnista, ympäristönsuojelun tasosta, korruption vähäisyydestä, kilpailukyvyistä ja niin edelleen — kaikki Pohjoismaat ovat yleensä kärkikymmenikössä. Tämä ei johdu pelkästään siitä, että olemme demokratioita ja oikeusvaltioita — se ei vielä riitä — vaan siitä, että me olemme pystyneet täällä käyttämään niin sanottua pohjoismaista mallia, joka perustuu kaikkien ihmisten tasa-arvoon, ja siellä aivan ytimessä on sukupuolten välinen tasa-arvo, naisten osallistumismahdollisuuksien ei vain oikeudellinen vaan myöskin käytännön turvaaminen. Emme ole tässä suhteessa täydellisiä, täälläkin on edelleen tässä suhteessa parantamisen varaa, mutta me kaikki Pohjoismaat olemme kuitenkin muihin maailman maihin nähden tässä paremmassa asemassa. Toinen tämän pohjoismaisen mallin perusta on universaali malli, joka tarkoittaa sitä, että kaikki kansalaiset ovat taustaansa katsomatta oikeutettuja samoihin yhteiskunnan järjestämiin palveluihin, sivistyksellisiin, sosiaalisiin ja muihin palveluihin — erottelematta. Tämä on merkinnyt myöskin sitä, että Pohjoismaat ovat kansainvälisessä vertailussa tasaisimman varallisuuden ja tulojen jakaantumisen maita, ja myöskin sitä, että epätasa-arvosta seuraavat ongelmat ovat täällä vähäisempiä kuin muualla.

On selvää, että tällainen pohjoismainen malli... Tätä nimenä ei ole muuten keksitty Pohjoismaissa, se on ollut muu maailma, joka on pannut merkille sen, että Pohjoismaat ovat tällainen edukseen erottautuva ryhmä, mutta nykyisin tietysti Pohjoismaat ovat itse omaksuneet tämän tavaramerkikseen ja ihan oikein ovat myöskin valmiita jakamaan omia kokemuksiaan muiden kanssa, jotka ovat tästä meidän suhteellisesta menestyksestämme kiinnostuneita. Ja Pohjoismaiden neuvostolla on oma roolinsa olla mukana tällaisessa pohjoismaisen mallin tunnetuksi tekemisessä ja kokemusten jakamisessa.

Pohjoismailla on tietysti samat haasteet kuin kaikilla muillakin maailmassa. Globalisaatio on yksi tällainen. Ei niin, etteivätkö Pohjoismaat kuuluisi kiistatta globalisaatiosta hyötyviin, me olemme pieniä avoimia talouksia ja olemme kyenneet käyttämään täysimääräisesti hyväksi globalisaation tuomia mahdollisuuksia. Mutta vaikka globalisaatio kokonaisuudessaan on merkinnyt vahvaa vaurauden ja hyvinvoinnin kasvua koko maailmassa, se on myöskin tuottanut ongelmia, joista yksi on se, että tämä kasvava vauraus jakaantuu usein monissa maissa ja maailmanlaajuisestikin aikaisempaa epätasaisemmin. Se muuten näkyy myös Pohjoismaissa. Sen vuoksi myös Pohjoismaiden neuvoston työskentelyssä on globalisaatio ollut esillä ja siitä on pidetty erityisistuntoja.

On oikeastaan ehkä kaksi vähän erilaista lähestymistapaa globalisaatioon. Olen pannut merkille, että hallitukset ovat enemmän halunneet pohtia ja korostaa sitä, miten Pohjoismaat sopeutuvat globalisaatioon voidakseen jatkaa menestystään, ja se on tietysti ihan oikea ja tarpeellinen lähestymistapa. Mutta parlamentaarikoilla on ollut voimakkaammin kuitenkin samanaikaisesti esillä se, miten Pohjoismaat yhdessä toimien voivat vaikuttaa globalisaatioon. Silloin kun Pohjoismaat toimivat yhdessä, me pystymme vaikuttamaan huomattavasti vahvemmin kuin mitä meidän pelkkä väestömäärämme edellyttäisi, ja tätä yhteistyötä ja näiden mahdollisuuksien käyttämistä on jatkettava.

Toinen haaste liittyy tietystikin jännittyneeseen kansainväliseen tilanteeseen ja turvallisuuteen kohdistuviin uhkiin, toki niin, että se suurin turvallisuusuhka on kaikilla meillä maailmassa kestävä kehitys, mutta myös perinteiset turvallisuusuhat ovat nousseet vahvemmin esille. Ilman niitäkin se, että Pohjoismaat ovat tiivistäneet yhteistyötään myös-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kin turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa, on ollut ihan paikallaan, ja tätä tulee jatkaa, mutta tietysti tämä kiristynyt kansainvälinen tilanne on tuonut siihen myöskin uusia ulottuvuuksia. Yhteistyössä silloin korostuu, myöskin Pohjoismaiden neuvostossa tehdyissä aloitteissa useimmiten, varautuminen erilaisiin kriisitilanteisiin ja siihen, että konfliktit voivat heijastua ja ulottua Pohjolaankin. Tällainen varautuminen on sinänsä järkevää ja tarpeellista, mutta yhtä tärkeätä on se, että Pohjoismaat täysimääräisesti käyttäisivät omia mahdollisuuksiaan vaikuttaa konfliktien ennaltaehkäisyyn ja konfliktien ratkaisemiseen, joissa Pohjoismailla on pitkä perinne ja hyvät ansiot takanaan, ja tässä Pohjoismaat nimenomaan yhdessä toimien antaisivat voimakkaan panoksen, koska niitä, jotka puhuvat liennytyksen, jännityksen purkamisen ja rauhanomaisen yhteistyön ja kansainvälisen oikeusjärjestyksen kunnioittamisen puolesta, ei ole maailmassa liikaa ja Pohjoismaat ovat tämän ryhmän luonnollinen kärki. — Kiitos.

18.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana pohjoisesta yhteistyöstä. Se, että Norja, Tanska ja Islanti ovat Nato-maita, on totta kai Pohjolan yhteistyön kannalta yksi ulottuvuus. Suomi ja Ruotsi ovat sotilaallisesti sitoutumattomia maita molemmat, tekevät keskenään hyvää yhteistyötä. Mutta tämä kahteen eri leiriin kuuluminen ei mielestäni ole se ongelma, koska kaikki nämä valtiot ovat, kuten edustaja Tuomioja erinomaisessa puheenvuorossaan analysoi, demokraattisia valtioita, joille on luonnollista hyvä yhteistyö, yhteinen demokraattinen perinne, vahva demokratia ja hyvinvointivaltio ja avoin yhteiskunta, joka luo sen mahdollisuuden, että yhteistyö voi jatkua häiriöttä vuosikymmeniksi eteenpäin. Siinä ei ole mitään epäselvää.

Mutta se, mikä meidät erottaa jonkun verran, on taloudelliset lähtökohdat. Suomi on Pohjoismaista ehkä se, josta voi sanoa, että sillä on taloudellisesti katsoen sellaisia ongelmia, jotka kuitenkin kaipaavat ratkaisun, ja niitä mielestäni meidän suomalaisten tulisi ottaa vahvemmin esille kuin tähän mennessä olemme ottaneet. Pohjoismaitten yhteistyön osalta tämä tietenkään ei ole mahdollista, että me siellä voisimme luoda jotakin semmoista kauppaa tai markkinaa, jolla voisimme menestyä paljon paremmin kuin tähän asti. Se tuskin on mahdollista.

Norja Pohjoismaana on niin valtavan varakas ja niin valtavilla luonnonvaroilla varustettu, että se pärjää seuraavat sadat vuodet jo pelkillä säästöillä. Kun ei nyt hirvittäviä virheitä tee, niin varmasti pärjää. Samoin Ruotsi: pitkä historia ja vahva kansantalous, valtavat varannot, se pärjää kyllä. Mutta Suomen asema velkaantuneena Pohjoismaana on mielestäni huolestuttava, se erottaa meidät.

Tanska on myös perinteinen valtio, siellä kyllä pärjätään. Se on Euroopan markkinoissa ihan kiinni, siinä Saksan ja Tanskan välillä on vain viiva. Muutamassa kaupungissa tuli käytyä siinä Tanskan ja Saksan rajalla, ja siinä huomasi eron sillä keinoin, että kun käveli kadun toista puolta, oli Tanskassa, ja sitten kun meni kadun toiselle puolelle, oli Saksassa. Voi käydä oluella Saksan puolella ja tulla kahville Tanskan puolelle, ja ero oli 10 metriä. Eli Tanska on kiinni Euroopan markkinassa erittäin vahvasti, ja Islanti siellä erillään pärjää kyllä.

Tanskalle kuuluva Grönlanti on tulevaisuuden alue. Sitä emme tiedä, mitä luonnonrikkauksia siellä onkaan. Sitähän ei kovin paljoa ole vielä tutkittu, mutta sen me tiedämme, että siellä jo on valtavia luonnonrikkauksia. Miten sitten arktisilla alueilla ne korjattaisiin, sitä ei taida kukaan tällä hetkellä tietää, mutta luonnonvaroja siellä on valtavasti.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Suomen kannattaisi kiinnittää huomiota pohjoisen yhteistyön lisäksi siihen, että saisimme hyödynnettyä Euroopan kautta näitä yhteisiä rahastoja niin, että saisimme edes liikenneverkot kuntoon. Edellisessä puheenvuorossa sanomaani liittyen TEN-verkon kautta saatavat mahdolliset avustukset Jäämeren rataa ja Kymijoen kanavaan olisivat se piristysruiske, jota tämä kansakunta tarvitsee. On itsestään selvää, että tällä markkinahypetyksellä ei pystytä näitä nykyisiä velkoja maksamaan, sen jokainen tietää.

Jos ei usko minun puhettani, niin kannattaa vaikka työhuoneessa perehtyä hieman korkolaskuun. Jos korko nousee vaikka 3 prosenttia ja on tämä valtavilla sijoituskeinotteluilla luotu asuntovaranto, mikä tähänkin kaupunkiin on tehty, ja siellä korkojen nousun myötä rupeavat tulemaan todeksi velan takaisinmaksu plus taloyhtiöiden lainojen kautta maksettavat lisäpääomat taloyhtiöille päin, siis velanmaksu taloyhtiöiden kautta, niin se asettaa valtavan taloudellisen riskin yksityistalouksille Suomessa ja riskin koko kansantaloudelle. Se on niin valtava velkasumma, että sen hallitseminen ilman valtavia taloudellisia riskejä ei ole enää mahdollista. Sen takia meidän tulisi tehdä kaikkemme, että koko maan voimavarat otetaan käyttöön, ja siihen työhön tarvitaan ehdottomasti koko Suomi ja pohjoiset luonnonvarat. Jokainen järkvy ihminen tietää, että miljardien velkoja ei makseta sillä, että me käymme jotakin pörssikauppaa ja menestymme jossakin peliteknologian alueella taikka myymme muutaman puhelimen tai puhelinjärjestelmän. Satojen miljardien velkoja ei niillä makseta, jokainen sen tietää.

Mutta siinä, että laitetaan tämän maan, kansakunnan kuljetusväylät kuntoon, me tarvitsemme pohjoista yhteistyötä ehdottomasti, Pohjoismaiden tukea. Muun muassa Euroopan unionissa tarvitsemme siihen Ruotsin ja Tanskan tuen, totta kai. Mutta sitten se, saammeko me tämän pohjoisen ratayhteyden koskaan syntymään tai Kymijoen kanavan rakennettua — 80 prosenttia Suomen metsäteollisuuden tuotteista olisi sillä hetkellä ympärivuotisen merireitin piirissä jatkuvasti, omien rajojen sisäpuolella, ja mikä valtava matkailun lisäysmahdollisuus, aivan valtava. Se on niin valtava suuri muutos suomalaiseen liikenneinfraan, että sitä ei ole ennen nähty tässä maassa. Mitä tapahtuu esimerkiksi Saimaan kanavan osalta, sitähan me emme tiedä, mutta joka tapauksessa itänaapurimme enempi tai vähempi epävakaa olosuhteet luovat aina pienen riskitekijän, josta voisimme tällä keinoin vapautua.

Vaikka täällä kansanedustajia ei paikalla tämän enempää ole, niin olen ollut koko elämäni ajan Kymijoen kanavan ja kotimaisen vesireitin kannattaja. Jos 80 prosenttia Suomen metsäteollisuudesta tulisi tänä päivänä ympärivuotisen vesireitin kuljetuksen piiriin, me voittaisimme sillä hetkellä Ruotsin metsäteollisuuden kustannuksissa heti. Kuunnellaapa, hyvät edustajakollegat, kun menette erilaisiin metsätilaisuuksiin tai metsäteollisuuden järjestämiin seminaareihin, vaikka nyt SuomiAreenalle. Käykääpä kuuntelemaassa. Edustaja Kanerva on ollut siellä aktiivinen, sen minä tiedän. Käykääpä kuuntelemaassa, mitä sanovat metsäteollisuuden pomot niissä juhlissa: joka toisessa lauseessa kiukutaan kuljetuskustannusten suuruutta. Miksi he sitten estävät halvan kuljetusreitin rakentamisen? Se on pelkkää markkinapolitiikkaa, jolla pyritään puun monopoli säilyttämään yhdellä ostajalla. Mutta kuten tiedämme, markkinoilla eivät monopolit koskaan pärjää, se on selvä asia. Jonain päivänä ne murtuvat.

Tämän takia Suomen tulisi tätä yhteistyökeinoa käyttäen, pohjoismaista yhteistyötä käyttäen pyrkiä siihen, että laitamme omat liikennereittimme kuntoon, runkoväylät, vesireitit ja sitten tietenkin pohjoisen ratayhteyden. Se on henkivakuutus, josta kannattaa maksaa. Kyllä me suomalaiset itse ostamme aina itsellemme henkivakuutuksia tai terveysva-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kuutuksia sitä varten, että jos jotain sattuu, voisimme sillä turvata oman tulevaisuutemme. Mutta minkä tautta Suomen valtio ei siihen lähde? Jos me laskemme kaiken sen varaan, että vain Uusimaa menestyy ja vain eteläinen Suomi menestyy, niin kuten sanoin äsken, työhuoneessaan jokainen voi 3 prosentin korkokannan kasvulla ruveta laskeksimaan, miten tämä homma kannattaa. Se tuottaa varmuudella valtavaa tappiota.

18.07 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuuskysymyksen lisäksi on tärkeää, että Pohjoismaat kunnostautuvat yhdessä niissä tärkeissä asioissa, joissa pystymme olemaan vahvoja, ja rauhanvälitys on yksi niistä. Pystymme väkivallan pysäyttämisen lisäksi luomaan taloudellisia mahdollisuuksia ja poliittisia mahdollisuuksia, ja meillä on myös kokemusta, meillä on hyviä henkilöitä siihen. Siinä kannattaa kyllä voimavarat yhdistää.

Mitä tulee yhteiseen ulkopoliittikkaan laajemminkin Pohjoismaiden ulkopuolella, on hyvä, että Pohjoismaiden neuvosto on keskustellut transatlanttisista suhteista Valkoisessa talossa hyvin paljon. Pohjoismaita näytetäänkin katsovan yhtenä porukkana, ja kun niitä vierailuita sinne on ollut, niin siellä ovat käyneet valtioiden päämiehet yhdessä.

Venäjän kanssa on käyty keskusteluita niin ikään. On tärkeätä pitää Venäjän kanssa keskusteluyhteys, vaikka ajat hieman haastavat ovatkin.

Mutta sitten Kiina. Nousevana ja jo olevanakin talousmahtina, yhä suurempana taloudellisena tekijänä ja kauppakumppanina toivoisin myös siihen kiinnitettävän enemmän huomiota. Voisivatko Pohjoismaat kunnostautua yhdessä myös sinne suuntaan niin yhteisen arvopohjan myötä kuin kaupantekijöiden myötä, koska kauppa peilaa entistä suurempaa roolia myös EU:n ja Kiinan välillä nyt, kun kauppasota nostaa päätään Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä?

Rouva puhemies! Yksi asia edustaja Hoskoseenkin liittyen: liikennehankkeet. Ne ovat tärkeitä, ja toivon, että Keskipohjolan vihreää kuljetuskäytävää edistetään myös Pohjoismaiden neuvostossa. Sehän tarkoittaa kuljetusreittiä ja ihmisten liikkumisreittiä aina Trondheimista Uumajan kautta Vaasaan, Ähtäriin, Jyväskylään, itärajalle saakka. Siinä on meillä paljon mahdollisuuksia kaupan kannalta tulevaisuudessa, tuotteitten liikuttamisen kannalta, turismin kannalta ja niin edelleen. Toivon, että pidätte tätä esillä. Muun muassa edustaja Pirttilahti tuntee tämän reitistön hyvin, [Puhemies koputtaa] koska on samojen yhteyksien varrelta.

18.09 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pitää ensin kiittää tästä erinomaisesta toimintakertomuksesta, mikä on aikaansaatu, meidän puheenjohtaja Juho Eerolaa, varapuheenjohtaja Feldt-Rantaa ja yhtä lailla meidän virkamieshenkilöstöä — Mari Herranen on paikalla täällä. Lueskelin tuota kannesta kanteen, ja minä katselin, että meidän virkamiehien nimet taitavat puuttua täältä, olikohan minulla oikea tulkinta? Eli meillä on hyvä henkilöstö, täytyy nyt ensin kehua, tuolla Pikkuparlamentin 7. kerroksessa, ja se järjesti erinomaisesti meidän koko tapahtuman — eli viime vuonna Suomi oli Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtaja — ja puheenjohtajiston kaikki kokoukset ja muut. Lämpimät kiitokset tästä meidän virkamieskoneistolle ja eduskunnalle. Tapahtumat olivat hyvin järjestettyjä.

Muutamia nostoja pohjoismaisesta yhteistyöstä kaikinensa: Erittäin työntäyteinen vuosi meillä oli todellakin Suomen osalta. Oltiin siinä puheenjohtajistossa puheenjohtajana ja vietiin vahvasti läpi tätä Yhdessä — Tillsammans -ajattelua. Tästä on pidetty erin-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

omaisia puheenvuoroja, kuten kuulin tuossa Erkki Tuomiojan puheenvuoron ja muiden, ja ne ovat kertoneet tästä vahvasta pohjoismaisesta yhteistyöstä. Eli työntäyteinen vuosi, ja yhtä lailla itse siinä meidän työnteossakin erilaisia asioita meni eteenpäin.

Olen itse keskiryhmien edustaja Pohjoismaiden neuvostossa, ja yksi asia, mikä oli keskiryhmillä ja ehkä muillakin ryhmillä, oli tämä, millä tavalla me vaikutamme EU:ssa Pohjoismaina ja miten me saamme enemmän tällaisen proaktiivisen otteen yhdessä. Kun otetaan vaikka täältä energiapuolelta tämä LULUCF tai RED II, missä olimme me metsäiset valtiot, kuten Ruotsi ja Suomi, vahvasti yhdessä mukana ajamassa sitä linjaa, millä tavalla metsiä käytetään, niin esimerkkinä, mitenkä muissakin asioissa voisimme olla enemmän proaktiivisia, saimme aikaiseksi, että viime vuoden aikana saatiin yhteinen virkamies ja yhteinen EU-toimisto, joka on kaikkien Pohjoismaiden ja kaikkien puolueiden ja kaikkien pohjoismaalaisten ihmisten käytettävissä. Tähän nimitettiin Matilda af Hällström, joka on erinomaisesti suorittanut omaa tehtäväänsä siinä ja pitänyt pohjoismaista näkymää myös EU:n parlamentin osalta yllä.

Toisen suomalaisen nostan tässä samalla ylös. Pohjoismainen energiayhteistyö on aika pitkälle mennyttä. Meillä on vahva yhteinen sähkömarkkina, ja sitä katsellaan kansainvälisestikin, millä tavalla se toimii. Kun te sieltä kännykästänne katsotte fingrid.fi ja sieltä sähkömarkkinatilaa, niin näette suoraan koko Pohjoismaiden sähkön tilanteen, mikä on sähkön hinta ja kuka tuottaa sähköä ja mihinkä sitä menee. Eli tätä malliahan Pohjoismaat ovat myös ajaneet osaltaan, kun EU on puhunut omasta energiaintegraatiostaan ja omasta energiamarkkinastaan. Jorma Ollila teki meille viime vuonna erinomaisen raportin tästä, ja toivon oikeastaan, että Ollilan raporttia vietäisiin eteenpäin niillä lähtökohdilla — siellä oli muistaakseni toistakymmentä kohtaa — ja että tiivistäisimme yhteistyötä entisestään. Eli jotenkin näissä ilmasto- ja ympäristöasioissa, mihinkä tämä energia vahvasti liittyy, meidän pitäisi ottaa vielä terävämpi kanta ja ehkä yhteistyökeskustelukin.

Kaikkienensa nämä pohjoismaiset asiat, mitä me käymme siellä Pohjoismaiden neuvostossa, jotenkin ohuesti tulevat tänne meidän omiin valiokuntiin Suomenkin kansanedustuslaitoksessa. Itse olen yrittänyt puhua tuolla talousvaliokunnassakin, että millä tapaa me saisimme siellä tehdyt esitykset ja keskustelut — tämä on hienoa, kun päästään nyt keskustelemaan, joku toinenkin tilaisuus on saattanut olla tämän vuoden aikana — vielä tiivistettyä sitä, että meillä niistä pohjoismaisista aloitteista, mitä me esimerkiksi Akureyrissa juuri tämän viikon alussakin nostimme pöydälle, voitaisiin myös kansallisesti käydä keskustelua, ovatko ne minkänäköisiä, minkätuntuisia.

Tästä nostaisinkin sen, mikä oli Suomen ohjelmassakin, rajaesteet, eli juuri tuohon edelliseenkin liittyen se, minkälainen suhde meillä on ensinnäkin EU:hun. Implementoimme me samalla tapaa niitä EU:n artikloita ja direktiivejä kunkin kansallisessa päätöksenteossa vai teemmekö me sen EU:n lainsäädännön jälkeenkin rajaesteitä varsinkin Ruotsin ja Suomen välillä? Kuitenkin aika moni muukin Pohjoismaiden valtio ottaa EU:n implementoinnin ja lainsäädännön käyttöönsä. Muodostammeko me rajaesteitä näillä omilla toiminoilla? Suomi teki aloitteen. Sitä on nyt käsitelty, ja edelleen käsitellään, esimerkiksi meidän kasvu- ja kehitysvaliokunnassa Torniossa, että meillä olisi kansallinen oma rajaestetoimikunta, mikä katsoo lävitse eri viranomaisten kanssa, minkälaisia rajaesteitä esimerkiksi Kelan tai jonkun muun organisaation taholta meille on tulossa.

Suomi 100 vuotta: Oli erinomaiset juhlat meillä eri Pohjoismaissa. Itse sain osallistua Oslon juhlaan ja kertoa siellä suomalaisesta ja norjalaisesta energiayhteistyöstä. Mutta ennen minun esitystäni siinä oli Morten Jentoft kertomassa vuoden 1918 tapahtumista — ja

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

minulla meinaa ääni nytkin särkyä, se oli niin vaikuttavaa. Hän toi esille valokuvan, missä oli teloituskohaus Längelmäeltä, ja minä ihmettelin, minkä takia Jentoft tämmöisen tuo. No, perusta on siinä, että Norja lähetti Suomeen kaksi ambulanssiryhmää vuonna 1918, ja toinen tuli Längelmäelle ja toinen tuli Imatran alueelle. Ne ambulanssiryhmät auttoivat haavoittuneita ja toimivat siinä terveydenhuollon osalta. Mutta yksi kiinnostava asia siinä on tähän nykypäivään: Norjan hallitus halusi laittaa tämmöiset tiedustelujoukot liikkeelle ja nähdä, mikä tilanne oli silloin 1918 Suomessa. He raportoivat tarkasti ja kuvasivat sitä tilannetta, ja tämä kuvamateriaali ja raportointi oli tämän toimittaja Morten Jentoftin käytössä, ja hän on tehnyt siitä nyt kirjan, mikä on noin kuukausi sitten julkaistu. Tällä hetkellä se on norjaksi, mutta sen pystyy kyllä lukemaan vähän huonommallakin ruotsin kielen taidolla — erittäin mielenkiintoinen kirja. Halusin nostaa tämän, että myös silloin on tehty vahvaa yhteistyötä. No, sitten toisen maailmansodan aikana Suomen hallitus laittoi ambulanssijoukon myös Norjaan, ja sama asia: vähän tiedustella ja toimia. Mutta tämä kuvamateriaali, mikä on tässä kirjassa, oli vallan pysäyttävä. Eli Suomi 100 -hengessä oli hyviä tapatumia.

Yksi asia, mikä viime vuonna nousi, oli tämä kielikysymys. Olen kyllä hyvin onnellinen omasta puolestani, että meillä on tämä käänös ollut jo 70-luvulta lähtien mukana näissä Pohjoismaiden neuvoston kokouksissa ja olemme saaneet materiaalin, joka tulee aika monella kielellä. Että jos tässä edistyttäisiin niissä päätöksissä, mitä tässä salissa tehtiin, eli kukin maa saisi omalla kielellään ne asiakirjat ja riittävän ajoissa ja voisi omalla kielellään jättää asiakirjoja, niin se olisi iso edistys vielä tästä eteenpäin. Eli Suomi ja Islanti tekivät tämän ehdotuksen.

Mutta kiitos kerran vielä hyvästä toimintakertomuksesta. Se kuvaa hyvin ansiokkaasti, mitä viime vuonna tapahtui. Toivon samanlaista menestystä tillsammans jatkossakin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

4. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2017

Kertomus K 8/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Avataan keskustelu. Valtuuskunnan puheenjohtaja Guzenina.

Keskustelu

18.18 **Maria Guzenina sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksesta mennään nyt Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomukseen.

Arvoisa puhemies! Keskustelut ja debatit Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa toimivat usein ilmapuntarina kansainvälisen politiikan tilasta. Kun Pohjois-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

maiden neuvostossa käydään keskustelua hyvinkin harmonisessa ilmapiirissä, niin Euroopan neuvoston puolella asia ei ole suinkaan niin. Puheenvuorojen muotoilut, aihevalinnat, sanavalinnat ja retoriikka heijastavat hyvin yleistä tunnelmaa sekä suhtautumista maailman ongelmiin, ja on todella murheellista, kun joutuu sanomaan, että Euroopan neuvostossa käytetty retoriikka on koventunut ja vastakkainasettelu on näkyvää. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vuoden 2017 kertomus alkaakin hyvin synkillä lauseilla ja toteamuksilla: ”Yli 65 vuoden toiminnan jälkeen Euroopan neuvosto on järjestönä vakavien sisäisten ja ulkoisten haasteiden edessä.” Tämän selvemmin ei voi sanoa, että järjestö on kriisissä. Euroopan neuvoston arvot ja periaatteet, jotka ovat siis myös meidän suomalaisten arvot ja periaatteet, ovat nyt kovien paineiden alla. Kiistoja riittää lähes kaikilla demokratian saroilla, ja ongelmat ovat itse asiassa vain kärjistyneet vuoden 2018 aikana. Ja tässä täytyy sanoa, että ei niin huonoa, ettei ehkä myöskin hyvää — tai onko se nyt sitä sitten kuitenkin, nimittäin tämänkin vaikean Euroopan neuvoston tilanteen ratkaiseminen lankeaa vielä tämän vuoden loppupuolella meidän suomalaisten poliitikkojen ja virkamiesten tontille ihan konkreettisesti, koska tämän vuoden marraskuussa Suomesta tulee ministerikomitean puheenjohtajamaa.

Ennen kuin mennään niihin isoihin ongelmiin, on hyvä muistaa, että kun Euroopan neuvosto perustettiin vuonna 1949, Eurooppa oli hyvin erilainen. Euroopan neuvosto oli 40 vuoden ajan vain noin puolen Euroopan maista järjestö. Vasta Berliinin muurin sortuminen ja kommunismin romahdus avasivat mahdollisuuden tehdä Euroopan neuvostosta todellinen yleiseurooppalainen järjestö. Nykyisin mukana on 47 maata ministerikomitean tasolla, mutta vain 46, jos lasketaan yleiskokouksessa aktiiviset maat. Venäjä nimittäin työskentelee tällä hetkellä ainoastaan ministerikomitean tasolla ja on ilmoittanut, että ei aio maksaa myöskään jäsenmaksuaan.

Euroopan neuvoston tehtävään on puolustaa ja turvata oikeusvaltioperiaatteita, demokratiaa ja kansalaisten perusoikeuksia kaikissa sen jäsenmaissa mutta myös monissa muissa maissa. Järjestön historia on hyvin maineikas, ja järjestö oli pitkään eräänlainen demokratiakehitystä ja ihmisoikeuksien vaalimista tukeva hyvin arvostettu instituutio, mutta globaali hajaannus ja levottomuus näkyvät tällä hetkellä selkeästi myöskin Euroopan neuvoston toiminnassa. Vaikka Euroopan kaikki valtiot vannovat demokratian ja ihmisoikeuksien nimiin juhlapuheissa, tilanne on todellisuudessa valitettavasti toinen, ja tämän todistavat Euroopan neuvoston kannanotot ja raportit. Velvoitteita ei ole kunnioitettu eikä lupauksista ole pidetty kiinni. Eli sananvapaus, median toimintaedellytykset, oikeuslaitosten riippumattomuus, ihmisoikeuksien puolesta järjestöissä työtään tekevien oikeusturva, ihmisten eriarvoisuuden kasvu, puutteet tasa-arvossa — nämä ovat kaikki sellaisia asioita, joita Euroopan neuvoston komiteakokouksissa ja yleiskokouksessa joudutaan jatkuvasti nostamaan esille, ja siitä huolimatta on maita, jotka eivät korvaansa lotkauta.

Euroopan neuvoston yleiskokous tarkastelee maiden tilannetta sekä temaattisesta näkökulmasta että maakohtaisesti. Yleiskokouksen tarkkailukomitean työlistalla on 10 jäsenmaata, mutta tilanne on huolestuttava monessa muussakin. Kun esimerkiksi demokratian perusarvoja haastetaan sellaisissa EU-maissa kuin Puola ja Unkari, niin täytyy kysyä, mitä Euroopassa oikein tapahtuu.

Samaan aikaan myöskin järjestön perusedellytyksiä toimia on haastettu aivan uudella tavalla. Mainitsin jo, että Venäjä on kieltäytynyt maksamasta jäsenmaksuaan, ja Turkki on niin ikään halunnut alentaa nykyistä jäsenmaksuaan.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Ehkä Venäjästä muutama sana: Kun keväällä 2014 yleiskokous tuomitsi Venäjän Krimin-miehityksen aivan oikeutetusti ja päätti rajoittaa Venäjän parlamenttivaltuuskunnan osallistumismahdollisuuksia yleiskokoukseen ja komitean toimintaa — Venäjältä muun muassa evättiin äänestysoikeus — niin Venäjä vastasi ilmoittamalla jäävänsä pois silloisen vuoden yleiskokouksen toiminnasta, ja tilanne on eri vaiheiden jälkeen jatkunut samanlaisena tähän päivään saakka, siis vuodesta 2014. On haluttu pitää yllä dialogia, on haluttu saada Ukrainan kriisissä edistystä aikaan, on haluttu, että Minskin sopimusta noudatetaan, mutta me olemme käytännössä lähtökuopissa edelleen. Eli Venäjä ei ole osallistunut Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan neljään vuoteen, ja todellakin nyt sitten Venäjä ilmoitti, että ei halua enää myöskään jäsenmaksuaan maksaa. Tietenkin parlamentaarinen yleiskokous päättää itse, ketkä tai mitkä parlamentaarikkovaltuuskunnat osallistuvat tai keitä rajoitetaan, mutta tähän hankalaan pattitilanteeseen ei ole löytynyt sellaista kestävää ratkaisua, joka sopisi myöskin tämän järjestön arvoihin ja perinteeseen.

Itse olen osallistunut Suomen edustajana työryhmän kahteen ensimmäiseen kokoukseen, siis työryhmän, joka on yrittänyt löytää ratkaisuja näihin mainitsemiini ongelmiin, mutta lopputulos on tällä hetkellä täysin arvoitus, mihin tässä tullaan päätymään. Voi hyvin olla, että Venäjän osalta on ikään kuin alkamassa jonkinlainen exit, tai sitten voi tapahtua ihme ja edistystä saadaan aikaan, niin että venäläiset parlamentaarikot päätyvät takaisin yleiskokoukseen tasavertaisina jäseninä muiden maiden edustajien kanssa. Mutta täytyy sanoa, että tässä on erikoinen epätasapaino, kun ministerikomitean puolella Venäjä jatkaa työtään kuin ei mitään ja venäläiset parlamentaarikot puolestaan eivät pääse osallistumaan yleiskokouksen debattiin. Tästä ehkä kuulisin myöskin tämän salin näkemystä.

En pidennä tätä puhuttani tämän enempää, tässä olivat ehkä ne hankalimmat kysymykset. Eli Euroopan neuvoston taloudellinen tilanne näyttää hyvin hankalalta. Suomelle tulee puheenjohtajuus tämän vuoden lopussa. Tämän taloudellisen hyvin vaikean tilanteen osalta täytyy pystyä tilanne ratkaisemaan: jos Venäjä ei palaa eikä maksa jäsenmaksuaan ja mikäli Turkki maksaa alennettua jäsenmaksua, talouden tasapainottaminen on edessä — mitä se tarkoittaa silloin demokratian vaalimiselle, vaalitarkkailutyölle, monitoroinnille ja kaikille muille, esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja sen resursseille? Tässä on todella hankalat ajat edessä.

Vielä ihan lopuksi totean, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on toiminut hyvin aktiivisena ihmisoikeuksien puolustajana, demokratian puolestapuhujana ja oikeusvaltioperiaatteen vaalijana. On ilo sanoa, että Suomi toimii Euroopan neuvostossa historian oikealla puolella.

18.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kertomusta lukiessa on mukava huomata, että Euroopan neuvoston tasolla on huomattu maahanmuuton ja pakolaistilanteen olemassaolo ja todetaan, että tämä ilmiö on jopa keskiössä. Kuitenkin mielestäni sen ilmiön vakavuuden tunnistamisessa on kertomuksen perusteella selvästi haasteita.

Kertomuksessa mainitaan esimerkiksi kesäkuun istunto, jossa Ruotsin oikeus- ja maahanmuuttoministeriö oli esittelemässä heidän keinojaan ilmiön hallitsemiseksi, ja he esitivät sitä, että nostettaisiin pakolaiskiintiöitä, ja kehottavat muitakin tekemään samoin. Ilmeisesti vieläkin Euroopan tason keskustelussa tässä asiassa sotketaan puurot ja vellit keskenään pahemman kerran, kun puhutaan ilmastopakolaisista, Välimeren ihmissalakuljetusbisneksestä ja noin muuten vain turvapaikkajärjestelmää hyväksikäyttävien, parempaa

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

elämää etsivien nuorukaisten ja vähän vanhempienkin miesten siirtolaisuudesta samassa yhteydessä ja samassa kokonaisuudessa. On huolestuttavaa, että ilmeisesti Ruotsin, sen enempää kuin monen muunkaan maan, hallituksessa ei ymmärretä, ettei kiintiöpakolaisten määrä millään tavoin poista sitä ongelmaa, jonka Eurooppa kohtasi jo vuonna 2015 ja pieneltä osin Norja ja Suomi vielä Venäjän suunnalta.

Raportin perusteella neuvoston ymmärrys ja keinot hallita tätä ja reagoida tällaisiin vaelluksiin ja tulevaisuudessa lisääntyvään terrorismiin ovat erittäin rajalliset. Edelleenkin ajatustasolla maahanmuuttoa pidetään voimavarana, joka edistää talouskasvua, ratkaisee ikääntyvän Euroopan väestön ongelmat ja ylläpitää vaurautta. Tällaista maahanmuuttoa meitä kohtaan ei kuitenkaan ole tällä hetkellä suuntautumassa.

18.28 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa rouva puhemies! Varmuuden vuoksi puhun kuitenkin pöntöstä, koska en tietystikään pidä mitään kirjoitettua puhetta, ja voiko sanoa, että en edes kauhean pitkälle mietittyä puhetta, mutta koska valtuuskunnan arvoisa puheenjohtaja asiallisessa puheenvuorossaan haastoi niin paljon miettimään fundamentaalisia asioita Euroopan neuvoston osalta, varsinkin tilanteessa, jossa Suomi tulee puheenjohtajamaaksi nähtävissä olevassa lähitulevaisuudessa, niin on aihetta ehkä hiukan omillakin varauksilla pohdiskella ääneen sitä ikään kuin poliittista dilemmaa, joka tähän asiaan tällä hetkellä epäilemättä sisältyy.

On varmaan aika toivotonta koettaa saada ikään kuin niillä instrumenteilla, jotka ovat Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen käytettävissä, syntymään ratkaisua, jossa toimijoina ovat valtiot, joiden strategiaan vaikuttaminen Euroopan neuvoston toimin varmasti jää vähemmäksi kuin se strateginen näkemys, joka tässä tapauksessa Venäjällä ja osin myöskin Turkilla on Euroopan neuvoston työskentelyä kohtaan. Ei Euroopan neuvostolla ole sellaisia sepän pihtejä, joilla nämä kuumat kysymykset voitaisiin Euroopan neuvoston voimavaroin ratkaista, ja sen vuoksi tietysti toimijoina, aktoreina, tässä ovat nämä valtiot itse, ja niiden käyttäytymisen tietysti motivoi niiden valtioiden kulloinkin poliittinen tahto, ja se poliittinen tahto on tällä hetkellä se, että he eivät halua olla tukemassa niitä poliittisia päämääriä, tavoitteita ja toimintalinjauksia, joita Euroopan neuvosto omilla toimenpiteillään edustaa, koskien nyt vaikkapa edustaja Guzeninan mainitsemia Venäjän toimia Krimin anneksoinnin yhteydessä ja jatkuvia operaatioita myöskin Donbassin alueen osalta Itä-Ukrainassa. Se nyt vielä puuttuisi, että tämän uhkaavan tilanteen, tai itse asiassa ei uhkaavan vaan vallitsevan tilanteen, takia pakitettaisiin näistä Euroopan neuvoston periaatteista. Se on tietysti täysin mahdotonta Euroopan kulttuuriarvojen, perusarvojen, periaatteiden valossa, joihin myöskin tuossa valtuuskunnan puheenjohtajan puheenvuorossa viitattiin.

Minä otan riskin. Minä otan riskin puhua, enkä millään tavalla halua ikään kuin olla mestaroimassa asiaa, mutta otan erään näkökulman, ja se on se, että Euroopan neuvostolla ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöllä on huomattavan paljon samaa agendaa koskien erityisesti demokratian edistämistä, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatteita, vaikkapa vaalitarkkailua ja tämänkaltaisia operaatioita, hyvin paljon samoja toimia. Toimimme samoilla kentillä samanaikaisesti ja toistemme kanssa, toki kumppaneina, mutta kuitenkin myöskin päällekkäin. Minä olen jäänyt miettimään sitä joskus aikaisemminkin, onko mitenkään mahdollista, että vaikka niiden jäsenkunnat poikkeavat toisistaan — Euroopan neuvostolla taitaa olla 47, niinkö, jäsenmaata, Etyjillä 58 jäsenvaltiota mukana toiminnassa, ja näin ollen tietysti osanottajapohja on toinen, ja juridinen pohja näin muodoin

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

ei myöskään mene yksi yhteen — niin Suomen valtuuskunta tai sen johto miettisi osaltaan sellaista kysymystä, että nämä kaksi järjestöä istuisivat samaan pöytään katsoakseen, löytyisikö niiden kesken jonkinlainen uusi työnjako, työnjako, joka helpottaisi Euroopan neuvoston toiminnan eteenpäinvientiä, luopumatta millimetriäkään niistä periaatteista ja arvoista, joihin sen toiminta perustuu mutta joita, täysin samoja arvoja, edustaa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö — täysin samoja arvoja ja yhtä tinkimättömästi — ja niin, että Euroopan neuvosto, ja nyt menen kaikkein heikoimmille jälle, keskittyisi oikeudellisen perustan vahvistamiseen meidän sivilisaatiomme piirissä ja Etyj puolestaan näihin äsken mainittuihin arvopohjaisiin asioihin.

Minä en tiedä todellakaan — tämä on puhtaasti ”Havukka-ahon ajattelijan” puheenvuoro tältä osin — lentäisikö tällainen lintu, mutta en pitäisi mahdottomana sitä, etteikö sitä testattaisi, ja luulenpa, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen Suomen valtuuskunta — vai mitä arvon puheenjohtaja Paloniemi sanoo? — voisi Suomen EN-valtuuskunnan suomalaisten jäsenten kanssa vähän testailla, sparrailla tällaisen kysymyksen mahdollisuutta, joka saattaisi laukaista tämän pattitilanteen, joka tällä hetkellä vallitsee valitettavasti Euroopan neuvostossa ja tekee sen toiminnasta tehottomampaa, toisin kuin minkä arvon tuo Euroopan neuvosto ilman muuta ansaitsisi. Jää nähtäväksi, onko Suomella mitään ulostuloteitä rakentavan exitin merkeissä tästä pattitilanteesta, jossa tällä hetkellä ollaan.

18.35 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Tässä keskustelussa esittelypuheenvuoron pitänyt edustaja Guzenina kävi lopussa läpi jonkin verran tuota Venäjä-keskustelua. Olen itse tyytyväinen siihen, että ainaakaan toistaiseksi ei tässä salissa ole kuultu niitä puheenvuoroja, joissa edes vihjaillen on annettu ymmärtää, että Suomen pitäisi höllentää näitä pakotteita Venäjän suuntaan. Edustaja Guzenina kertoi, miten vuonna 2014, eli nelisen vuotta sitten, nämä toimenpiteet ovat alkaneet, sen jälkeen kun Venäjä sotatoimin valtasi itsenäiseltä valtiolta yhden osan eli Krimin, ja itse asiassa nämä tapahtumat ja nämä seuraukset ovat edelleenkin päällä. Mielestäni tärkeintä on se, että Euroopan yhtenäisyyttä ja turvallisuutta vaalitaan, ja itse asiassa se on koko tämän toimielimenkin tärkein tehtävä. Ja sen takia on tärkeää, että yhtenäisyys ja yhteinen politiikka myös Venäjää kohtaan toimii niin täältä kuin Euroopan unioninkin tasolta. Tässä kertomuksessa todetaan, että keskusteluyhteyttä Venäjään on pidetty yllä, mutta toisaalta sitten Ukraina ja Liettua esimerkiksi ovat muistuttaneet, että ovi on avoinna Venäjälle vain, jos Venäjä kunnioittaa yleiskokouksen päätöksien ehtoja. Puheenjohtaja, edustaja Guzenina toi esille, että ainoa tie olisi, että tapahtuisi joku ihme. Ette tarkemmin kertonut, mikä voisi olla tällainen ihme. [Maria Guzenina: Krimin palautus!] — Näin varmasti, hyvä, nyt se tuli. Eli Krimin palautus on ainoa tie palata normaaliin tilanteeseen.

Meillä on lukuisia valitettavia asioita myös tällä hetkellä julkisuudessa: Skripalin tapaus, joka on tällä hetkellä avoinna. Siitä syytöksiä on osoitettu samaa tahoa kohtaan. En tiedä, ovatko vielä tutkimukset niin pitkällä ja niin aukottomia, että tämä isku voidaan yhdistää suoraan Venäjän valtioon, mutta jokin yhteys joka tapauksessa tämän aineen ja Skripalin tapauksen välillä on, ja mielestäni myös Venäjän pitää olla aktiivinen auttaakseen tämän asian selvittelyssä, jos he ovat syyttömiä, niin kuin ovat itse väittäneet. Toisaalta sitten on aivan tuoreimmat tapahtumat, jotka olivat vain hetki sitten Syyriassa, johon myös tässä kertomuksessa viitataan — näihin tuoreimpiin tapahtumiin ei vielä pystytä viittamaan, sillä ne tapahtuivat aika lailla viikko sitten, hermokaasuisku Syyriassa. Siitä ei ole

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

syytetty Venäjää, enkä itsekään ole näin toteamassa, mutta kyllä jonkinlainen taakka Venäjän harteilla on tästäkin tapahtumasta sen kautta, että Venäjä on aktiivisesti ollut tuke-massa ja ylläpitämässä hirmuhallitsija al-Assadin hallintoa ja pönkittämässä sitä. Ja jos tutkimukset nyt osoittavat, että tämän hermokaasuiskun — lapsiin, naisiin, siviileihin, kohdistuneen hermokaasuiskun — takana ovat al-Assadin Syyrian hallinnon joukot, niin kyllä siitä oman taakan harteilleen saa myös Venäjä.

18.40 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva, kuuntelin teidän puheenvuoroanne todella tarkalla korvalla. Puhutte aina viisaasti, ja niin puhuitte nytkin. Kyllä se näin on, että pitää löytää uusia tapoja toimia, ja kun Suomi nyt puheenjohtajuuden ottaa tämän vuoden lopussa, niin meidän täytyy pystyä keskustelemaan kaikennäköisistä kehittämistoimista, myös yhteistyön syventämisestä Etyjin kanssa. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on itsessään jo valtavan arvokas instituutio, ja sen tulevaisuus täytyy pystyä turvaamaan. Euroopan neuvoston tämänhetkiset taloudelliset ongelmat ovat heittäneet varjonsa myöskin sen toiminnan ylle.

Ja edustaja Heinonen, aina yhtä rakentavasti tekin puhutte, niin tässäkin. Se on näin, että me emme voi tinkiä niistä arvoista, joiden puitteissa me toimimme. Pohjoismaiden neuvosto on hyvä esimerkki siitä, millä tavalla pyritään vaalimaan pohjoismaisia arvoja, tekemään yhteistyötä Euroopan neuvostossa. Niin ikään eurooppalaisilla arvoilla on valtava merkitys siinä, millä tavalla meidän maanosamme kulkee kohti tulevaisuutta. Ja kun alkaa ilmestyä säröjä, ne säröt täytyy ottaa vakavasti. Nyt on jatkunut jo monta vuotta kehitys, jossa säröt ovat syventyneet. Silloin kun säröt syventyvät, ennen pitkää lasi rikkoontuu, ja siihen meillä ei ole varaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2017

Kertomus K 9/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Avataan keskustelu. Valtuuskunnan puheenjohtaja Paloniemi.

Keskustelu

18.42 Aila Paloniemi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tartun ensin tähän edustaja Kanervan puheessaan esittämään ajatukseen, jota edustaja Guzenina tuossa jo kommentoikin. Meidän valtuuskuntamme ei koskaan ole kehittämistoimia vastaan. Näistä asioista ilman muuta kannattaa meidän istua alas ja keskustella.

Kansakunnan ja kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen on poliittisten päättäjien ensisijainen tehtävä. Turvallisuus on erittäin laaja käsite. Turvallisuus ja turvallisuuden-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

tunne muodostuvat monista asioista. Se on konkreettista ja tunnepohjaista, siihen liittyy ennakointia, valmistautumista, tarvittaessa nopeaa toimintaa yllättävissä tilanteissa ja paljon, paljon muuta. Oikeat toimet edellyttävät tietoa ja kansainvälisen politiikan seurantaa. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarinen yleiskokous tarjoaa tälle työlle hyvät edellytykset.

Etyj on valinnut turvallisuuteen laajan lähestymistavan, johon kuuluu sekä niin kutsuttu kova turvallisuus että pehmeän turvallisuuden komponentit eli niin kutsuttu demokraattinen turvallisuus. Tämä on Etyjin yksi pääpiirre. Toinen pääpiirre liittyy järjestön jäsenpohjaan. Keskusteluun ja toimintaan Euroopan turvallisuudesta osallistuvat paitsi kaikki Euroopan maat myös Kanada ja USA sekä Keski-Aasian maat, jotka tietenkin eivät ole eurooppalaisia maita mutta joiden toiminta vaikuttaa Euroopan turvallisuuteen. Tämä on se konteksti, jossa myös Etyjin parlamentaarinen yleiskokous toimii.

Arvoisa puhemies! Yleiskokous kokoontuu kolme kertaa vuodessa täysistuntoon. Näissä kokouksissa keskustellaan lähes kaikista Euroopan turvallisuutta koskevista aiheista. Turvallisuuspoliittiset haasteet Etyjin alueella ovat meille kaikki tuttuja: pitkittyneet konfliktit, Ukrainan kriisi, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden haasteet sekä ihmisoikeuksien puolustaminen kriisitilanteissa. Useimpien konfliktien taustalla ovat pitkään jatkuneet ihmisoikeusloukkaukset, epädemokraattinen hallinto ja ihmisten kokemus siitä, ettei oikeusjärjestelmä suojele heitä mielivallalta. Olen itse puheenvuoroissani useaan otteeseen todennut, että kestävää rauhaa ei saavuteta ilman ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista.

Arvoisa puhemies! Viime vuonna Etyjin istunto järjestettiin Valko-Venäjän pääkaupungissa Minskissä. Demokratian ja ihmisoikeuksien tilanne Valko-Venäjällä ei ole hyvä, kuten tiedämme. Presidentti Lukašenka onnistui hyvin istunnon järjestämisessä, ja kokous tarjosi hänelle mahdollisuuden puolustaa omia näkemyksiään. Samalla istunto tarjosi tilaisuuden meille parlamentaarikoille nähdä ja kokea ainakin jossain määrin valkovenäläistä todellisuutta.

Minskin istunnossa keskusteltiin tietenkin paljon muustakin kuin Valko-Venäjästä: Ukrainan alueellisen koskemattomuuden palauttamisesta, terrorismin torjunnasta, kyberturvallisuudesta, pakolaisvirroista, energiaturvallisuudesta ja kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Suomen aloite sukupuolet osallistavan ja huomioon ottavan rauhanvälityksen edistämisestä hyväksyttiin yksimielisesti, mikä oli hieno asia.

Suomella on aina ollut vahva asema ja rooli Etyjissä, näin myös Etyjin parlamentaarisessa yleiskokouksessa. Suomen valtuuskunta on johdonmukaisesti pyrkinyt hyödyntämään Etyjin yleiskokouksen areenaa myös Suomelle tärkeiden aiheiden esille tuomiseksi. Viime vuonna järjestimme oheistapahtumia sekä rauhanvälityksestä että vammaisten oikeuksista yhdessä ODIHRin kanssa. Syrjimätön yhteiskunta on kaikkien etu, ja se tietenkin edistää demokraattista turvallisuutta. Tänä vuonna järjestämme vastaavanlaisen oheistapahtuman sananvapaudesta ja toimittajien turvallisuudesta kesän istunnon yhteydessä Berliinissä. Sananvapaus ja kokoontumisvapaus ovat näinä aikoina ja monin paikoin uhatuna myös Euroopan alueella.

Arvoisa puhemies! Ilkka Kanerva toimi yleiskokouksen erinomaisena puheenjohtajana kaksi vuotta ja on tällä hetkellä emerituspuheenjohtaja ja yleiskokouksen rauhanvälityserityisedustaja. Tämä tarjoaa meille erinomaisen mahdollisuuden tuoda esille Suomen ulkopoliittikan vahvuuksia, teemoja ja osaamista. Kanervalla on Suomen valtuuskunnan täysi tuki, ja valtuuskunnan muut jäsenet haluavat täydentää tätä työtä omilla vahvuuksillaan.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Yhteinen näkemyksemme on, että meidän on panostettava enemmän vuoropuheluun eri tasolla, sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla, sillä nimenomaan vuoropuhelusta on tullut yhä tärkeämpi konfliktien ehkäisyn ja ratkaisun väline. Tämän lisäksi on hyvä muistaa, että koulutuksen tasa-arvo ja saavutettavuus ovat tärkeitä askelia tiellä yhteiskunnalliseen vakauteen ja hyvinvointiin. Nämä asiat ovat myös Suomen ulkopoliittikan linjan keskiössä.

Olen omassa toiminnassani nostanut esille naisten roolin poliittisessa päätöksenteossa ja olen muun muassa ehdottanut naisverkoston perustamista yleiskokoukseen. On ollut ilo panna merkille se, että ulkoministeri Timo Soini korostaa Suomen toimintaohjelmassa Naiset, rauha ja turvallisuus vuosille 2018—2021 tavoitteissa naisten roolin ja päätösvalan vahvistamista konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa ja rauhan rakentamisessa. Toimintaohjelman keskiössä ovat muun muassa rauhanprosessit ja kriisinhallinta.

Arvoisa puhemies! Vaalitarkkailu on edelleen Etyjin yleiskokouksen tärkeimpiä operatiivisia toimia. Viime vuonna yleiskokous lähetti valtuuskuntia tarkkailemaan parlamenttivaaleja Armeniassa, Albaniassa ja Saksassa sekä presidentinvaaleja Mongoliassa ja Kirgisiassa. Merkille pantavaa on siis, että valtuuskuntia ei enää lähetetä ainoastaan itään. Viime vuonna tarkkailijoita lähetettiin Saksaan ja tänä vuonna Italiaan. Tänä vuonna yleiskokous tarkkaili myös Venäjän presidentinvaaleja, missä edustaja Kanerva ja samoin edustaja Kivelä olivat mukana. Loppuarviot vaihtelevat tietenkin, mutta yleishavainto voisi olla vaikkapa, että mikään maa ei ole täydellinen tässäkään asiassa. Vapaat ja reilut vaalit ovat kuitenkin yksi demokratian tärkeistä mittareista.

Lopuksi haluan kiittää koko Etyj-valtuuskuntaamme erinomaisen aktiivisesta ja hyvästä työstä.

18.49 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset puheenjohtaja Paloniemelle hyvästä puheesta. Tämä menee juuri näin kuin hän kertoi. Olen itse ollut jäsenenä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnassa nyt reilut parisen vuotta, ja pidän sitä erittäin mielenkiintoisena ja tärkeänä työnä. Itse valtuuskunnan toiminnassa olen pitänyt tärkeänä arvona kestäväää rauhaa, sen kehitystä. On tärkeää luoda kokonaisvaltainen käsitys siitä turvallisuusympäristöstä, missä toimitaan.

Valtuuskunta on kannanotoissaan korostanut, että oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluu kansainvälisten sitoumusten, kuten Etyjin ja YK:n peruskirjan, periaatteiden kunnioittaminen. Kaikki toiminta nojaa perusarvoihin, joita ovat demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoi-keudet. Valtuuskunta katsoo myös, että vuoropuhelu on rauhan vahvistamisen kannalta erityisen tärkeää. Epävakaisessa maailmantilanteessa vuoropuheluun tulee panostaa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Konfliktien ehkäisy ja ratkaisu ovat mahdollisia lisäämällä vuoropuhelua.

Voin kertoa omasta kokemuksestani. Minulla oli tilaisuus olla pari vuotta YK:n apulaishäsihteerin toimistossa Gazassa niin sanottujen Oslon sopimusten aikana 1995—1997, ja pääsin lähempää kuin kukaan muu suomalainen seuraamaan, miten vuoropuhelu edistyi Israelin ja palestiinalaisten välillä. Se oli hyvin lähellä, että siitä olisi saatu jotain oikeasti aikaiseksi, mutta se meni sitten hieman mönkään eräiden vaalien takia — mutta se on toinen juttu, en ala siitä sen enempää kertomaan. Mutta Terje Rød-Larsen muistuttaa minua monessa mielessä Ilkka Kanervasta, joka on erittäin taitava poliitikko ja loistava ihmisten yhteensaattaja. Siitä edustaja Kanervalle vielä erityiset kiitokset.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Poliittisen komitean päätöslauselmassa käsitellään lähes kaikkia Etyjin meneillään olevia haasteita, kuten kyberuhkia, terrorismia, väkivaltaista ekstremismia, Ukrainan epävakautta, Turkin tilannetta ja pitkittyneitä konflikteja. Päätöslauselmassa annetaan suosituksia konfliktien ja haasteiden ratkomiseksi ja kannustetaan käyttämään Etyjin kaikkia olemassa olevia työkaluja riskin vähentämiseksi. Samalla myös yleiskokous kannustaa osallistujavaltaioita puuttumaan siirtolaisuuden juurisyyihin, vahvistamaan ihmiskaupan vastaisia töitä ja vaatii ihmiskauppaan osallistuneiden rangaistuksen tiukentamista, ja hyvä niin. Kyseessä on valtava ongelma.

Yleiskokous edelleen pitää tärkeänä, että valtiot lainsäädännön keinoin estävät terrorismia ja pidättäytyvät sen rahoituksesta, ja kannustaa Etyjin osallistujavaltaioita toimiin muun muassa internetin ja sosiaalisen median kautta välitetyn terrorismin torjumiseksi. Lisäksi päätöslauselmaan sisältynyt ehdotus terrorismin torjuntaan keskittyvän komitean perustamisesta toteutettiin edustaja Paloniemen aikaisemmin mainitsemissa Minskin-kokouksessa viime vuonna.

Valtuuskunta osallistui useisiin vaalitarkkailuihin. Olin myös itse mukana, muistaakseni kolmessa. Etyj-maiden yhteiseen käsitykseen ihmisoikeuksista, demokratiasta ja oikeusvaltioperiaatteesta kuuluu olennaisena osana vapaat vaalit, mikä Suomessa on meille itsestään selvää mutta mikä ei ihan joka paikassa ole itsestään selvää, ikävä kyllä. Sen nojalla osallistujamaat kutsuvat Etyjin jäsenmaiden edustajia valvomaan vaaleja. Vaalitarkkailussa tarkastellaan vaalijärjestelmän toimivuutta, vaalitoimituksen eri vaiheita demokratian toteutumisen näkökulmasta.

Puhun vielä hiukan tästä tarkkailusta, jos se ei kaikille ehkä ole ihan tuttua. Tarkkailu on vuosien varrella muuttunut. Ennen vaalivilppi tapahtui usein vaalipäivänä, nykyään se on siirtynyt aikaan ennen vaaleja ja kampanjointia. Siksi Etyjin vaalitarkkailuvaltuuskuntia lähetetään tarpeen mukaan kaikkiin jäsenmaihiin — kuten täällä mainitsinkin, muun muassa Saksaan ja Italiaan. Ne valvovat myös rekisteröintiä, vaalilautakuntien toimintaa, vaalilakeja ja kampanjointia. Lisäksi on aloitettu työt seurannan kehittämiseksi.

Vapaat vaalit edellyttävät vapaata yhteiskuntaa ja mediaa. Tätä ei saavuteta pelkästään vaaleja tarkkailemalla, vaan se edellyttää jatkuvaa prosessia yhteistyössä vaalitarkkailun kohteena olevan maan kanssa. No, voin kertoa esimerkkinä — täällä jo edustaja Paloniemi kertoi näistä, missä ollaan oltu, en ala toistamaan — että itse olin muun muassa Armenian parlamenttivaalien tarkkailussa 2017. Serzh Sargsjanin oikeistolainen ääripääpuolue voitti ja sai noin 49 prosenttia annetuista äänistä ja 58 paikkaa. Silloin tehtiin arvio, että vaalit olivat teknisesti sujuneet hyvin, täyttivät suurimmalta osalta vapaille vaaleille asetetut ehdot. Vaaliprosessin kuitenkin tahrasivat muutamat uskottavat todisteet äänten ostamisesta ja äänestäjien pelottelusta. Tämä vuosia jatkunut ongelma rapauttaa äänestäjien uskoa vaalijärjestelmään, vaikka vaalipäivä itsessään oli rauhallinen.

Maiden vaaliasetelmista ja vaalituloksista voitiin monissa maissa havaita positiivista kehitystä aitojen demokraattisten ja vapaiden vaalien järjestämisessä. Huolenaiheita on edelleen esimerkiksi äänten ostamiseen ja hallintovarojen väärinkäyttöihin liittyen. — Kiitos.

18.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämän Suomen valtuuskunnan kertomuksen ehkä mielenkiintoisinta ja arvokkainta antia oli juurikin tämä vaalitarkkailutoiminta, joka kertomuksen osalta kohdistui näihin mainittuihin Armenian, Albanian, Mongolian ja Kirgisian vaaleihin ja erityisesti Saksan liittopäivävaaleihin, jotka tietysti meidän suomalais-

ten näkökulmasta ovat kenties näistä mielenkiintoisimmat ja Euroopan kannalta, koko maanosan merkityksessä, merkityksellisimmät.

Kertomuksen mukaan Saksan vaalien kampanjoinnin aikana oli havaittu ulkopuolista sekaantumista ja kyberhyökkäyksiä, mutta todetaan, että nämä eivät vaikuttaneet suoraan vaalituloksiin. Tämä kuulostaa nykyään varsin yleiseltä kertomukselta. Nimittäin mediasa esitetty narratiivi tällaiselle toiminnalle on yleisesti ollut se, että ulkopuolinen vaikutus olisi merkittävä tekijä Euroopan tai Amerikan demokratioiden vaalituloksissa. Näitä väitteitä kyllä esitetään helposti, mutta todisteiden suhteen on yleensä ollutkin hieman hiljaisempaa. Omasta mielestäni nämä kuulostavat enemmänkin turvallisuuspolitiikan harrastajien salaliittoteorioilta. Nykyaikana, digitalisaation aikana, tietysti monenlaiset tahot pyrkivät ulkopuolelta ja sisäpuolelta vaikuttamaan näiden asioiden etenemiseen. Tosin eroaako tämä niin sanottu disinformaation levittäminen paljonkaan siitä, mitä EU itsessään tekee, kun sillä on rahoitus Eurooppa-myönteisen viestinnän levittämiseen eri jäsenmaissa, jotta ihmiset valitsisivat vaaleissa integraatiomyönteisiä edustajia ja hallituksia? Esimerkkinä mainittakoon vaikkapa, että USA:n presidentti Obama kävi Britanniassa kampanjoimassa aktiivisesti brexitiä vastaan ennen äänestystä. Eikö se ole vaaleihin vaikuttamista? Onko nyt niin, että vain niihin vaaleihin vaikutettiin, jotka globaalin eliitin mielestä menivät väärin äänestetyiksi?

18.56 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous Suomessa vuonna 75 oli eurooppalainen avain löytää yhteiset, voisiko sanoa vertauskuvallisesti, liikennesäännöt sille, miten Euroopassa eletään, minkälaisia toimintalinjoja noudatetaan, mitkä sitoumukset ovat pyhiä ja mitkä arvot muodostavat pohjan. Koko tämä ajattelu, koko tämä filosofia, oli paitsi osa Suomen ulkopoliittikkaa myös omiaan vahvistamaan Suomen asemaa vahvana, itsenäisenä, suvereenina länsimaisena valtiona, joka kykenee isännöimään neuvotellen idän ja lännen välillä olevat, suurvaltojenkin keskinäiset, ristiriidat prosessiksi. Se muuttui 90-luvulle tultaessa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksesta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöksi. Toisin sanoen kaikkien vuonna 75 Etyk-asiakirjan allekirjoittaneiden valtioiden kesken solmittu sopimus merkitsi niin merkittävää arvopohjaa, että katsottiin olevan perusteltua luoda myöskin yhteinen järjestö, joka ikään kuin stabiilimmin, voimakkaammin, solidimmalla otteella toimien kykenee turvaamaan ne perusarvot, jotka ovat merkittäviä tietysti erityisesti pienten valtioiden, kuten Suomen, kyseessä ollen. Luotiin siis pelisäännöt, liikennejärjestelmät, joiden mukaan Euroopassa toimitaan ja joiden mukaan rauha, kehitys ja vakaus voidaan turvata, kolmeen koriin ne paloitellen.

Tänä päivänä tuo kehitys on valitettavasti karilla. Tänä päivänä tiedämme, millä tavoin nelisen vuotta takaperin Krimin valtaus Venäjän toimesta masensi mielet sen myönteisen kehityksen suhteen, joka meillä vallitsi tietysti lähinnä Berliinin muurin murtumisen jälkeen mutta joka oli saanut jo kolhuja Georgian sodassa 2008. Tämä Itä-Ukrainan alueellisen koskemattomuuden loukkaaminen myöskin kapinallisten ja heitä tukevien toimijoiden suunnalta on merkinnyt suuren epävarmuuden ja Etyjin periaatteiden loukkaamisen kehitystä viimeisen neljän vuoden kuluessa. Alueellisen koskemattomuuden loukkaukselle on oltava ehdoton punainen linja — sillä millä voitaisiin sanoa, että edes historialliset tai kulttuuriset syyt voisivat olla niin painavia, että jonkun itsenäisen valtion oikeuksiin voidaan voimapolitiikan keinoin toisen valtion toimesta puuttua? Se ei ole mahdollista. Se ei ole mahdollista Ukrainan eikä minkään muunkaan valtion kyseessä ollen.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Mutta ei vain tämä, ei vain tämä kehityksen tie, vaan myöskin vaikkapa kyberturvallisuus, vaikkapa terrorismi ja kansainvälinen rikollisuus ovat kaikki asioita, jotka haastavat meidän sivilisaatiotamme tällä hetkellä. Sen vuoksi on aihetta katsoa perään niitä mahdollisuuksia, joilla kuitenkin kehitystä voitaisiin edelleen hallita ja saada monikansallisilla, multilateraalisilla järjestöillä tätä kehitystä ohjattua parempaan suuntaan niin, että luottamus ja yhteistyö toimisivat ja että myöskin parlamentaarisilla tahoilla olisi tässä tapauksessa oma kontribuutionsa annettavaksi.

Oma käsitykseni on se, että rauhanvälitys on merkittävä asia tässä. Rauhanvälitys laajasti katsottuna tarjoaa tähän välineistöä, jolla näihin asioihin voidaan olla vaikuttamassa. Kestävä rauha, kestävä kehitys, rauha ja vakaus ovat niitä asioita, jotka takaavat niin ihmisille kuin valtioillekin turvallista tulevaisuutta, ja siitä on tällä hetkellä vajetta ennen muuta, niin kuin täällä muun muassa edustaja Paloniemi sanoi, laajan turvallisuuskäsityksen valossa arvioituna, punnittuna ja analysoituna. Sen vuoksi dialogi on aina konfliktia parempi tapa edetä asioissa, ja pysyvään rauhaan ei tulla pääsemään ilman ihmisoikeuksien kunnioittamista ja erityyppisiä rauhanvälityksen toimenpiteitä, jotka ovat valtavan laaja skaala erilaisia asioita. Rauhanturvaoperaatio on niistä konkreettisista ja viimesijaisista, mutta senkin mahdollisuuksia on aihetta olla tänä päivänä edistämässä Ukrainan tilanteen kyseessä ollen.

Vaaleihin en tällä kertaa tässä yhteydessä kajoa sen enempää, vaikka niistä olisi paljonkin raportoitavaa, sillä olin johtamassa vaalitarkkailua Yhdysvaltain presidentinvaaleissa ja äsken myöskin Venäjän vaalitarkkailua, jotka kummatkaan vaalit eivät antaneet kovin vakuuttavaa kuvaa siitä, kuinka hyvin demokratia de facto toimii. Demokratiaan kuuluu, että asioista voidaan olla eri mieltä. Se on kehittyvän ja vahvan demokratian tunnuspiirre, että asioista saatetaan olla hallitusti, hallitulla tavalla, eri mieltä, mutta jos erimielisyydet, voimapolitiikka ja intressit voimapolitiikan toteuttamiseksi uhkaavat rauhaa ja vakautta, on selvää, että tuolloin kiistan osapuolet pitää pyrkiä saamaan samaan aikaan samaan pöytään, samaan huoneeseen puhumaan samoista asioista ja etsimään yhteisiä ihmismäisiä ratkaisuja niihin ongelmiin ja tunnistamaan nämä ongelmat tavalla, jolla voidaan rauhallisesti neuvotellen etsiä näissä yhteisiä ratkaisuja.

Sen vuoksi Suomen panos Euroopan turvallisuusyhteistyökokousta ajatellen on pyritty nyt kanavoimaan niin, että siinä ennen muuta rauhanvälityksen kysymykset ovat ensisijaisia, millään tavalla pistämättä vaikkapa hyvin tärkeitä vaalitarkkailumissioita toissijaiseen rooliin, mutta se, missä suurin paine tänä päivänä ilman muuta on, on epäilemättä rauhanvälitys moninaisesti nähtynä. Siinä myöskin Suomen maine niin, että naiset ovat voimakkaasti mukana rauhanvälityksen edistämistoimissa, on meille korvaamattoman vahva etukenttäetu, ja tässä suhteessa toivon, että Suomen koko eduskunta ymmärtää rauhanvälityksen merkityksen pienelle kansakunnalle ja koko meidän turvallisuusympäristömme rakenteelliselle kehitykselle.

19.04 Ilkka Kantola sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella olin ulkoasiainvaliokunnassa mukana, ja viime vaalikauden alkupuolella vähän epävirallisesti ja ehkä vähän virallisemminkin valiokunnassa keskusteltiin siitä, miten Suomen olisi viisasta valmistautua Etykin 40-vuotisjuhlallisuuksiin vuonna 2015. Muistan, että siinä vähän pohdittiin, että mikähän se Etyjin merkitys nyt näinä aikoina on, kun tilanteet ovat kehittyneet niin kuin ovat ja on tämä Euroopan unioni ja kaikki sen turvallisuus- ja yhteistyötoiminta. Mutta sitten tapahtui se, mikä tapahtui Ukrainassa, ensin Ukrainan sisäisesti ja sitten myös

Venäjän toimesta siellä Ukrainassa, ja yhtäkkiä meille oli selvää, että Etyjin merkitys tulee aivan tavattomasti kasvamaan, ja niin on myös käynyt. Etyjistä on tullut tavattoman tärkeä foorumi käydä sitä dialogia ja yrittää ylläpitää niitä yhteyksiä, joiden varassa voidaan sitten viedä kehitystä eteenpäin poliittisesti ja diplomaattisin keinoin.

Arvoisa puhemies! Olin parlamentaarikkokokouksen valtuuskunnan varajäsenenä mukana Wienin talvikokouksessa nyt tänä keväänä, ja jos sopii, niin viittaen siihen kokemukseeni sieltä, vaikka tämä kertomus nyt käsittelee viime vuoden tapahtumia.

Etyjin pääkonttorihan sijaitsee Wienissä, ja talvikokous pidetään yleensä siellä. Wienhän on eurooppalainen kaupunki, yksi niitä kaupunkeja, joilla on yhtäältä loisteliaan komea historia pitkältä ajalta ja sitten toisaalta aivan järkyttävä kokemus ajautumisesta natsivallan alaisuuteen, diktatorisen vallan alaisuuteen, toisen maailmansodan myötä. Wien kaupunkina tietää, miten suloista on rauhan ja menestyksen aikakausi, miten hienoa elämä voi silloin olla, ja toisaalta Wien, tuo hieno kaupunki, tietää, miten aivan hirvittävää voi olla diktatuurista nouseva sota laajentumismyrskyineen. Wien tietää tämän sivistyksen, ja Wienillä on tämä viisaus, ja sikäli on soveliaista, että Etyj kokoontuu siellä.

Näissä kansainvälisissä parlamentaarikkojen kokouksissa, joissa on paljon väkeä ja joissa paljon pidetään puheita ja joissa tehdään hyvin vähän konkreettisia, sitovia päätöksiä — lausutaan julkilausumia ja tehdään suosituksia — on aina vaarana, että sinne osallistuva väki tai yksilö siellä joukossa kokee, että onko tässä mitään järkeä, että me matkustelemme ja puhumme toisillemme ja sitten menemme kotiin. Turhautuminen on aina vaarana tällaisissa kokouksissa, mutta tärkeätä on kuitenkin, että ei turhauduta vaan ajatellaan, mitkä ovat vaihtoehdot tällaisille kohtaamisille. Tärkeätä on se, että kansanedustajat eri maista kohtaavat, käyvät dialogia, tutustuvat toisiinsa, oppivat tuntemaan toisiansa henkilökohtaisesti, kuuntelemaan toistensa puheenvuoroja, ehkä tarkistamaan omaa ajatteluaan, saavat välineitä ymmärtämisen, keskinäisen ymmärryksen lisäämiseen ja sitä kautta tärkeissä prosesseissa eväitä viedä asioita eteenpäin. Tärkeätä on siis kohtaaminen, keskustelu ja dialogi. Niin kauan kuin on dialogia, niin kauan kuin on vuorovaikutusta, keskustelua ja kuuntelua, on mahdollisuus poliittisiin ja diplomaattisiin ratkaisuihin.

Sodat syntyvät kärsimättömyydestä, halusta tehdä nopeita, jopa lopullisia ratkaisuja hyvin vaikeisiin ongelmiin. Harvoin, jos koskaan, sodat ratkaisevat mitään ongelmia. Jos yksi ongelma ratkeaa, niin toisia ongelmia syntyy — tästähän meillä on kokemuksia ihan lähi-menneydestä, kun katsomme maailmaa kokonaisuutena. Sodat syntyvät kärsimättömyydestä. Siksi tarvitaan vaihtoehtoja, tarvitaan kärsivällisyyttä, tarvitaan dialogia ja keskustelua.

Wienin talvikokouksessa kuultiin vahvoja näkemyksiä Ukrainan tilanteeseen liittyen, erilaisia näkemyksiä, ja myös — vain yhtenä toisena esimerkkinä — Turkin etääntyminen demokraattisesta järjestelmästä ja huoli muun muassa lehdistönvapauden tilasta Turkissa olivat vahvasti esillä niissä puheenvuoroissa. Oli merkittävää, että siellä oli myös Turkin oppositiopuolueen edustajia käyttämässä kriittisiä puheenvuoroja Turkin osalta.

Arvoisa puhemies! Etyjiä on syytä jatkossakin varjella sellaisena foorumina, jossa kaikki jäsenmaat voivat olla läsnä ja osallistua dialogiin ja omien näkemystensä esiintuomiseen omista lähtökohdistaan käsin. Tälle täytyy olla tilaa. Älkööt siis mitkään boikotit tai vastaavat tehkö tyhjäksi Etyjin mahdollisuutta toteuttaa tätä arvokasta tehtäväänsä. Varjeltakoon tätä instituutiota foorumina, josta kukaan ei halua jäädä syrjään ja josta ketään ei syrjäytetä. Vain varjelemalla tätä instituutiota luodaan edellytykset muun muassa sellais-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

ten rauhanvälitys- ja erilaisten turvallisuusrakenteiden yhteiselle muodostamiselle, josta Etyjin emerituspresidentti, edustaja Kanerva juuri äsken puhui.

19.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aikanaan, yli neljä vuosikymmentä sitten, presidentti Urho Kekkonen käynnisti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin täällä Helsingissä, ja siitä on kasvanut sittemmin merkittävä rauhanjärjestö Eurooppaan. On aivan välttämätöntä, että jatkamme tämän rauhanjärjestön vahvaa työtä niin, että demokraattiset menettelytavat ja toisten kansojen kunnioittaminen ja koskemattomuuden kunnioittaminen pysyvät koko ajan esillä vahvemmin kuin se, että jotkut haluavat käyttää voimaa tai joitakin muita epäasiallisia keinoja kansakuntien välisessä yhteistyössä — ne jäävät aina taka-alalle, ja pidämme tämän demokraattisen menettelyn ja rauhanomaisen yhteistyön aina ykkössijalla. Mitä tapahtui Ukrainassa, mitä on tapahtumassa Turkissa, mitä on tapahtumassa näillä hetkillä Syyriassa, mitä tapahtuu Itämerellä, monessa muussa paikassa, ne ovat asioita, joita ei 20 vuotta sitten ehkä kukaan olisi uskonut tapahtuvankaan. Ne ovat nyt meillä tätä päivää.

Elikkä kun aikanaan 1975 Urho Kaleva Kekkonen tämän prosessin aloitti, silloin elettiin vielä jakautuneen maailman aikaa, toisen maailmansodan jälkeistä aikaa, jolloin oli rautaesiriput sun muut, Berliinin muuri oli olemassa ja niin edelleen. Jos joku olisiertonut silloin ja ennustanut, millainen on maailma esimerkiksi vuonna 2000, kukaan ei olisi uskonut. Sen jälkeen kun sitten tilanne vakiintui Neuvostoliiton kaaduttua ja myös Berliinin muurin kaaduttua, Eurooppa on muuttunut nykyiseen asuunsa, mutta senkään jälkeen emme ole saaneet elää niin sanottua vakaata aikaa, vaan nämä uudet uhkat ovat nousseet esille pikkuhiljaa. Tämän takia Etyjin työ on edelleen erittäin arvokasta, ja on parempi, että kansakunnat keskustelevat neuvottelupöydissä, kokouksissa tavaten toisiaan, kehittämällä yhteistyömahdollisuuksia yhä edelleen ja yhä edelleen. Se on ainoa keino mennä eteenpäin, voimakeinoilla ei tätä maailmaa ole rakennettu.

19.12 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä ihan lyhyesti kertoa Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisestä yhteistyöstä, joka kuuluu tähän Etyj-työhön myös.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskuntien tapaamiset ovat jo vakiinnuttaneet asemansa ja paikkansa, ja vuonna 2017 järjestettiin kolme tapaamista. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on lausunnossaan vuoden 2016 kertomuksesta omalta osaltaan todennut yhteistyön tiivistymisen ja vakiintumisen erittäin myönteisenä asiana: ”Yhdessä toimien Pohjoismaiden ja Baltian maat voivat vahvistaa vaikutustaan järjestön laajaan toimintakenttään kuuluvissa kansainvälisissä kysymyksissä.” Ja näin on kyllä myös käynyt.

Kiitän jo tässä vaiheessa erinomaisen hyvistä puheenvuoroista.

19.13 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Äsken unohdin mainita — tuli mieleen, kun edustaja Hoskonen mainitsi vuosiluvun 1975 — että tässä rupeaa olemaan meidän suvussamme hieman jatkuvuutta, nimittäin isäni oli silloin poliisina turvaamassa tätä ensimmäistä kokousta Helsingissä — katselin valokuvia, mitä löysin, kun hieman siivoilin tuossa. Toivottavasti Etyj nyt jatkaa edelleenkin ja omatkin lapseni ovat sitten jossain vaiheessa mukana. Toivon, että organisaatio kehittyy. Muutenhan organisaatiot kuolevat, jos ne eivät kehity. — Kiitoksia.

19.13 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuolla työhuoneessa kuuntelin käytyä arvokasta keskustelua ja pinkaisin tuolta Pikkuparlamentin puolelta tänne salin puolelle.

Arvoisa puhemies! Erityisesti edustaja Kantolan puheenvuoroa kun tuossa kuuntelin, sitä ennen myös edustaja Kanervan puheenvuoroa, niin kyllä täytyy olla kiitollinen siitä, että meillä on edustajia, jotka näkevät kokonaisuuksia ja arvioivat Suomen asemaa ihan sellaisessa laajassa kontekstissa, jossa katsotaan nyt sitten tätä maailmaa ei ainoastaan Suomen näkökulmasta vaan kokonaisuuden kannalta.

Kuten monessakin puheenvuorossa täällä on todettu muun muassa Syyrian tilanne ja nämä levottomuudet tällä hetkellä, niin kieltämättä pakko on Etyjin valtuuskunnan jäsenenä ja muutaman aikaa noita kokouksia seuranneena myös miettiä sitä, mitä tämänkaltaisen järjestö sitten loppujen lopuksi voi näiden kriisien aikana tehdä. Onko loppujen lopuksi niin, että kun on rauhanaika ja rauhallinen aika, nämä järjestöt toimivat ja kulkevat ja saavat varmasti paljon hyvää kehitystyötä aikaan, mutta entä kun kriisit tulevat, kuinka niitä sitten ratkotaan?

Näyttää olevan niin, että YK esimerkiksi on täysin voimaton tällä hetkellä ratkomaan Syyrian kysymystä. Ainakin kansalaisena, miksei kansanedustajana, joutuu miettimään sitä, että kun on tapahtunut selkeästi osoitettu kaasuisku, niin YK:ssa ei päästä yksimielisyyteen tästäkään, onko tällaista iskua edes tapahtunut. Ja kun suurvallat, siis Venäjä ja Yhdysvallat kärjessä, sitten kumoavat toistensa päätöslauselmaehdotukset, niin ei päästä asiassa yhtään pidemmälle. Enkä minä oikein jaksa ymmärtää sitä, että jos joku joka tapauksessa on tuonkin tuhoisan kaasuisen tehnyt tai minkä tahansa iskun, niin silläkö se korjaantuu, että toinen osapuoli tekee sitten vielä uuden voimaiskun siihen. Se ei ainakaan paranna syyrialaisien eikä kansalaisten asemaa. Siellä on tietysti eri hallinnot keskenään ja myös Isis-järjestö ja sisällissota maassa ja kaikkea mahdollista, on selittävää tekijää, mutta kyllä suurvalloillakin täytyy olla vastuunsa. Jos Pohjois-Korean kanssa ikään kuin ainakin muodollisesti näyttää siltä, että voi löytyä jopa ajatuksenkulkua yhteen, niin en oikein jaksa ymmärtää, miksi Syyrian taholla eivät sitten suurvallat pysty löytämään ratkaisuja. Pienemmät niitä eivät pysty antamaan.

Vai onko kyseessä sitten se, että aseteollisuus haluaa tehdä uusia koekenttiä ja testata asioita ja katsoa, kuinka loppujen lopuksi asiat sitten ovat tuon teollisuudenalan kannalta? Joskus on sanottu, että kenraaleita monesti voi harmittaa se — varsinkin joissakin maissa, ei varmaankaan Suomessa — kun tehdään koko ajan teoriaa eikä päästä sitten testaamaan, kuinka asiat kulkevat. Aika mielenkiintoinen ammatti, kun ajattelee itse kukin sitä, jos ei ymmärrä sitä puolustuksen syvintä olemusta elikkä rauhan turvaamista ihan oikealla lailla.

Itse aikoinaan, sen verran voin kertoa, Itä-Saksan puolella pääsin varmaan sikäläisiin kirjoihin, kun loihen lausumahan eräessä nuorisokeskustelussa, että minusta idän ja lännen aseet ovat ihan yhtä vaarallisia. Eräs läsnä ollut henkilö, jääköön nyt puoluekanta sanomatta, totesi, että hän tekee raportin minusta, näistä puheista, ja minä sanoin, että mielellään haluan sellaisen raportin kyllä menevän ihan perille astikin, jos sillä on merkitystä. Eli ovatko idän tai lännen tai minkään aseet sen turvallisempia tai vaarallisempia, nämä ovat isoja kysymyksiä. Kansalaiset näistä loppujen lopuksi kärsivät.

Ja mitä Etyj pystyy tekemään tässä tilanteessa? Kyllähän tämä on vaikea paikka. Voin vain kuvitella seuraavankin kokouksen. Varmasti Etyjin kesäkokouksen aikana Syyria ja kaikki täälläkin jo sanotut ongelmat ovat esillä, mutta saavutetaanko niihin sitten jotakin ratkaisua, ja millä lailla nämä kytkeytyvät sitten valtion eri hallintoihin ja hallitusten väli-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

seen politiikkaan? Tässä tarvittaisiin nyt kyllä sitä toivoa. Näin ainakin silloin, kun Suomessa pystytettiin 1975 tuon kylmän sodan jälkeen luomaan tätä näkökulmaa Urho Kekkonen johdolla ja monien avittamana, kun luotiin Eurooppaan ja laajemmaltikin uusi rauhanjärjestö, että se oli sen ajan uusi. Se innoitti minutkin opiskelemaan ulkopoliittikkaa, ihan oikeasti. Mutta tänä päivänä, kuinka paljon tämä kaikki kiinnostaa, varsinkin kun näkee, että nämä suuret asiat eivät kulje myönteiseen suuntaan vaan ihmiset siellä sitten loppujen lopuksi kärsivät?

Tämän puheenvuoron halusin ihan siksi tulla, arvoisa puhemies, tähän käyttämään, koska jotenkin vain tunsin, että nyt maailmalla mennään kyllä pahasti pieleen. Me kiistelemme täällä Suomen eduskunnassakin tietysti niistä arkipäiväisistä asioista, jotka ovat meitä lähellä, mutta meidän pitää myös ymmärtää se, että maailman tilanne on nyt kulkemassa todella vakavaan ja huonoon suuntaan. Se on myös vähän niin kuin korttipelissä nokiteitaan, että kuka panee aina paremmaksi. Minusta jokainen paremmaksipano pitää pystyä meidän sekä Etyjin ryhmässä että myös Suomen eduskunnassa tuomitsemaan.

19.19 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Rossin puhe siitä, että aseet ovat yhtä vaarallisia, olivat ne sitten kenen tahansa hallussa, innoitti minut mainitsemaan vain yhden havainnon tuosta kertomuksesta, nimittäin sellaisen, joka kuvaa sitä, että Etyj pysyy toimimaan niin, ja mieltää oman toimintansa niin, että tällaisia huolenaiheita voidaan ilmaista eri suuntiin ihan riippumatta siitä, miten ne maat näissä blokkijärjestelmissä asemoituvat. Esimerkiksi kysymys kuolemanrangaistuksesta ja ihmisoikeudesta siihen nähden: on nostettu esiin vahvana vetoomuksena, että kuolemanrangaistuksesta luovuttaisiin, ja me tiedämme, että silloinhan ilmansuunnat voivat olla ihan mitä vain. Että vähän samantyyppisesti kuin nämä aseet ovat vaarallisia, tulivat ne mistä suunnasta tahansa, on kuolemanrangaistus yhtä räikeä ihmisoikeusongelma, oli se missä maassa tahansa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

6. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2017

Kertomus K 2/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.20 Pauli Kiuru kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan kirjaston tehtävät on määritelty Eduskunnan kirjastoa koskevassa laissa ja tarkemmin ohjesäännössä. Kirjasto palvelee eduskuntaa toimialaansa kuuluvien tavoin, toimii eduskunnan keskusarkistona sekä julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä keskuskirjastona.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Avoimena parlamenttikirjastona Eduskunnan kirjastolla on tärkeä rooli Suomen kirjastoverkossa. Sivistysvaliokunnan edellisessä kirjaston kertomusta koskevassa mietinnössä todetaan seuraavasti: ”Demokratian toimivuuden ja erityisesti siihen kasvattamisen edistämiseksi tarvitaan julkista ja helposti saavutettavaa tietoa muun muassa lainsäädännöstä ja eduskunnan toiminnasta. Valiokunta korostaa koko kirjastolaitoksen osalta koulujen ja oppilaitosten kanssa tehtävän käytännön kasvatusyhteistyön merkittävyyttä.” Tätä työtä tehtiin kertomusvuonna Eduskunnan kirjastossa esimerkiksi palvelemalla kirjastoon tutustuvia koululais- ja opiskelijaryhmiä.

Kertomusvuonna toteutettiin sekä kansanedustajille kohdennettu palvelukysely että kirjaston kaikille asiakkaille osoitettu käyttäjäkysely. Molemmista kyselyistä kävi ilmi, että kirjaston asiakkaat ovat erittäin tyytyväisiä kirjaston palveluihin. Käyttäjäkyselyssä asiakkaiden kirjastolle antama kouluarvosana oli 9. Saatuihin kehittämis ehdotuksiin reagoidaan esimerkiksi miettimällä kirjaston aukioloaikoihin liittyviä muutostoiveita. Tämä työ on valmisteilla.

Vuonna 2017 alkoi kirjaston vuosille 2017—2020 laaditun palvelustrategian toteutus. Hankkeiden joukossa on useita verkkopalvelujen kehittämiseen liittyviä hankkeita. Yhtenä näistä kirjasto otti käyttöliittymäkseen Finna-hakupalvelun. Hakupalvelu on ulkoasultaan ja hakuominaisuuksiltaan moderni, ja se kytkee kirjaston aineistot osaksi valtakunnallista Finna-hakupalvelua. Eduskunnan kirjaston toiminnassa painotettiin ja tullaan painottamaan yhä enemmän eduskunnan verkkopalvelujen kehittämistä ja laadukkaiden verkkoaineistojen tarjoamista, koulutuksia sekä tietopaketteja ja muita sisältöpalveluja. Myös graafiseen esitystapaan ja visuaalisuuteen kiinnitetään enenevässä määrin huomiota.

Itsenäisyyden juhluvuosi näkyi kirjaston toiminnassa. Kirjasto osallistui omalta osaltaan tapahtumatuotantoon muun muassa järjestämällä näyttelyitä ja yleisöluentoja sekä toimittamalla kattavan Eduskunta ja itsenäistyminen -tietopaketin, johon on viitattu vuoden varrella useissa medioissa.

Veteraanikansanedustajien muistitietoarkisto toteutti kertomusvuonna 16 uutta haastattelua. Vuoden 2016 lokakuussa kirjaston hallituksessa päätimme, että jatkossa voidaan haastatella myös istuvia kansanedustajia tutkijan harkinnan tuloksena ja resurssien sallies- sa. Tehtyjen haastattelujen pituus on keskimäärin 6,5 tuntia. Kertomusvuonna tehtiin ensimmäinen istuvan kansanedustajan haastattelu, ja haastateltavaksi valikoitui Ilkka Kanerva, joka on kansanedustajapäivinä laskettuna pisimpään edustajana istunut kansanedustajamme. Ilkka on täällä paikalla, ja hän mahdollisesti saattaa jotain kokemusasiantuntijana asiasta lausua.

Rakenteilla olevan keskustakirjasto Oodin kanssa on valmisteltu yhteistyötä. Sen tavoitteena on palvella molempia kirjastoja ja tietysti erityisesti molempien kirjastojen asiakkaita.

Eduskunnan kirjastossa työskenteli vuoden 2017 lopussa 36 henkilöä. Kertomusvuonna kirjastonjohtaja eläköityi, ja syksyllä 2017 toteutettiin uuden kirjastonjohtajan valinta. Virkaan haki 41 henkilöä, ja hakijoiden määrä ja laatu kertovat Eduskunnan kirjaston arvostuksesta instituutiona ja työpaikkana. Antti Virrankoski nimitettiin kirjastonjohtajaksi 1. tammikuuta 2018 alkaen. Kirjaston hallitus kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa.

Kiitos eduskunnan kirjaston henkilökunnalle ja hallituksen jäsenille arvokkaasta työstänne luotettavan tiedon, avoimuuden, sananvapauden, demokratian sekä informaatiolukutaidon puolesta.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

19.26 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyt vastauspuheenvuoro. — Minä olen insistoinut todellakin aikaisemmin vastaavassa yhteydessä sitä, että voi olla perusteltua, että pyritään saamaan dinosauruksilta jotakin sellaista irti, jossa voi olla ehkä enemmän perspektiiviä eduskuntatyöhön, parlamentarismiin, kuin mitä saataisiin pelkästään lyhyen aikaa kansanedustajana toimineelta. Minä olen ollut todellakin, niin kuin tässä kirjaston hallituksen puheenjohtaja totesi, haastateltavana. Haastattelupuoli on valmisteltu erinomaisen hyvin kirjaston toimesta. Se ei ole tehtynä vielä. Olemme vasta 90-luvulla ja käyttäneet nyt jo kahdeksan tuntia, niin että tarina on jatkuakseen, eli materiaali tulee olemaan varsin varsin laaja. Mutta rohkeiden kirjastoa edelleen etenemään sillä puolen, että otetaan esille myöskin niiden henkilöiden näkemyksiä, joiden taivalta kukaan ei osaa tänä päivänä laskea mutta joilla voisi olla annettavana tähän historiankirjoitukseen jotain omaperäistäkin.

19.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Suomen ensimmäinen kirjasto perustettiin jo 1700-luvun lopulla Vaasaan, 1794. Tänä päivänä Suomessa toimii yleisiä kirjastoja vajaa 900, ja kirjastot muuttuvat koko ajan. Osa on varmaan jo montakin kertaa niille ollut antamassa kuolemantuomiota, että kirjastot hukkuvat, kun kirjat vähenevät tai siirtyvät tabletteihin tai muuten, mutta toisaalta tiedon määrä on valtavasti kasvanut ja tämä on osaltaan myös uudistanut kirjastoja.

Haluan alkuun antaa kiitosta Eduskunnan kirjaston hallitukselle ja sen puheenjohtajalle, edustaja Pauli Kiurulle ja Eduskunnan kirjaston johtajalle Erika Bergströmille hyvästä työstä, mutta myös henkilökunnalle. Aikoinaan kun nuorena kansanedustajana eduskunnassa aloitin, yksi tehtävä, johon minut laitettiin, oli kirjaston hallitus. Se oli mieluisa paikka opettajana mutta myös kirjastojen ystävänä ja kirjastojen aktiivisena käyttäjänä jo lapsesta asti. Silloin tutuksi tuli talon aivan erinomainen henkilökunta, ja katsoin tyytyväisyydellä, kuinka viime vuonna eli sinä vuonna, mitä tässä kertomuksessa käsitellään, kirjaston pitkäaikainen kirjastonjohtaja Sari Pajula sai hopeisen Schauman-mitalin. Hän teki erinomaista työtä kirjaston pitkäaikaisena johtajana — hänelle nyt hyviä eläkepäiviä, voimia ja jaksamista! Kirjastolla on erinomainen uusi johtaja ja hyvä, palveleva henkilökunta.

Haluan alleviivata sitä, että tämä kirjasto, vaikka onkin nimeltään Eduskunnan kirjasto, ei ole millään tavalla pelkästään meidän kansanedustajien käytössä, eli tätä ei kannata sopeutumiseläkkeiden jälkeen ryhtyä lopettamaan vain sen takia, että kansanedustajilla on oma kirjastokin, sillä tämä kirjasto on avoin kaikille. Tämä on erinomainen kirjasto, ja monena aamuna, monena päivänä tänne kirjastoon tulee nuoria tekemään esimerkiksi tutkimustyötä, ja — nyt annetaan vinkki niille, jotka kuuntelevat eduskunnan keskusteluja — aika usein niitä tenttikirjoja, jotka muista kirjastoista ovat menneet, Eduskunnan kirjastosta löytyy, eli kannattaa myös siinä mielessä tätä kirjastoa käyttää.

Tuossa totesin, että aika moni on ollut monta kertaa jo kirjastoihin laittamassa lappuja luukulle, että kirjat vähenevät, kirjastoja ei tarvita, ja itse asiassa vähän surullisenakin olen eduskunnassakin kuunnellut tiettyjä hallinnon puheenvuoroja, joissa osa on jo suunnitellut muuta toimintaa kirjaston tilalle. Tällaiselle paikalle on tulevaisuudessakin ehdottomasti tilausta ja tarvetta, ja nyt tyytyväisyydellä laitan merkille sen, että kirjaston kävijämäärä on nyt jälleen kääntynyt nousuun. Myös uusia asiakkaita on rekisteröity lisää Eduskunnan kirjastolle, eniten vuoden 2010 jälkeen, ja samalla myös aktiivisten lainaajien määrä on edellisvuodesta noussut. Eli voi todeta, että eivät kirjastot mihinkään kuolekaan vaan tulevat uudistumaan ja elävät sitä kautta toivottavasti myös uutta nousukautta. Myös kaukopolve-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

lujen kysyntä on noussut huomattavasti, kasvua on edelliseen vuoteen peräti 12 prosenttia, ja myös kirjaston kaikkien tietopalvelutoimeksiantojen määrä oli kasvussa edellisestä vuodesta, siinäkin 12 prosentin kasvu. Nämä ovat poikkeuksellisia lukuja, ja itse asiassa nyt näyttää siltä, että se muutos, mikä Eduskunnan kirjaston luvuissa näkyi, johtui hyvin pitkälle siitä, että kirjasto oli muistaakseni noin vuoden, vai reilunkin, kiinni remontin takia. Se tietysti varmasti osittain vaikutti siihen, asiakaskunta etsi sitten muita kirjastoja käyttöönsä, mutta näin pieni tuokio meni siinä, että Eduskunnan kirjasto uudelleen löydettiin.

Erityisesti haluan kiitosta antaa vielä Veteraanikansanedustajien muistitietoarkiston työstä, jota myös itse olin silloin Eduskunnan kirjastossa esillä pitämässä. Silloin eivät nuoren kansanedustajan voimat riittäneet siihen, mihin triathlonisti — vaikea sana, vähän kuin Zyskowitz, mutta pöytäkirjaan se tulee oikein — edustaja Kiuru pystyi. Eli nyt myös istuvia kansanedustajia on haastateltu tässä muistitietotyössä, ja oli mukava kuulla, että edustaja Kanerva, joka on ollut kansanedustajana yli 15 000 päivää, on ollut ensimmäinen näistä istuvista kansanedustajista, joita on haastateltu. Tuo keskiarvo on ollut tuo noin 6 tuntia, ja Kanerva edellä kertoi, että häntä on haastateltu nyt jo 8 tuntia ja ollaan vasta 90-luvulla, eli tulee erittäin mielenkiintoinen, iso materiaali tulevaisuuteen tutkijoiden käyttöön. Tämä on ollut erittäin tärkeää, että myös istuvia kansanedustajia haastatellaan, sillä tuntuu, että kun toiset ovat täällä vuosikymmenestä toiseen — hyvä niin — niin silloin on arvokasta, että näiden konkareiden ajatuksia saadaan myös tähän tärkeään tutkijoiden tietokantaan. Toivon, että edustaja Tuomioja, edustaja Sirkka-Liisa Anttila, edustaja Zyskowitz, edustaja Kääriäinen, tietysti puhemies Pekkarista unohtamatta, ja myös monet muut tulevat tähän haastattelukiertoon mahdollisimman nopeasti. Näitä haastatteluja on jo nyt käytetty, ja kaiken kaikkiaan yli 400 haastattelua on jo purettu tutkijoiden käyttöön. Tämä on arvokas juttu.

Haluan loppuun vielä, arvoisa puhemies, kannustaa kaikkia, niin edustajia ja eduskunnan väkeä kuin myös talon ulkopuolisia ihmisiä, käymään myös näissä eduskunnan hienoissa näyttelyissä ja antaa kiitosta myös niistä. Viime vuonna, kun Suomi täytti 100 vuotta, Eduskunnan kirjastolla oli seitsemän isoa näyttelyä. Esimerkiksi ”100visio — nuorten uusi itsenäisyysjulistus” -näyttely oli mielenkiintoinen, kuten myös ”Terveisiä eduskunnasta”. Tällaisia erilaisia hienoja kokoelmia on esillä siellä, kuten myös viime vuonna Miina Sillanpään 150-vuotisnäyttely Forssan museolta.

Arvoisa puhemies! Minä toivotan Eduskunnan kirjastolle hyvää alkanutta toimintavuotta ja kasvua ja menestystä tulevaisuudessakin.

19.35 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos edustaja Pauli Kiurulle hänen pitämästään laajasta katsauksesta Eduskunnan kirjaston toimintaan vuonna 2017 ja samassa yhteydessä myös hänen toiminnastaan Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajana.

Eduskunnan kirjastolla on kunniakas historia ja itse asiassa pidempi kuin itsenäisellä Suomella. Kirjasto on perustettu autonomian aikana ja ollut tosiaan avoinna yleisölle vuodesta 1913 lähtien. Eduskunnan kirjasto palvelee asiakkaitaan erityisesti yhteiskunnallisen tiedon, oikeudellisen tiedon ja eduskuntatiedon lähteenä, joihin se on erikoistunut, ja muun muassa yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden ja tutkijoiden näkökulmasta Eduskunnan kirjasto pystyykin tarjoamaan paljon sellaista tietoa, jota perinteisistä tai yliopistoiden kirjastoista voi olla vaikea löytää, ja tätä hyvin monen kannattaisi myös hyödyntää.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttää siltä, että Eduskunnan kirjasto ei ole kyennyt markkinoimaan viime vuosina itseään kansalaisille aivan niin hyvin kuin olisi ehkä ollut

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

mahdollista. Nimittäin keskeisestä sijainnista huolimatta Eduskunnan kirjastosta tehdyt lainaukset ja lainojen uusinnat ovat vähentyneet selvästi vuosikymmenen alkuun verrattuna, ja tämä on ehkä heijastellut yleistäkin suuntausta. Mutta viime vuosina lainamäärien lasku on pysähtynyt ja myös Eduskunnan kirjaston tietopalvelun toimeksiannot ovat pysyneet melko vakaalla tasolla, mikä on tietenkin positiivista. Siitä huolimatta Eduskunnan kirjaston markkinointiponnistuksia kannattaisi mielestäni kuitenkin lisätä, ja myös yhteistyö valmistuvan keskustakirjaston kanssa tulee olemaan jatkossa tärkeää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että jo vuosikymmenten ajan kirjastolaitoksen merkitys suomalaisten sivistys- ja elintason nousulle on ollut kiistämätöntä, eikä tämän yhteyden kannata missään tapauksessa antaa murentua jatkossakaan, ja tässä myös Eduskunnan kirjastolla on oma tärkeä panoksensa annettavanaan.

19.37 Ilkka Kantola sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan kirjaston toimintavuosi oli jälleen muutosten vuosi. Eduskuntatalon peruskorjauksen valmistuttua kirjasto palasi täydellä tehollaan omiin tiloihinsa ja niin kirjaston kyky palvella asiakkaita parani, kun koulutus- ja seminaaritila Aurora saatiin käyttöön. Tiedonhankinnan koulutuksiin osallistui pitkälti toistatuhatta henkilöä. Lisäksi pidettiin erillinen koulutuspäivä Suomen kirjastoille. Paluumuuton myötä saatiin laajempaa tilaa myös erilaisille näyttelyille ja asiakastahtumille. Myös asiakkaiden oleskeluun tarkoitettu tila laajeni.

Toinen merkittävä asia liittyy verkkopalvelujen kehittämiseen, ja tämäkin heijastuu myönteisesti asiakaspalveluun. Kirjasto otti asiakaskäyttöliittymäkseen Finna-hakupalvelun. Se on ulkoasultaan ja hakuominaisuuksiltaan nykyaikainen. Lisäksi se tuo kirjaston aineistot osaksi valtakunnallista Finna-hakupalvelua. Tietoa hakevan kannalta voi puhua nyt eräässä mielessä yhden luukun palvelusta. Kirjaston johtajan tehtävää viime vuonna ansiokkaasti, taitavasti hoitanut Erika Bergström toteaaakin kertomuksessa, että verkkopalvelujen kehittäminen on eduskunnan kanslian strateginen tavoite. Tahollaan kirjasto toteuttaa tuota strategiaa.

Kolmas merkittävä asia oli eduskunnan kansliatoimikunnan tekemä uuden kirjastonjohtajan valinta viime vuoden lopulla. Antti Virrankoski on aloittanut tehtävässään kuluvan vuoden alusta.

Kirjastojen kehityksessä näkyy väistämättä teknologian mahdollistama muutos tiedon käsittelyssä ja tallentamisessa. Monella meistä on kotona kirjahyllyssä pitkä rivi kenties vuosikymmeniä sitten hankittua tietosanakirjasarjaa. Paperille painettu tieto oli omaisuuksien arvoista vielä hetki sitten. Muistan itsekin opiskeluaikanani jotakin kirjasarjaa ryhtyneeni ostamaan, ja sitten opiskelujen päättyessä minulla oli metrin verran tietosanakirjaa hyllyssäni. Nyt mietin, voisiko sen tilan paremminkin käyttää, mutta hienolta ne näyttävät. Paperille painettu tieto oli omaisuuksien arvoista siis vielä hetki sitten. Tänä päivänä on vaikeata, ellei mahdotonta, saada näitä tietokirjoja kaupatuksi tai edes ilmaiseksi mihinkään antikvariaattiin, niin paljon niitä on tarjolla. Vain harva haluaa sellaisen kotiinsa kirjahyllyyn. Tieto löytyy netistä joko maksutta, kuten Wikipedian tapauksessa, tai sitten jonkin maksumuurin takaa. Osa tiedosta myös vanhenee entistä nopeammin, ja siinä on toinen syy painetun tietovaraston vierastamiseen. Tuore tieto löytyy netistä, jos vain osaa hakea. Eduskunnan kirjastossa tämä näkyy johdonmukaisena lainausten vähenemisenä. Ajattelen, että tämä on yksi syy siihen, että kirjojen lainaukset ovat vähenemään päin. Vastaa-vasti uusia kirjahankintoja myös tehdään entistä varovaisemmin. Kertomuksen graafisesta

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

kuvasta näkyy, miten painetun kokoelman kartunta on ollut tasaisessa laskussa. Toki tähän vaikuttanee myös määrärahatilanne.

Myös eduskunnan arkiston osalta näkyy sitten se toinen kehitys, se, miten sähköinen tiedon tallentaminen ja välittäminen on valtaamassa yhä vahvempaa otetta. Sähköisesti toimitettujen asiakirjojen sivumäärä on tuplaantunut kertomusvuonna. Paperin kulutus vähenee, mikä on hyvä asia ympäristön kannalta.

Kansanedustajan ja eduskuntaryhmien työn kannalta yhä tärkeämmäksi ovat tulleet eduskunnan erilaiset tietopalvelut. Kirjaston tietopalvelutoimeksiantojen määrä on edellisistä vuosista noussut 12 prosentilla. Kertomuksen mukaan tietopyyntöjen haasteellisuus on koko ajan lisääntynyt ja niihin vastaamiseen käytetään entistä enemmän resursseja. Kirjasto palvelee. Kirjasto tuottaa kansanedustajien työn kannalta merkittäviä tietopaketteja ajankohtaisista lakihankkeista. Tällaisia tietopaketteja julkaistiin viime vuonna 16 kappaletta.

Arvoisa puhemies! Kirjaston asiakkaat ovat tyytyväisiä kirjaston palveluihin. Asiakaskysely on toteutettu sekä kansanedustajille että muille kirjaston käyttäjille kohdennettuna. Eduskunnan kirjaston saama arvosana on erinomainen. On syytä onnitella kirjaston johtoa ja henkilökuntaa hyvästä arvosanasta ja kiittää siihen johtaneesta hyvästä työstä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2018 vp Hanna Sarkkinen vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.42 **Hanna Sarkkinen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suusta voi nähdä ihmisen aseman yhteiskunnassa. Vähävaraisilla ei usein ole varaa hoitaa hampaitaan. Sosioekonomisten ryhmien väliset erot hammasterveydessä ovat Suomessa suuret.

Vasemmistoliitto on tehnyt käsiteltävänä olevan lakialoitteen, jonka tavoitteena on hammashoidon asiakasmaksujen kohtuullistaminen ja hammasterveyserojen kaventaminen sisällyttämällä hammashoidon asiakasmaksut terveydenhuollon maksukattoon. Mielestämme kaikilla tulee olla mahdollisuus saada tarvitsemansa hammashoito varallisuudesta riippumatta.

Tasa-arvo ei nyt toteudu suomalaisessa hammashoidossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan suurin osa suomalaisista käyttää hammashoitopalveluita kohtuullisen usein ja säännöllisesti, mutta hoidon saannissa on huomattavia sosiaaliryhmien välisiä eroja. Vaikka suomalaisten suunterveys on viime vuosikymmeninä parantunut, niin Hammaslääkäriliiton mukaan sosioekonomiset erot ovat yhä suurempia kuin muissa Pohjoismais-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

sa. Alemmissa sosioekonomisissa ryhmissä suunterveys on heikompi ja hoidon tarve näin ollen suurempi. Silti ylemmät sosioekonomiset ryhmät käyttävät tarpeeseen nähden enemmän hammashoitopalveluita kuin alemmat ryhmät. Sosioekonomisten väestöryhmien eriarvoisuus on hammashoidossa vielä suurempi kuin useimpien muiden perusterveydenhuoltoon kuuluvien palveluiden kohdalla, ja keskeinen syy tähän on hammashoidon korkea hinta. Nykyisellään potilaan omavastuuosuus on suuri sekä terveyskeskuksissa että yksityisvastaanotolla.

Arvoisa puhemies! Aloitteessa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 §:ää muutettavaksi siten, että terveydenhuollon maksukattoon laskeetaan mukaan myös suun terveydenhuollon palveluiden maksut terveyskeskuksessa tai kunnan ostopalveluna hankkimassa yksityisessä hoidossa. Toisin kuin muut julkiset terveyspalvelut, hammaslääkärikäynnit eivät kerrytä vuosittaista terveydenhuollon maksukattoa, eli vuosittaisille tarpeenmukaisille hammaslääkärimaksuille ei potilaan näkökulmasta ole ylärajaa. Suun terveydenhuollon palveluissa asiakasmaksut ovat huomattavasti muuta terveydenhuoltoa isommat ja asiakasmaksuilla kerätään huomattavasti isompi osa hoidon kustannuksista kuin muussa terveydenhuollossa.

Suurin osa kunnista perii sosiaali- ja terveysministeriön säätämiä asiakasmaksuja maksimissaan. Tänä vuonna perusmaksut ovat 10,20 euroa, kun hoidon antaa suuhygienisti, enintään 13,10 euroa, kun hoidon antaa hammaslääkäri, ja enintään 19,20 euroa, kun hoidon antaa erikoishammaslääkäri. Tähän päälle tulevat kuitenkin vielä erilaiset toimenpidemaksut. Esimerkiksi Oulun kaupungissa sovelletaan seuraavia maksuja: panoraamaröntgen 18,90 euroa, rankaproteesi 222,70 euroa, muut toimenpiteet 8,40—77 euroa. Näiden lisäksi peritään hammastekniset kulut muun muassa proteettisista töistä ja oikomislaitteista todellisten kustannusten mukaisesti.

Hammaslääkärikäynnin tai suun terveydenhoidon tarpeenmukainen kokonaishoito voi siten vuoden aikana tulla maksamaan satoja euroja, jopa enemmänkin. Paljon hoitoa tarvitseville pienituloisille ihmisille hammaslääkärimaksut ovat usein sietämättömiä, ja ne viivästyttävät hoitoon hakeutumista tai estävät sen kokonaan. Suun terveys kuitenkin vaikuttaa koko kehon terveyteen, ja hyvällä suu- ja hammashoidolla ehkäistään ja hoidetaan myös muita sairauksia. Suunterveydessä onkin kyse perusterveysspalvelusta, eikä ole perusteltua, että yhden ruumiinosan hoito ja sen hoidon kustannukset ovat muusta terveydenhuollosta erillinen osa-alue.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön tilaamassa raportissa suun terveydenhuollon selvitystyöryhmä toteaa, että suun terveydenhuollon asiakasmaksut poikkeavat olennaisesti muun terveydenhuollon asiakasmaksuista. Erityisesti avosairaanhoidon asiakasmaksuja verrattaessa ero on huomattava.

Raportin mukaan suun sairauksilla on monia vaikutuksia yleisterveyteen ja hyvinvointiin ja suun terveydestä huolehtiminen on erityisen tärkeää niille, jotka ovat terveydentilansa takia alttiimpia infektioille, sillä suu on infektioportti koko elimistöön. Hammasperäisten infektioiden hoitoa käsittelevä Käypä hoito -suositus toteaa, että hammasperäisten infektioiden ehkäisy ja hoito on tärkeää ihmisen kokonaisterveydelle. Raportin mukaan erityisosaamista vaativan hoidon tarpeesta katettiin 62 prosenttia eli useamman kuin joka kolmannen suun erikoishoitoa vaativan potilaan hoito ei toteutunut. Raportin mukaan keskeisiä syitä hoidon toteutumattomuudelle ovat palvelujen puute ja se, että hoito on liian kallista suurelle osalle väestöä.

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

Raportti suosittaakin käynnistettäväksi selvitystyön suun terveydenhuollossa asiakasmaksuista ja niiden kohdentumisesta niin perus- kuin erikoissairaanhoidossakin. Myös raportti päättyy suosittamaan, että suun terveydenhuollon maksukäytäntöjen pitäisi olla yhtenäisiä muun terveydenhuollon maksujen kanssa. Raportin mukaan tulisi harkita suun terveydenhuollon maksujen huomioimista kunnallisen terveydenhuollon maksukatossa.

Arvoisa puhemies! Suun terveydenhuollon maksujen huomioimisella terveydenhuollon maksukatossa olisi hyvin monenlaisia taloudellisia vaikutuksia, joita kaikkia on vaikea arvioida ennakoon. Tuoretta selvitystä aiheesta ei ole saatavilla, mutta esimerkiksi vuonna 2009 THL:n tekemästä selvityksestä voidaan päätellä, että maksukat on ylittäviä ihmisiä on verrattain vähän ja he ovat ikääntyneitä ja paljon sairastavia. Maksukat on ylittäneissä oli myös noin kolminkertaisesti enemmän pienituloisia kuin keski- ja hyvätuloisia. Maksukat on vuoksi menetetyt kuntien ja kuntayhtymien maksutulot arvioitiin tuolloin noin 40 miljoonaksi euroksi valtakunnallisesti.

Tuoreen selvityksen puutteen vuoksi lakialoitteen kustannuksia on mahdotonta täsmällisesti arvioida. Kuntien menettämät asiakasmaksutulot voisivat olla joitakin kymmeniä miljoonia euroja. Jos maksukat on myötä erityisesti pieni- ja keskituloiset käyttäisivät suun terveydenhuollon palveluita enemmän, tulisi palvelujen tarjontaa lisätä pitkien jonojen ehkäisemiseksi, mikä lisäisi myös kustannuksia. Positiivisia taloudellisia vaikutuksia olisivat toimeentulotukimenojen pieneneminen ja muun terveydenhuollon kustannusten pieneneminen, kun ihmisten terveydentila parantuisi. Näin ollen taloudellisia kokonaisvaikutuksia on hyvin vaikea arvioida etukäteen. Asiakasmaksutulomenetykset tulisi kuitenkin korvata kunnille ja sote-uudistuksen jälkeen tehtävistä vastaaville maakunnille valtiontaloudesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämässä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa osa suunterveyden peruspalveluja ollaan sisällyttämässä niin sanotun valinnanvapauden piiriin. Tämä tarkoittaa, että valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden maksut yhtenäistyvät julkisessa ja yksityisessä hoidossa. Koska sairausvakuutuksen omavastuut ovat nyt vielä korkeammat kuin kunnallisen hammashoidon asiakasmaksut, ilman huomattavaa julkista lisärahoitusta maksujen yhtenäistäminen uhkaa aiheuttaa myös julkisten asiakasmaksujen nousemista entisestään. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ei siis tule nyky-muodossaan ratkaisemaan suun terveydenhuollon suurten asiakasmaksujen vähävaraisille aiheuttamia ongelmia. Sote-uudistus ei myöskään tule ratkaisemaan aloitteessa käsiteltyä ongelmaa, sillä uudistuksen yhteydessä ei olla esittämässä hammashuollon sisällyttämistä terveydenhuollon maksukattoon. Esittämäämme asiaa ei siis voi haudata sote-uudistuksen alle, sillä asia ei tule sote-uudistuksen myötä ratkeamaan. Päinvastoin, asiakasmaksut uhkaavat sote-uudistuksen myötä nousta. Näin ollen nyt olisi hyvä aika korjata tämä epäkohta ja sisällyttää hammashoito terveydenhuollon maksukattoon.

Arvoisa puhemies! Suu- ja hammassairauksien hoidon tulisi olla potilaalle kohtuuhintaista, eivätkä kustannukset saisi olla kenellekään este hakeutua hoitoon. Hammashuollon korkeat asiakasmaksut aiheuttavat terveydellistä epätasa-arvoa, hankaloittavat vähävaraisten elämää sekä heikentävät kansanterveyttä. Hammashoidon kaikkia ongelmia ei aloitteen myötä saisi korjattua, sillä palveluiden aliresursoinnin vuoksi myös julkisen hammashoidon saatavuudessa on ongelmia. Jonot ovat paikoin liian pitkiä, ja myös se on merkittävä ongelma. Julkinen hammashoito kaipaa lisää resursseja, jotta palveluita voidaan antaa silloin, kun tarve sitä vaatii. Hammashoidon kalleuteen ja sen myötä erityisesti vähävaraisten, ikääntyneiden ja monisairaiden suun terveydenhuollon tosiasialliseen saavutettavuus-

Pöytäkirja PTK 34/2018 vp

teen tällä aloitteella voitaisiin kuitenkin välittömästi saada parannusta kustannustehokkaalla tavalla.

19.51 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen on ihan oikealla asialla. Suun, hampaiden kunnosta pystyy päättämään paljon, ei vain sosioekonomisesta asemasta — no, nimenomaan siitä — vaan sitten tietysti myös henkilön terveydestä ylipäätään. Hampaiden, suun terveydellä on yhteys moniin muihin sairauksiin, ja huonosti hoidetut hampaat ovat riskitekijä monessa muussa asiassa.

Nyt puhuttiin asiakasmaksuista. Se toinen ongelma, mihin edustaja Sarkkinenkin viittasi, on tämä jonoasia. Ja ymmärtääkseni ainakin nimenomaan siihen ollaan nyt tämän sosiaaliuudistuksen kautta saamassa parannusta. Vuodesta 2022 lähtien henkilöillä on mahdollisuus tehdä valintoja, mennä yksityiselle tai julkiselle, ja hinnat tasataan, lompakko ei enää yksistään ratkaise sitä, kuka pääsee mihinkin, vaan samat palvelut ovat käytössä. Monessa kaupungissa on kuukausien jono, puoli vuottakin on ihan normijono, että ylipäätään pääsee hoitoon. Ymmärtääkseni tilanne on kuitenkin nyt sitten jatkossa tämä: Jos julkiselle ei pääse ja joutuu jonottamaan, niin mikä on vaihtoehto? No mennä yksityiselle. Ja mikä on sen yksityisen ja julkisen hintaero siinä, mitä tämä hoito tulee jatkossa olemaan? Uskoisin, että siinä ero tulee kuluttajaystävällisemmäksi eli jonot vähenevät ja hinta tasaantuu niin, että se on kaikille helpommin saatavilla. Eli parempaan suuntaan ymmärtääkseni ollaan menossa. Myös asiakassetelit tulevat sitten käyttöön, kun on vaativammat hoidot, proteesit ja oikomishoidot, kysymyksessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.4.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola